

Den Europæiske Unions Tidende

C 54

Dansk udgave

Meddelelser og oplysninger

54. årgang

19. februar 2011

<u>Informationsnummer</u>	Indhold	Side
I	<i>Beslutninger og resolutioner, henstillinger og udtalelser</i>	
	UDTALELSER	
	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg	
	467. plenarmøde den 8. og 9. december 2010	
2011/C 54/01	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om energistrategi for 2011-2020	1
2011/C 54/02	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Island som kandidatland (sonderende udtalelse)	8
2011/C 54/03	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Rådets forordning om statsstøtte til fremme af lukning af urentable miner (initiativudtalelse)	15
2011/C 54/04	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forsyningssikkerhed i landbrugs- og fødevarerektoren i Den Europæiske Union (initiativudtalelse)	20
2011/C 54/05	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forbindelserne mellem EU og Rusland (initiativudtalelse)	24
III	<i>Forberedende retsakter</i>	
	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg	
	467. plenarmøde den 8. og 9. december 2010	
2011/C 54/06	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om måleenheder KOM(2010) 507 endelig — 2010/0260 (COD)	31

DA

Pris: 4 EUR

(Fortsættes på omslagets anden side)

<u>Informationsnummer</u>	Indhold <i>(fortsat)</i>	Side
2011/C 54/07	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om tilladt støjniveau for motordrevne køretøjer KOM(2010) 508 <i>endelig</i> — 2010/0261 (COD)	32
2011/C 54/08	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om bagtil monterede styrsikre førerværn på smalsporede landbrugs- og skovbrugshjultraktorer KOM(2010) 510 <i>endelig</i> — 2010/0264 (COD)	33
2011/C 54/09	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om angivelser af eller mærker til identifikation af et bestemt levnedsmiddelparti KOM(2010) 506 <i>endelig</i> — 2010/0259 (COD)	34
2011/C 54/10	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EF) nr. 460/2004 om oprettelse af et europæisk agentur for net- og informationssikkerhed for så vidt angår agenturets mandatperiode KOM(2010) 520 <i>endelig</i> — 2010/0274 (COD)	35
2011/C 54/11	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse om betingelserne for adgang til det globale satellitbaserede navigationssystem, der er en statsreguleret tjeneste etableret under Galileo-programmet KOM(2010) 550 <i>endelig</i> — 2010/0282 (COD)	36
2011/C 54/12	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EF) nr. 1060/2009 om kreditvurderingsbureauer KOM(2010) 289 <i>endelig</i> — 2010/0160 (COD)	37
2011/C 54/13	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. .../... om godkendelse af landbrugs- og skovbrugstraktorer KOM(2010) 395 <i>endelig</i> — 2010/0212 (COD)	42
2011/C 54/14	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om OTC-derivater, centrale modparter og transaktionsregistre KOM(2010) 484 <i>endelig</i> — 2010/0250 (COD)	44
2011/C 54/15	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ret til information under straffesager KOM(2010) 392 <i>endelig</i> — 2010/0215 (COD)	48
2011/C 54/16	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af direktiv 2001/18/EF for så vidt angår medlemsstaternes mulighed for at begrænse eller forbyde dyrkning af gmo'er på deres område KOM(2010) 375 <i>endelig</i> — 2010/0208 (COD)	51
2011/C 54/17	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra »Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — En digital dagsorden for Europa« KOM(2010) 245 <i>endelig</i>	58

I

(Beslutninger og resolutioner, henstillinger og udtalelser)

UDTALELSER

DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG

467. PLENARMØDE DEN 8. OG 9. DECEMBER 2010

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om energistrategi for 2011-2020

(sonderende udtalelse)

(2011/C 54/01)

Ordfører: **Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER**

Kommissionen besluttede den 12. maj 2010 under henvisning til artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Energistrategi for 2011-2020

(sonderende udtalelse).

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Transport, Energi, Infrastruktur og Informati-
onssamfundet, som vedtog sin udtalelse den 16. november 2010.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog følgende udtalelse på sin 467. plenarforsamling den 8.-9. december 2010, mødet den 9. december 2010, med 138 stemmer for, 40 stemmer imod og 21 hverken for eller imod:

1. Indledning og resumé

1.1 Kommissionen vil vedtage en energistrategi for 2011-2020 og en køreplan for et lavkulstofenergisystem inden 2050. Den har bedt udvalget om at yde et bidrag til arbejdet på dette område ved at forberede sonderende udtalelser om disse to spørgsmål.

1.2 Udvalget bemærker med tilfredshed, at disse to emner kobles sammen. Investeringer i energisektoren har lang levetid, og det er meget vigtigt, at strategien for de næste ti år arbejder hen imod de langsigtede mål for 2050.

1.3 Kommissionen har udgivet statusdokumentet »Towards a new Energy Strategy for Europe 2011-2020« (Frem mod en ny energistrategi for Europa 2011-2020) som grundlag for høringen. I afsnit 1 af denne udtalelse sammenfattes vores synspunkter og anbefalinger. I afsnit 2 skitseres nogle af de generelle overvejelser, der bør tages hensyn til i strategien. I afsnit 3 kommenteres de særlige spørgsmål, som Kommissionens statusdokument behandler.

1.4 I de sidste 200 år har verden hovedsageligt anvendt fossile brændstoffer til energi og transport. I denne periode har der været rigelige mængder af fossile brændstoffer, der kunne udvindes relativt billigt. Det har gjort industrilandene i stand til at opnå en enorm forøgelse af produktiviteten og en stærkt stigende levestandard.

1.5 Men de fleste eksperter er enige om, at olie- og gasforsyningerne vil aftage i løbet af de næste 40 år, og at der vil være stærk konkurrence om og stigende priser for de resterende ressourcer. Der vil sandsynligvis stadig være rigelige mængder af kul og dermed mindre risiko for, at der opstår forsyningsproblemer inden for de næste hundrede år. Men verdenssamfundet skal hurtigst muligt nedbringe CO₂-emissionerne fra fossile brændstoffer for at undgå katastrofale klimaændringer; og dette gælder ikke kun for olie og gas, men i lige så høj grad for kul.

1.6 Verdenssamfundet er derfor nødt til at omlægge energigrundlaget og energiudnyttelsen inden 2050. Man bør hurtigst muligt arbejde videre på at fremme samtlige alternative energikilder. I de tilfælde, hvor man alligevel fortsætter med at anvende fossile brændstoffer, bør man udskille CO₂ ved kilden med henblik på lagring eller genbrug for at undgå frigivelse til atmosfæren. Og alle energisektorer bør udnytte energien mere effektivt end de gør nu.

1.7 En af de største udfordringer, som vores samfund og regeringer står over for i det 21. århundrede, vil være at styre denne omlægning effektivt. Det vil kræve en ny politik for både energipriser og energitjenester, hvis man vil sikre sig, at især udnyttelsen af fossile brændstoffer tager hensyn til de samlede omkostninger, der på globalt plan er forbundet med CO₂-emissionerne, at der investeres massivt i ny teknologi, at der dannes stærke nye partnerskaber mellem industri og regeringer med henblik på at skabe den nødvendige infrastruktur, og at borgernes indstilling til udnyttelsen af og prisen for energi ændres.

1.8 Et tæt samarbejde landene imellem er en forudsætning for, at man kan opnå de nødvendige forandringer. Samtidig vil omlægningsprocessen i sig selv medføre stærk konkurrence. Der vil opstå skarp konkurrence om tilgangen til de resterende olie- og gaskilder, og samtidig vil der opstå nye konkurrenceområder omkring udviklingen af alternative energikilder og omkring energieffektive produkter og tjenesteydelser. De lande og regioner, der hurtigst er i stand til at forbedre energieffektiviteten og fremme en effektiv udnyttelse af alternativ energi, vil forbedre deres konkurrencedygtighed, mens de, der bare lader tingene gå deres skæve gang og udsætter omlægningen, vil opleve, at deres konkurrenceevne svækkes.

1.9 Europa og EU står over for et kritisk punkt i denne udvikling. Der er al mulig grund til at fremskynde omlægningsprocessen, fordi EU er stærkt afhængig af import af olie og gas, og er sårbar over for eventuelle begrænsninger af forsyningerne. Desuden er EU gået i spidsen for den stigende offentlige og politiske bevidsthed omkring den trussel, der udgår fra klimaændringerne, og har ført an inden for udviklingen af nogle af de nødvendige alternative energikilder og med hensyn til at forbedre energieffektiviteten i nogle af særligt vigtige sektorer.

1.10 Men vi har ikke råd til at hvile på laurbærene. Omlægningsprocessen er endnu ikke nået så langt, at den kan klare sig ved egen kraft, og de nuværende økonomiske vanskeligheder og

den kortsigtethed, de medfører, kan let give bagslag. I mellemtiden forbereder andre lande og regioner, herunder Kina og USA, sig på at handle hurtigt. Især Kina kan blive en meget stærk konkurrent inden for udviklingen af alternative energikilder.

1.11 Det er yderst vigtigt for Europa at udvikle en ny dynamik for energioplægningen. EU's nye energistrategi kan og skal danne rammen for, at dette kan gennemføres. Den bør fastlægge konkrete målsætninger og skitsere de foranstaltninger og strukturer, der er nødvendige for at opnå dem. Rådets og institutionernes vedtagelse heraf bør give anledning til at mobilisere en fælles politisk, erhvervsmæssig og samfundsmæssig vilje til at gennemføre de nødvendige ændringer. Det er en chance, der ikke må forpasses eller sættes over styr.

2. Strategiens hovedpunkter

2.1 EU's nye energistrategi for 2011-2020 bør hvile på mindst tre hjørneste, nemlig forsyningssikkerhed, lavemissionsøkonomi og konkurrencedygtighed på energiområdet. Udvalget støtter den indsats, der gøres for at påbegynde overgangen til en lavemissionsøkonomi og forbedre forsyningssikkerheden, men beklager, at konkurrencedygtigheden på energiområdet fik alt for lidt opmærksomhed i Kommissionens statusdokument fra maj 2010 med titlen »Frem mod en ny energistrategi for Europa 2011-2020«. På lang sigt skulle opnåelsen af en lavemissionsøkonomi i sig selv kunne gøre Europa mere konkurrencedygtigt på verdensplan. Men på kort sigt er der en reel risiko for CO₂-udflytning af arbejdspladser som følge af de kumulerede udgifter til alle energipolitikkerne, med mindre der snarest træffes passende foranstaltninger.

2.2 Efter EØSU's mening kan hovedpunkterne i strategien sammenfattes som følger:

- De rigtige økonomiske signaler,
- De rigtige teknologier,
- Mobilisering af midler,
- De rigtige institutioner og strukturer (offentlige og private),
- Sikre forbrugernes og borgernes engagement,
- Danne en europæisk alliance og partnerskaber for omlægningsprocessen og opnå generel enighed om målsætningerne, udviklingens tempo og specifikke mål, der skal nås inden for bestemte frister.

2.3 **Økonomiske signaler:** Set fra et økonomisk synspunkt er det vigtigste redskab til at gennemføre den nødvendige omlægning af energisektoren at fastsætte energipriserne på en rimelig måde, blandt andet ved at tage alle eksterne omkostninger, der er forbundet med produktion og forbrug, i betragtning. Især bør energiproduktionen og -forbruget dække alle de omkostninger, som CO₂-emissionerne forårsager.

2.4 Det er ikke tilfældet i nogen dele af verden i øjeblikket. Energitilførslen og -forbruget kan langt fra dække alle kulstofomkostningerne, og mange steder ydes der endda forvrængende støtte til at nedbringe omkostningerne og fremme efterspørgslen og dermed kulstofproduktionen. Den fremtidige politik bør have som mål at sikre, at CO₂-emissionerne fra afbrænding af fossile brændstoffer helt dækker CO₂-prisen. Eventuelle resterende midler bør bruges mere målrettet på at

- fremme F&U inden for nye teknologier,
- fremme udbredelsen af fremspirende nye kulstoffattige teknologier i en begrænset periode, indtil de kan klare sig på markedet,
- støtte udbredelsen af energieffektivitetsforanstaltninger og -teknikker,
- og hjælpe fattigere eller udsatte husstande til at sikre de energitjenesteydelser, de har brug for.

2.5 Europa har gjort visse fremskridt hen imod bedre prisstrukturer. Men den nuværende blanding af mange forskellige skatter på brændstof i forskellige lande, visse resterende støtteordninger til produktion, en mangelfuld og svingende CO₂-handelsordning osv. giver slet ikke de stabile og konsistente prissignaler, der er nødvendige, for at energileverandørerne og forbrugerne fortroingsfuldt kan træffe foranstaltninger og foretage de store og små investeringer, der er påkrævede. Den nye energistrategi bør opstille klare målsætninger for at

- bekæmpe forvrængende støtte i hele energisektoren samt i andre berørte sektorer, både hvad angår produktion og forbrug,
- i højere grad harmonisere beskatning af alle brændstoffer, processer og produkter, der udleder drivhusgasser,
- fastsætte en rimelig pris for CO₂ i alle sektorer, enten ved at udvide kulstofhandelsordningen og fjerne smuthullerne i den, eller med andre skattemæssige instrumenter,
- og anvende eventuelle resterende midler til ovennævnte særlige formål.

2.6 Energitilførslerne vil formentlig fortsat være højere end før (og forsyningerne fra nogle europæiske energikilder kan blive begrænset af og til). Energien bør udnyttes så effektivt som muligt for at holde det samlede energiforbrug og de nye investeringer nede på et forsvarligt niveau. Der bør gøres en maksimal indsats for at fremme energieffektiviteten inden for alle sektorer.

2.7 Det er vigtigt at fastlægge de rigtige priser, men efter udvalgets mening er det slet ikke nok til at få gang i en vedholdende

udvikling hen imod en lavemissionsøkonomi. Der vil blive brug for mange andre instrumenter og initiativer, særligt i begyndelsen, før markedet selv kan være hoveddrivkraften.

2.8 **De rigtige teknologier:** Der skal fortsat gøres en stor indsats for at fremme udviklingen og etableringen af alternative energikilder, herunder hele spektret af vedvarende energikilder. Når disse alternativer er færdigudviklede, bør de være fuldkommen konkurrencedygtige på markedet, så de ikke længere har brug for særlig støtte ud over den fordel, som en rimelig kulstofpris vil indebære for dem. Indtil 2020 vil mange af disse teknologier dog stadig befinde sig i udviklingsstadiet og vil derfor sandsynligvis få brug for økonomisk støtte gennem F&U-programmer, leveringstariffer og andre investeringsincitamenters samt støtte til udvikling af passende infrastruktur.

2.9 Mange af de alternative energikilder vil sikkert kunne udnyttes mest effektivt til elektricitetsproduktion: For at udnytte deres bidrag mest effektivt og gøre bedst brug af den eksisterende elproduktionskapacitet bør elnetene styrkes og udvides kraftigt på lokalt, nationalt og europæisk niveau. Samtidig bør elnetene gøres mere »intelligente« for at gøre plads til skiftende produktion fra mange forskellige kilder på flere niveauer og for at gøre dem i stand til at håndtere udsving i forbruget.

2.10 Standby- eller lagerkapaciteten (sammen med et integreret net) vil spille en endnu vigtigere rolle fremover end den gør nu, fordi den skal kunne håndtere de svingende forsyninger fra vedvarende energikilder, herunder vind- og solenergi, samtidig med at den imødegår den varierende efterspørgsel. Vandkraftværker, biomasseanlæg, gaslagre og muligvis batterilagring i større målestok kan komme til at spille en stadig vigtigere rolle i denne forbindelse sammen med de resterende anlæg, der anvender fossile brændstoffer (især gasværker) og er forsynet med udstyr til CO₂-opsamling.

2.11 Visse kommentatorer mener, at en ny generation af kernekraftværker skal spille en vigtig rolle i en ny lavemissionsøkonomi, og visse lande både i og uden for Europa arbejder på at forlænge eksisterende kraftværkers levetid og planlægge nye: Et flertal i udvalget er enig i, at kernekraft vil skulle spille en rolle i Europas omlægning til en lavemissionsøkonomi. Men teknologiniveauet inden for konventionel kerneenergitilførsel er allerede veludviklet, og efter udvalgets mening bør enhver udvikling af nye atomkraftværker nu dække alle omkostninger til drift, forsikring og eventuel afvikling af værker samt omkostninger til lagring og bortskaffelse af affald uden nogen åben eller skjult støtte.

2.12 Kul vil utvivlsomt fortsat være en vigtig energikilde, primært til elektricitetsproduktion, i de kommende årtier. For at minimere dets CO₂-indvirkning bør man arbejde ihærdigt på at udvikle og etablere CO₂-opsamling og -lagring, lige som man bør opstille frister for at installere samme udstyr på alle kuldrevne værker.

2.13 Energieffektivitet og sænkning af kulstofindholdet bør fremmes kraftigt inden for alle sektorer, herunder især i transport-, bolig- og byggesektoren, i energisektoren og i energiintensive industrier.

2.14 Mobilisering af midler: Det vil kræve omfattende investeringer i de næste tyve år at gennemføre denne omstilling af energisektoren (muligvis tre eller fire gange det nuværende investeringsniveau). For at opnå en sådan forøgelse bør man skabe en ambitiøs europæisk strategi, der udstikker klare mål og danner de rette pålidelige og sammenhængende rammebetingelser i form af bestemmelser, incitament og anden støtte til de pågældende virksomheder, så de bliver i stand til gradvist at opnå disse mål:

2.15 De rigtige strukturer og institutioner: Omlægningen indebærer også, at man styrker de institutionelle rammer kraftigt for at planlægge og styre udviklingen, samtidig med at man fortsat fremmer et dynamisk og konkurrencedygtigt marked, der kan gennemføre de nødvendige investeringer. Planlægningen af energiforsyningen, forvaltningen af nettet og reguleringen af energimarkedet og dets takststrukturer bør alle gennemgås og integreres i eller koordineres på europæisk niveau for at sikre, at de er i overensstemmelse med målsætningerne for energistrategien for perioden 2011-2020.

2.16 For at de nødvendige ændringer kan gennemføres, bør man foretage en hurtig og tilbunds gående omlægning af den europæiske økonomis produktions- og forbrugsmønstre. På produktionssiden bør der opstå mange nye virksomheder og arbejdspladser på energiområdet, efterhånden som man udvikler vedvarende energi og energieffektive produkter og -tjenester; mens andre vil gå tabt, især inden for de ældre dele af energisektoren. For at sikre, at omlægningen får et harmonisk forløb, bør man skabe et omfattende program for oplysning, efteruddannelse og omskoling.

2.17 Omlægningen af energisektoren vil også kræve et hastigt voksende internationalt marked inden for ny teknologi og løsninger. Europa bør udvide sine egne F&U-aktiviteter og tilskynde de førende industrier og virksomheder i Europa yderligere for at sikre sig en ledende position på dette dynamiske og konkurrenceprægede marked.

2.18 Inddragelse af forbrugere, SMV'er og offentligheden: På efterspørgselssiden bør man gøre en omfattende indsats for at informere og opmuntre private og erhvervs mæssige forbrugere, så de kan medvirke til det intelligente forbrug, vi får brug for i fremtiden. Alle typer forbrugere (både erhvervs mæssige og private) får brug for relevant information om deres muligheder for at udnytte energien mere effektivt og dermed yde et bidrag til omlægningen til vedvarende energi. I mange tilfælde vil de også få brug for incitament til selv at skabe energieffektivitetsforanstaltninger eller etablere vedvarende energikilder.

2.19 Energipriserne forventes at forblive højere end tidligere, og konsekvenserne for de mindre velstillede husstande og udsatte personer må vurderes nøje, lige som politikerne bør udformes i overensstemmelse hermed. Disse husstande bør prioriteres højt, når der skal ydes assistance til at etablere energieffektivitetsforanstaltninger, både fordi de kan mangle ressourcer til selv at træffe sådanne foranstaltninger, og fordi stigende energipriser vil ramme dem hårdere end mere ressourcestærke husstande.

2.20 En europæisk alliance for forandring: For at kunne gennemføre den hurtige og tilbunds gående omlægning, der er nødvendig, bør EU og medlemsstaterne dele kompetencer og arbejde tæt sammen for at skabe den nødvendige tekniske og økonomiske integration af det indre marked for energi og for at inddrage

de relevante industrisektorer i omlægningsprocessen. EU og medlemsstaterne bør tage ansvaret for og gennemføre strategien i fællesskab.

2.21 Mål: For at sikre, at omlægningen foregår i et hurtigt tempo, mener udvalget, at man bør fastlægge en række sammenhængende og konsistente tidsplaner for færdiggørelsen af visse dele af omlægningen. De enkelte mål bør have deres egne gennemførelsesforanstaltninger og investeringsplaner, som er udarbejdet i samarbejde med erhvervslivet og andre aktører. Som eksempel kan nævnes:

- De mål, der allerede er fastsat for vedvarende energikilder for 2020, og nye mål for 2030, 2040 og 2050,
- Når teknikkerne og teknologierne for opsamling og fjernelse af CO₂ fra kraftvarmeværker, der anvender fossile brændstoffer, er afprøvet, bør de indarbejdes i alle nye kraftvarmeværker, der anvender fossile brændstoffer, fra starten, lige som der bør fastsættes frister for deres anvendelse i alle eksisterende kraftværker,
- Tidsfrister for at kræve, at alle nye boliger og andre ejendomme skal være kulstoffri, og for gradvist at foretage miljøforbedringer af alle eksisterende bygninger.
- Tidsfrister for gradvist at øge elektrificeringen af bilparken.
- Vejledende mål for eliminering af forbruget af fossile brændstoffer til opvarmning og madlavning i hjemmet.

2.22 Alle disse separate mål og foranstaltninger bør integreres i den overordnede strategi for reduktion af drivhusgasemissionerne samt tilpasses den overordnede målsætning om at nedbringe drivhusgasserne med 20 % (eller 30 %) frem til 2020.

3. Prioritetsområder for den nye energistrategi i henhold til Kommissionens høringsdokument

3.1 Moderne integrerede net. Udvalget er enig med Kommissionen i, at udviklingen af en mere robust, modstandsdygtig, intelligent og integreret europæisk netinfrastruktur er af afgørende betydning. For at udnytte den vedvarende energi mest effektivt bør man fokusere på at etablere forskellige typer vedvarende energi i områder, der er optimale for netop disse energikilder (vindenergi i områder med mest vind, solenergi i områder med mest sol osv.), og sørge for, at der er et effektivt net til at transportere energien derhen, hvor der er brug for den. For at opnå denne optimering på europæisk plan er man nødt til at betragte hele Europas elproduktion som et fælles integreret system. Der skal etableres et »fælles europæisk net« og skabes fælles projekter og strukturer til planlægning og forvaltning af det. Nettet bør være indrettet til intelligent forvaltning og drift på alle niveauer for at opnå den bedst mulige balance mellem udbud og efterspørgsel. Blandt andet bør det integrerede net have kapacitet til at håndtere energiinput fra fjernliggende kilder (f.eks. havvindmølleparker eller solkraftanlæg i ørkener); og brugen af vekselstrøm og jævnstrøm i forskellige dele af netværket bør optimeres for at mindske energitabet i hele netværket.

3.2 Kommissionen og medlemslandene bør arbejde tættere sammen indbyrdes og med alle de europæiske netværk af transmissionssystemoperatører (European Networks of Transmission System Operators – ENTSO) om at danne en velkoordineret struktur, der skal lette planlægningen og forvaltningen af det integrerede netværk, herunder både de tekniske og økonomiske parametre for anlæggelse og drift.

3.3 Udvalget giver Kommissionen ret i, at det vil være vigtigt at indføre intelligent måling af alt elforbrug, også for privathusholdninger. Både brændselsleverandører og offentlige organer bør hjælpe forbrugerne med at forstå de informationer, intelligent elmåling tilbyder, så de bliver i stand til at træffe reelle valg, når de skal bruge denne viden til at optimere energiforbruget.

3.4 **Fremskridt i retning af et lavkulstofenergisystem.** EU har allerede forpligtet sig til at nedbringe kulstofemissionerne med 20 % inden 2020, eller med 30 %, hvis andre lande giver lignende tilsagn. Disse mål er en vigtig drivkraft for mange andre politikker og for investeringerne i de nye energisystemer, der følgende vil opstå. Efter EØSU's opfattelse bør EU, i overensstemmelse med forslaget fra Tysklands, Frankrigs og Storbritanniens miljøministre, lægge sig fast på at stramme CO₂-målet for 2020 for at opnå en reduktion på 30 % inden den dato, i stedet for det nuværende 20 %-mål, hvis de økonomiske og sociale forudsætninger tillader det, uden at det medfører tab af konkurrenceevne, og forudsat at det virkelig ledsages af de instrumenter og investeringer, der er nødvendige for at opnå det.

3.4.1 EU er allerede godt på vej til at opnå at nedbringe kulstofemissionerne med 20 % inden 2020 (17 % var allerede opnået i 2009) og kan få gavn af de stærkere stimulerende følgevirkninger, et strammere reduktionsmål vil medføre, for hurtigere at få gang i energiomlægningen, for at effektivisere emissionshandelsystemet og for at forbedre EU's langfristede konkurrencedygtighed. Men set fra et politisk synspunkt, og med beskyttelsen af det europæiske erhvervslivs (særligt de energiintensive sektorer) konkurrencedygtighed på kort sigt for øje, vil det utvivlsomt være langt nemmere at arbejde hen imod en tidlig 30 %-reduktion, hvis andre udviklede lande forpligter sig at foretage lignende nedskæringer, og hvis bedre stillede udviklingslande enes om at yde et passende bidrag til den internationale indsats. Dermed vil alle større lande deles mere ligeligt om at dække de investeringsomkostninger og de forhøjede energipriser, som forvaltningen af energiomlægningen vil medføre. Desuden vil det minimere kulstofudslippet.

3.4.2 Hidtil har EU forsøgt at bruge muligheden for at arbejde hen imod et 30 %-mål for 2020 som trumfkort i forhandlingerne for at overtale andre lande til at give lignende tilsagn. Det har dog ikke vist sig at være en effektiv taktik, hverken under forhandlingerne i København eller efterfølgende. Efterhånden som tiden går, svinder muligheden for at bruge et stærkere 2020-mål som metode til at øge tempoet for energiomlægningen i Europa støt.

3.4.3 I og med at der stadig mangler et ambitiøst internationalt mål på klimaområdet, bør EU overveje at arbejde hurtigt hen imod en 25 %-reduktion inden 2020 og dermed stille mod den lavere ende af den reduktionsskala, IPCC har anbefalet for 2020 for de udviklede lande. På den måde vil Europa også få gavn af

nogle af fordelene ved en omlægning, som vil opstå, hvis man hurtigst muligt vedtager et mere ambitiøst reduktionsmål. Samtidig vil man bibeholde det trumfkort, det vil være at kunne tilbyde 5 % mere for at tilskynde andre lande til at yde mere i de næste to år.

3.5 Hvis man handler hurtigt, kan man sænke lofterne i emissionshandelssystemet og dermed skabe en højere og mere effektiv pris for emissioner. For at emissionshandelssystemet skal give konkrete resultater, vurderer udvalget, at man bør fastlægge en mindstepris på mindst 30 euro. Desuden bør man nedbringe kulstofemissionerne inden for selve EU yderligere ved at investere hensigtsmæssigt, i stedet for at eksportere emissionerne til andre dele af verden via mekanismen for bæredygtig udvikling (Clean Development Mechanism – CDM). Men selv hvis disse forbedringer gennemføres, vurderer udvalget, at det er vigtigt ikke at overvurdere de resultater, der kan opnås med emissionshandelssystemet alene. Desuden kan det vise sig at være politisk og konkurrencemæssigt uacceptabelt at styrke systemet væsentligt inden for EU, hvis andre dele af verden fortsat tøver med at gennemføre tilsvarende foranstaltninger. Ud over de forholdsregler, der skitseres i denne udtalelse, vil det være nødvendigt at fremlægge mange andre lignende politikker i en omfattende strategi for at opnå energiomlægningen i det nødvendige tempo. En fremtidig strategi bør muligvis lægge endnu mere vægt på sådanne politikker, hvis emissionshandelssystemet i praksis fortsat viser sig at være mangelfuldt.

3.6 EU har allerede gjort store fremskridt ved at fastlægge minimumskrav til energieffektivitet for bygninger, køretøjer og en række andre varer og ydelser, men der er stadig brug for at udvide og tydeliggøre disse grænser. Hertil kommer, at man stadig er langt fra at gennemføre og opfylde alle disse standarder. Kommissionen bør øge presset på medlemslandene for at udvikle passende nationale handlingsplaner og politikker for energieffektivitet.

3.7 **Lederskab inden for teknologisk fornyelse.** Teknologisk fornyelse vil spille en afgørende rolle i energisektoren, når der skal udvikles nye produkter og tjenester, og når priserne skal sænkes til et mere forsvarligt niveau. Europa risikerer at komme bagud i forhold til de største globale konkurrenter i denne sektor, og bør derfor øge niveauet af F&U (offentlig og privat) inden for de vigtigste nye teknologier. På europæisk plan bør den strategiske energiteknologiplan for EU (SET-planen) gennemføres med det samme.

3.8 Alle relevante EU-programmer, i særdeleshed også i strukturfondene, bør prioritere energi højere. Medlemsstaternes investeringsplaner bør ligeledes prioritere energi højere, især i forbindelse med energieffektivitet og udvikling af vedvarende energi. EU og medlemsstaterne bør også sikre sig, at private virksomheder, der arbejder med energiforsyning og -fordeling samt produkter og tjenester, der forbedrer energieffektiviteten, tilbydes de rigtige, stabile regler og incitamenter, så de bliver i stand til at yde et bidrag til den øgede indsats.

3.9 Udvalget er enig i, at lokale og regionale myndigheder spiller en særligt vigtig rolle for at fremme energieffektiviteten i deres områder og for at koordinere planerne for udvikling af vedvarende energi. Det anbefaler, at EU støtter de fremragende initiativer, som borgmesteraftalen har fremlagt på energiområdet, og at man forsøger at finde måder, hvorpå man kan styrke og udvide dette initiativ.

3.10 **En stærk og koordineret ekstern energipolitik.** Udvalget er enig i, at det vil være til EU's fordel at koordinere energipolitikken over for tredjelande bedre. Men ligegyldigt hvor godt man koordinerer politikken, vil Europa fortsat befinde sig i en sårbar international position, hvis man ikke bryder den stærke afhængighed af fossile brændstoffer fra andre dele af verden, især hvis disse er koncentreret i enkelte vigtige lande. Jo hurtigere EU kan forbedre energieffektiviteten, sænke det generelle forbrug og mindske afhængigheden af import af fossile brændstoffer udefra, desto sikrere vil vores energiforsyning være.

Bruxelles, den 9. december 2010.

3.11 **Beskyttelse af EU's borgere.** Udvalget er enig med Kommissionen i, at foranstaltninger, der skaber lige konkurrencevilkår for energioperatører fra hele Europa og gør det lettere for kunderne at gennemskue alle aspekter af energitjenesterne, bør prioriteres højere. Alle typer forbrugere (erhvervs mæssige og private) bør skærpe opmærksomheden omkring deres energiforbrug og deres muligheder for at bruge mindre energi på en mere effektiv måde.

3.12 Priserne på energiprodukter og -tjenester vil sandsynligvis stige relativt meget, hvilket vil være endnu et økonomisk incitament i denne retning. Men alle typer forbrugere vil med rette forvente andet og mere end prisstigninger, hvis de skal tilskyndes til at tage de nødvendige skridt i den rigtige retning. Man bør skabe bedre tilgang til information om varers og tjenesters energiegenskaber, samtidig med at man både tilbyder konkret information om de valgmuligheder, forbrugerne står over for, og hjælper dem med at gennemføre forløbet (f.eks. at forbedre boligens og andre bygningers energimæssige ydeevne, vælge grønnere transportmuligheder, grønnere forbrugs- og feriemuligheder osv.)

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

BILAG

Følgende tekst i sektionens udtalelse blev ændret til fordel for et ændringsforslag vedtaget på plenarforsamlingen, men fik dog tilslutning fra over en fjerdedel af de afgivne stemmer:

Punkt 3.4

»Fremskridt i retning af et lavkulstofenergisystem. EU har allerede forpligtet sig til at nedbringe kulstofemissionerne med 20 % inden 2020, eller med 30 %, hvis andre lande giver lignende tilsagn. Disse mål er en vigtig drivkraft for mange andre politikker og for investeringerne i de nye energisystemer, der følgende vil opstå. Efter EØSU's opfattelse bør EU, i overensstemmelse med forslaget fra Tysklands, Frankrigs og Storbritanniens miljøministre, lægge sig fast på at stramme CO₂-målet for 2020 for at opnå en reduktion på 30 % inden den dato, i stedet for det nuværende 20 %-mål, hvis de økonomiske og sociale forudsætninger tillader det, uden at det medfører tab af konkurrenceevne, og forudsat at det virkelig ledsages af de instrumenter og investeringer, der er nødvendige for at opnå det. Dette vil næppe være muligt at opnå, hvis ikke andre industrialiserede lande forpligter sig til at foretage lignende nedskæringer, og hvis ikke de mere udviklede udviklingslande går med til at yde et passende bidrag til den globale indsats.«

Afstemmingsresultat for ændringsforslaget: 82 imod og 88 stemmer for, 26 hverken for eller imod.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Island som kandidatland

(sonderende udtalelse)

(2011/C 54/02)

Ordfører: **Liina CARR**

I brev af 28. april 2010 anmodede Kommissionens næstformand, Maroš Šefčovič, og kommissær med ansvar for udvidelse, Štefan Füle, under henvisning til artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF) om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs sonderende udtalelse om:

Island som kandidatland.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Eksterne Forbindelser, som vedtog sin udtalelse den 27. oktober 2010.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 467. plenarforsamling den 8.-9. december 2010, mødet den 9. december, følgende udtalelse med 170 stemmer for, 1 imod og ingen hverken for eller imod:

1. Konklusioner og henstillinger

1.1 Der er på nuværende tidspunkt alvorlige problemer med offentlighedens støtte til Islands ansøgning om EU-medlemskab, hvilket bekræftes af den offentlige høring, der blev gennemført i Island i september 2010. Selvom medlemskab som sådan fortsat er et omdiskuteret spørgsmål, synes støtten til tiltrædelsesforhandlingerne for nylig at være steget: 64 % foretrækker at fortsætte EU-tiltrædelsesprocessen snarere end at trække ansøgningen tilbage. Dette er en betydelig stigning i støtten til tiltrædelsesprocessen i forhold til tidligere meningsmålinger.

1.2 Udvalget mener, at det er på tide, at de EU-venlige organisationer i højere grad blander sig i den offentlige debat for at forklare fordelene ved et EU-medlemskab for såvel Island som EU. EØSU kunne gå i spidsen og afholde arrangementer med særligt fokus på den rolle, som de organisationer, der repræsenterer »andre interesser«, spiller.

1.3 EØSU bakker kraftigt op om Islands medlemskab af EU og understreger vigtigheden af, at det islandske civilsamfund deltager i tiltrædelsesforhandlingerne. Arbejdsmarkedets parter har traditionelt haft en stærk rolle i den islandske politiske beslutningsproces og har allerede forbindelser til EØSU og de europæiske paraplyorganisationer.

1.4 Ligesom arbejdsmarkedets parter understreger udvalget behovet for en bredere deltagelse af civilsamfundets forskellige interessegrupper. Det er nødvendigt at sikre en »civil dialog« ud over den mere traditionelle sociale dialog under tiltrædelsesprocessen.

1.5 Udvalget anbefaler, at der hurtigst muligt nedsættes et fælles rådgivende udvalg om Island, som det er sket for andre førtiltrædelseslande. Udvalget mener, at det vil være et nyttigt redskab til udveksling af synspunkter og information mellem civilsamfundet i Island og EU-landene, til fremsættelse af fælles anbefalinger

og holdninger til forhandlingsparterne og ikke mindst til at styrke Gruppe III-organisationernes, dvs. de øvrige interesseorganisationers rolle under tiltrædelsesforhandlingerne.

1.6 Island er takket være sin høje politiske og økonomiske udvikling og deltagelse i Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS) generelt godt rustet (til trods for den islandske økonomis sammenbrud under den nylige krise) til at påtage sig forpligtelserne ved et EU-medlemskab, især på de områder, som er omfattet af EØS-aftalen. EØSU mener også, at Island som EU-land kan bidrage til udviklingen af forskellige EU-politikker, for eksempel på områderne bæredygtigt fiskeri, vedvarende energi og den arktiske dimension. For øjeblikket har Island ikke nogen plads i EU's beslutningstagende institutioner.

1.7 Selvom Island allerede har gennemført en væsentlig del af EU-retten, venter der fortsat udfordringer forude på visse centrale områder, primært fiskeri og landbrug. EØSU understreger, at civilsamfundsgrupperne inden for disse områder skal spille en central rolle i tiltrædelsesprocessen. Det er også nødvendigt at inddrage andre relevante grupper i tiltrædelsesprocessen for at støtte den islandske regering i dens opgave med at forhandle om landets optagelse i EU.

1.8 Nogle af de stærke civilsamfundsorganisationer har allerede erklæret deres modstand mod Islands ansøgning om medlemskab. Under disse omstændigheder er det af største vigtighed, at organisationer, der stiller sig positivt til EU-medlemskab, i den nærmeste fremtid starter en offentlig debat om fordelene ved et medlemskab for hhv. Island og EU. Med tanke på den konsensus-søgende tilgang på europæisk plan mener EØSU, at en bredere debat på nationalt og europæisk plan ville være gavnlig og kunne hjælpe organisationerne og offentligheden med at danne sig en mening gennem den demokratiske proces.

1.9 Offentlighedens negative holdning til EU-medlemskab i Island skyldes delvist den uløste tvist om Icesave. Det er derfor endnu mere nødvendigt at inddrage civilsamfundet i en konstruktiv dialog om spørgsmålet om EU-medlemskab. EØSU insisterer på, at Icesave-sagen skal holdes uden for tiltrædelsesforhandlingerne og ikke må gøres til en hindring for Islands tiltrædelse.

2. Den nuværende situation

2.1 Island ansøgte om EU-medlemskab i juli 2009, og den 24. februar 2010 afgav Kommissionen en positiv udtalelse om landets ansøgning. Den 17. juni 2010 besluttede Det Europæiske Råd at indlede tiltrædelsesforhandlinger og opfordrede Rådet til at vedtage en generel forhandlingsramme. Beslutningen blev godkendt af Europa-Parlamentet den 28. juni 2010. Det første møde på regeringskonferencen blev holdt den 27. juli 2010.

2.2 Island har allerede gennemført en stor del af EU-retten gennem EØS-aftalen og Schengenassocieringsaftalen, hvilket vil lette screeningprocessen og de efterfølgende forhandlinger om de enkelte kapitler. Der udestår dog udfordringer på nogle centrale områder som landbrug, fiskeri og pengepolitik. Screeningprocessen er gået i gang og vil efter planen blive afsluttet i juni 2011.

2.3 Island opfylder fuldt ud de politiske betingelser for EU-medlemskab, der blev fastsat af Det Europæiske Råd i København i 1993. Island er et veludviklet repræsentativt demokrati med stærke institutioner, et omfattende system til beskyttelse af de grundlæggende rettigheder, menneskerettighederne og retsstatsprincipperne.

2.4 Landets offentlige administration er generelt også effektiv og fri for politisk indblanding. Den seneste tids finansielle uro har dog været ledsaget af politisk uro og behov for administrative reformer. Efter Kommissionens opfattelse har den finansielle krise rejst spørgsmål om potentielle interessekonflikter som følge af de tætte forbindelser mellem politikerne og erhvervslivet, og yderligere reformer vil sandsynligvis være nødvendige. Reformen af den offentlige administration er allerede påbegyndt, og den har taget fat på nogle af de spørgsmål, som Kommissionen havde rejst.

2.5 Trods de alvorlige konsekvenser af den økonomiske krise er Island en fungerende markedsøkonomi og er udmærket i stand til at klare konkurrencepresset og markedskræfterne i EU. For at bekæmpe krisen har den islandske regering iværksat vanskelige stramninger og stillet forslag om politikker til at diversificere økonomien, og den håber at vende tilbage til positiv vækst i slutningen af 2010. Det vigtigste mål for den siddende regering er at genskabe balancen i statsbudgettet inden 2013 og samtidig skabe arbejdspladser og fremme innovationen med det sigte at genoprette Islands konkurrenceevne inden 2020.

2.6 Generelt ses Island som en naturlig kandidat til medlemskab. Landet har en veludviklet demokratisk kultur og en høj grad af tilpasning til EU-retten, og det vil derfor kunne afslutte tiltrædelsesforhandlingerne relativt hurtigt, forudsat at det fuldt ud tilpasser sin lovgivning til EU-retten ved tiltrædelsen. Hvis forhandlingerne lykkes, og islændingene godkender deres lands medlemskab ved en folkeafstemning, bliver Island det medlemsland med den mindste befolkning på omkring 317 000 indbyggere.

2.7 Efter at Island ansøgte om medlemskab, er der blevet oprettet ti forhandlingsgrupper til at forestå forhandlingerne på de forskellige områder. Arbejdsmarkedets parter og andre vigtige organisationer er godt repræsenteret og har sæde i de relevante grupper. Selvom det er embedsmænd, der er ansvarlige for forhandlingerne, er de mest direkte berørte grupper blevet inviteret til at deltage i det forberedende arbejde i forhandlingsholdene og til at deltage direkte i processen.

2.8 Det er den islandske regerings politik at inddrage civilsamfundet fuldt ud i tiltrædelsesprocessen. Da udenrigsudvalget i Islands parlament udarbejdede sin udtalelse om EU-medlemskab, blev civilsamfundsorganisationer, enkeltpersoner og institutioner opfordret til at indsende bemærkninger, der blev taget i betragtning. I udenrigsudvalgets konklusioner blev det bemærket, at der ville blive etableret et omfattende høringsforum, hvor EU, status for tiltrædelsesforhandlingerne og Islands forhandlingsposition på de enkelte områder ville blive drøftet.

2.9 Trods alle disse positive signaler om civilsamfundets deltagelse i tiltrædelsesprocessen har Island mistet noget af sin troværdighed i nogle EU-lande som følge af bankkrisen og Icesave-tvisten. Islændingenes holdning til EU ligger ikke helt fast. En Gallup-undersøgelse fra juli 2010 viste, at 60 % støttede en tilbagetrækning af ansøgningen om medlemskab, men i slutningen af september viste en anden meningsmåling, foretaget af avisen Fréttablaðið, at 64 % af de adspurgte ønskede at afslutte forhandlingerne, således at der kunne stemmes om spørgsmålet ved en folkeafstemning. Selvom det er for tidligt at sige, om opfattelsen af EU blandt islændingene er ændret, er det sikkert, at der er en enorm efterspørgsel efter mere faktuelle oplysninger om EU og EU-medlemskab. Der synes at være en stigende lyst til at lære mere om EU og tiltrædelsesprocessen med henblik på at basere fremtidige beslutninger på et solidt videngrundlag i stedet for myter og frygt.

3. Forbindelserne med EU

3.1 Island har tætte forbindelser med Den Europæiske Union gennem EØS-aftalen, der trådte i kraft i 1994. I henhold til EØS-aftalen kan tre af EFTA-landene deltage i EU's indre marked. Efter Islands ansøgning om medlemskab oprettede EU en repræsentation i Island. Tidligere blev Island håndteret fra Oslo.

3.2 EØS-aftalen har krævet en høj grad af integration af EU-retten i Islands nationale lovgivning. Island har vedtaget de fleste bestemmelser vedrørende de fire frihedsrettigheder. Kun få indenlandske sektorer er ikke berørt af EØS-aftalen, som nogle måske vil hævde indebærer en form for pseudomedlemskab af EU. Den procentdel af lovgivningen om det indre marked, der var omsat til national lovgivning i juli 2009, ligger på samme niveau som gennemsnittet for EU-landene.

3.3 Selvom retfærdighed, frihed og sikkerhed ikke er en del af EØS-aftalen, har Island også deltaget på dette politikområde gennem Schengenassocieringsaftalen. Da de nordiske EU-medlemsstater ansøgte om at blive medlem af Schengen, gjorde de det på den betingelse, at der ville blive fundet en løsning til at opretholde den nordiske pasunion med Island og Norge. De to lande har derfor anvendt Schengenreglerne siden marts 2001.

3.4 Hvad angår deltagelse i EU's beslutningsproces, giver EØS-aftalen hovedsagelig adgang til Kommissionen. I henhold til artikel 99 og 100 i EØS-aftalen kan EFTA/EØS-landene deltage i Kommissionens ekspertgrupper og arbejdsgrupper i komitologitudvalg. Imidlertid har EØS/EFTA-landene ikke nogen formel adgang til Rådet eller Europa-Parlamentet.

3.5 Arbejdsmarkedets parter i Island deltager sammen med EØSU i det blandede rådgivende udvalg EØS/EU. På det politiske plan deltager Island i Europa-Parlamentets blandede udvalg EØS/EU. Sammen med Norge deltager Island også i uformelle møder forud for Rådets nordiske/baltiske møder, hvor det har mulighed for at forsøge at få sine synspunkter igennem.

3.6 Ud over ikke at deltage fuldt ud i EU's beslutningsproces er den vigtigste forskel mellem Islands status under EØS-aftalen og EU-medlemskab, at EØS-aftalen ikke omfatter overnationale institutioner, som har beføjelse til at vedtage love, der er direkte gældende i medlemsstaterne. EØS-aftalen indebærer heller ikke overdragelse af retslige beføjelser. Omvendt ville EU-medlemskab give Island ret til repræsentation i alle EU-institutioner og beslutningsorganer.

3.7 Trods tætte forbindelser med EU har Island indtil for nylig valgt at stå uden for EU. Denne holdning kan generelt føres tilbage til en række forhold, først og fremmest ønsket om at bevare national kontrol over fiskeressourcerne. Den fælles landbrugspolitik er også upopulær blandt islandske landmænd, der frygter konkurrencen fra billigere produkter fra fastlandet. Den nationalistiske diskurs er stærk i visse befolkningsgrupper i Island, og visse beslutningstagere har generelt været uvillige til at fremme noget, der kunne opfattes som at give køb på landets suverænitet. Islands geografiske isolation, dets særlige sikkerhedspolitiske forbindelser med USA under Den Kolde Krig, administrationens beskedne størrelse og valgsystemets begunstiggelse af landdistrikterne nævnes undertiden også som mulige årsager til Islands

politik over for EU. Endelig har man generelt indtil finanskrisen set EØS-aftalen som værende tilstrækkelig til at tjene Islands interesser.

3.8 Trods de ovennævnte faktorer har store dele af befolkningen gennem årene været tilhængere af tættere forbindelser til EU. Sammenbruddet i det islandske finanssystem i oktober 2008 førte til et yderligere holdningsskifte til fordel for EU-medlemskab og indførelse af euroen. I juli 2009 stemte det islandske parlament for at ansøge om EU-medlemskab. Imidlertid er den offentlige mening og de politiske partier i Island fortsat splittede om dette spørgsmål.

3.9 Islands EU-medlemskab ville gavne både EU og Island. For EU ville det bidrage til dets geografiske fuldstændighed, give det fodfæste i det arktiske område og mulighed for at deltage i Arktisk Råd. For Island ville EU-tiltrædelse styrke landets muligheder for at forfølge bedre former for multilateral styring i det arktiske område. Medlemskab ville også i nogen grad bidrage til at genoprette Islands internationale troværdighed og have en stabiliserende effekt på landets valuta og økonomi som helhed. Som medlem af EU ville Island have meget at byde på, når det gælder politikken vedrørende den nordlige dimension, udvikling og udnyttelse af vedvarende energikilder og en grønnere økonomi i EU.

3.10 Der ligger stadig mange forskellige udfordringer forude, da mange vigtige områder falder uden for EØS og Schengensamarbejdet. Nogle af disse vil sandsynligvis give visse problemer under forhandlingerne. Fiskeri og landbrug forventes at blive særligt vanskelige, og civilsamfundsorganisationerne på disse områder kommer til at spille en central rolle i tiltrædelsesprocessen. Tiltrædelsesprocessen bør være en frivillig konsensusbaseret tovejsproces, hvor ingen af parterne føler sig presset af de andre til at påtage sig forpligtelser, de er ikke klar til.

4. Den socioøkonomiske situation

4.1 Islands økonomi har traditionelt set primært været baseret på fiskeri, og fiskeriet tegner sig stadig for næsten halvdelen af Islands vareeksport. På det seneste er aluminiumproduktion og turisme også blevet vigtige industrier. I 1990'erne begyndte Island en proces med økonomisk deregulering, liberalisering og diversificering, og oprettede en stor finansiel sektor. Den islandske banksektor kollapsede i kølvandet på den globale finansielle krise som et resultat af overeksponering, utilstrækkelige finansielle sektortilsyn og bankernes størrelse i forhold til den nationale økonomi. Bankernes samlede passiver var mere end ti gange større end Islands BNP (1). Dette førte til en dyb recession med sociale såvel som økonomiske konsekvenser.

(1) Islands udenrigsministerium, Baggrundsnotat, Islands økonomiske genopretningsprogram, juni 2010 http://www.mfa.is/media/MFA_pdf/Factsheet--Iceland%27s-Economic-Recovery-Program-June.pdf.

4.2 Den islandske krone faldt markant og forårsagede høj inflation, arbejdsløsheden steg, priserne på aktiver faldt, en lang række virksomheder stod over for konkurs, og det private forbrug faldt. Skatterne (kapital- og indkomstskat, punktafgifter og moms-satser) blev også sat op, der blev indført en ny tretrins personlig indkomstskat, og der blev skåret ned på forskellige goder, såsom barsels- og forældreorlov og børnebidrag. Offentlige udgifter til uddannelse og sundhedspleje blev ligeledes beskåret. Mange islandske husholdninger blev ramt hårdt, da de mistede en stor del af deres opsparring og/eller indkomst. For at afbøde virkningerne af krisen er der dog iværksat en omfattende gældsomlægning for enkeltpersoner såvel som erhvervslivet. For enkeltpersoner findes der en særlig udenretlig gældsomlægning for husstande i alvorlige vanskeligheder ⁽²⁾.

4.3 Den offentlige gæld er mangedoblet i kølvandet på krisen. En stor del af denne gæld skyldes Icesaves forpligtelser. Ifølge indskydergarantiordningen i direktiv (94/19/EF) er Island forpligtet til at tilbagebetale indskyderne op til 20 000 euro per konto. Island har indvilget i at overholde disse forpligtelser. Den fortsat uløste Icesave-tvist handler imidlertid om de vilkår og betingelser, hvorpå Island skal tilbagebetale de britiske og hollandske regeringer, som har godtgjort deres egne indskydere.

4.4 Island har iværksat forskellige foranstaltninger i et forsøg på at imødegå krisen. De tre største banker er blevet nationaliseret, omstruktureret og tilført ny kapital. Der er indført sikkerhedsforanstaltninger vedrørende betalingsbalancen, som begrænser de internationale kapitalstrømme for at forhindre udstrømning af valuta og yderligere devaluering af den islandske krone. Nationalbanken begyndte gradvist at afskaffe denne kontrol i oktober 2009. Der er oprettet et nyt økonomiministerium, nationalbankens ledelse er skiftet ud, og finanstillsynets rolle er blevet styrket. Regeringen har også iværksat en omfattende undersøgelse af de begivenheder, der førte til krisen, med nedsættelse af en særlig undersøgelseskommission og en særlig anklager.

4.5 Regeringen har desuden bedt det internationale samfund, herunder Den Internationale Valutafond, IMF, om hjælp. IMF's standby-arrangement for Island er på 2 100 millioner dollars, og dertil kommer yderligere 2 750 millioner dollars fra de øvrige nordiske lande, Polen og Færøerne. Det økonomiske program, der støttes af IMF, indebærer foranstaltninger, der sigter mod at stabilisere valutakursen og genopbygge tilliden til den monetære politik, revidere finanspolitikken og holde den offentlige sektors gæld på et forsvarligt niveau, omstrukturere finanssektoren og dens lovgivningsmæssige rammer og lette husholdningernes og virksomhedernes gældsomlægning. Ved udgangen af september 2010 godkendte IMF sin tredje gennemgang af Islands økonomiske genopretningsplan.

4.6 Islands makroøkonomiske stabilisering er endnu ikke afsluttet, og den finanspolitiske konsolidering er fortsat en stor udfordring. For at styrke den finanspolitiske ramme vil man vedtage en 4-årig finanspolitisk konsolidering. Der er allerede tegn på bedring. IMF skønner, at økonomien vil opleve en positiv vækst i andet halvår af 2010, hvilket understøttes af Islands stærke økonomiske nøgletal ⁽²⁾. Inflationen er faldende, og valutakursen er

blevet stabiliseret. De nye kommercielle banker er blevet tilført kapital, og de omfattende reformer af reglerne for det finansielle marked er afsluttet. Ledigheden har ikke nået det bebudede niveau på over 10 %.

4.7 Arbejdsmarkedets parter har spillet en central rolle i Islands økonomiske genopretningsplan. Regeringen og arbejdsmarkedets parter underskrev en »stabilitetspagt« i juni 2009, og budgettet for 2010 afspejler denne aftale. Pagtens formål var at sikre social konsensus om de nødvendige tilpasningsforanstaltninger, men da pagten først og fremmest inddrog arbejdsmarkedets parter, følte nogle civilsamfundsorganisationer sig udelukket fra denne proces. I marts 2010 trak den islandske arbejdsgiverforening sig ud af pagten under henvisning til, at der var sket brud på pagten og regeringens manglende evne til at holde sine løfter.

4.8 På mellemlang til lang sigt har Island et relativt fleksibelt arbejdsmarked med høj erhvervsfrekvens, en ganske ung og veluddannet arbejdsstyrke og et robust ressourcegrundlag, herunder rige fangstpladser og omfattende vedvarende energikilder. Det er derfor sandsynligt, at Island med tiden vil komme sig helt efter det nuværende økonomiske tilbageslag. Desuden mener Kommissionen, at hvis Island overholder EU-retten, når det gælder økonomisk og monetær politik, vil landets deltagelse i Den Økonomiske og Monetære Union ikke volde større problemer.

5. Civilsamfundet i Island

5.1 Island har en lang tradition for aktiv inddragelse af civilsamfundet. Navnlig takket være det islandske samfunds beskedne størrelse har interessegrupperne meget tætte og ofte personlige bånd til regeringen og har deltaget aktivt i den politiske proces. Faktisk har nogle interessegrupper, såsom landmænd og fiskeriforeninger og fagforeninger, traditionelt haft meget tætte forbindelser til bestemte politiske partier.

5.2 For at opveje begrænsningerne ved at have en lille administration arbejder den islandske regering tæt sammen med de islandske interessegrupper, som er aktive på EU-plan, og er ofte afhængig af dem til at indsamle oplysninger og skabe forståelse for islandske spørgsmål i Bruxelles. Interessegrupperne spiller imidlertid en større rolle i forbindelse med informationsindsamling og strategilægning end med at påvirke EU's politik, undtagen på visse områder af socialpolitikken, hvor arbejdsmarkedets parter er særdeles aktive og har direkte adgang til den politiske udformningsproces.

5.3 I henhold til forfatningens artikel 74 kan alle former for foreninger ligesom i andre nordiske lande dannes uden forudgående tilladelse og kan ikke opløses ved en administrativ beslutning. Foreninger skal lade sig registrere hos nationalregistret for at få et nationalt registreringsnummer til brug i skattesammenhæng og skal have en registreret adresse. Fagforeningsvirksomhed er reguleret ved lov om fagforeninger og arbejdsmarkedskonflikter.

⁽²⁾ http://www.mfa.is/media/MFA_pdf/Factsheet--Iceland%27s-Economic-Recovery-Program-June.pdf.

5.4 Mange islandske organisationer har gamle og stærke bånd til deres nordiske modstykker. Sådanne bånd vil kunne hjælpe de islandske organisationer med at udveksle bedste praksis og lære af deres partnerorganisationers erfaringer i forbindelse med deres respektive landes optagelse i EU.

5.5 Den offentlige høring med civilsamfundsorganisationerne i Island har imidlertid vist, at sammenlignet med arbejdsmarkedsorganisationerne er de øvrige civilsamfundsorganisationer overvejende indadskuede. Gennem et tættere samarbejde bør det være muligt at overtale dem til at anlægge en bredere synsvinkel på deres rolle i Island, især i relation til deres rolle i EU-tiltrædelsesprocessen, og EU-organisationerne bør også kunne lære af deres islandske modstykker.

5.6 Island har anvendt den nordiske økonomiske og sociale model, der er kendetegnet ved en omfattende velfærdsstat med rundhåndede sociale ordninger. Arbejdsmarkedets parter på begge sider af arbejdsmarkedet deltager aktivt i den sociale dialog med henblik på at udveksle information og løse diverse vigtige sociale og økonomiske spørgsmål. Sociale regler er generelt fastlagt i kollektive overenskomster og ikke ved lov.

5.7 I Island har udviklingen stort set været identisk med de nordiske nabolande med stigende offentlige udgifter. Urbaniseringen og ændringer i samfundsstrukturen har ført til dannelsen af forskellige interessegrupper, primært fagforeninger, kooperativer og landbrugssammenslutninger. I de tidlige år var interessegrupperne få, men stærke, og de havde tætte bånd til bestemte politiske partier, der tjente deres interesser.

5.8 I sidste halvdel af det 20. århundrede steg antallet af interessegrupper, efterhånden som samfundet blev mere sammensat. Med den stigende mangfoldighed er båndene mellem bestemte politiske partier og de magtfulde interessegrupper blevet svækket. I et lille samfund som Island kan det dog ikke undgås, at der er kort afstand mellem civilsamfundet og regeringen.

5.9 Skønt den islandske model på mange måder ligner sine nordiske modstykker, adskiller den sig fra den gængse nordiske model på et par punkter. Udviklingen i Island har været langsommere, og velfærdsudgifterne har traditionelt været lavere i Island end i de øvrige nordiske lande. Liberaliserings- og privatiseringspolitikker var fremtrædende i 1990'erne, og i kølvandet på den finansielle krise er velfærdssystemet blevet kraftigt beskåret. I de nordiske lande støttes velfærdsmodellen generelt af parterne til både venstre og højre af det politiske spektrum, og dette er også tilfældet i Island, skønt den politiske scene overvejende er præget af centrum-højrekoalitioner. Arbejdsmarkedets parter har spillet en central rolle i den politiske proces.

5.10 Resultaterne af den offentlige høring har vist, at civilsamfundet i Island er splittet i spørgsmålet om EU-medlemskab. Især er fiskeri- og landbrugsorganisationerne imod EU-medlemskab, mens organisationer som f.eks. Arbejdernes Landsorganisation (ASI) og industriforbundet (SI) går ind for det. Mange organisationer i Island er også neutrale i spørgsmålet. Island har et meget

stærkt demokrati, men repræsentationen af det bredere civilsamfunds organisationer er relativt svag, og det fører til, at ikke alle dele af civilsamfundet kommer lige meget til orde.

6. De vigtigste organisationer og deres holdning i EU-debatten

6.1 Arbejdsmarkedets parter

6.1.1 Arbejdernes Landsorganisation (ASI) er den vigtigste faglige organisation i Island og repræsenterer ufaglærte arbejdere, kontor- og handelsansatte, søfolk, byggeri- og industriarbejdere, ansatte i el-branchen og forskellige andre erhverv i den private sektor og en del af den offentlige sektor, selvom de fleste offentligt ansatte er repræsenteret via forbundet af stats- og kommunalansatte (BSRB). Begge organisationer er medlemmer af Den Europæiske Faglige Samarbejdsorganisation (EFS). En tredje central organisation, Akademikerforbundet (BHM), organiserer ansatte med akademiske uddannelser i både den offentlige og den private sektor.

6.1.2 ASI's modstykke på ledelsessiden og medlem af BUSINESSEUROPE er den islandske arbejdsgiverforening (SA). SA har otte medlemsorganisationer inden for vidt forskellige områder såsom energi, turisme, finans og fiskeri. Disse to organisationer spiller en central rolle i koordineringen af politikker på områderne beskæftigelse, sociale anliggender, miljø og arbejdsmarked. En anden organisation, der er aktiv på EU-plan, og som også tilhører BUSINESSEUROPE, er det islandske industriforbund (SI). SI er medlem af SA.

6.1.3 Arbejdsgiver- og arbejdstagersammenslutningerne deltager i en række udvalg og i bestyrelserne i offentlige organer, hvor de varetager deres respektive medlemmers interesser i forberedelsen og gennemførelsen af lovgivningen, f.eks. arbejdstilsynet i Island, ligestillingsrådet, og videnskabs- og teknologirådet. De er også i tæt kontakt med regeringen, når det kommer til at forberede og forny lønftaler. Arbejdsmarkedets parter arbejder tæt sammen om de fælles interesser på områderne ligestilling, arbejdsbeskyttelse og informationsformidling.

6.1.4 Arbejdsmarkedsparterne i Island er allerede ganske godt integreret i EU's politiske proces. De følger EU's lovgivningsprocedure tæt, da EU-politikker, der vedtages gennem EØS-aftalen, påvirker dem direkte.

6.1.5 Repræsentanter fra arbejdstager- og arbejdsgiverorganisationer i EFTA-landene har forbindelse til EØSU via Det Rådgivende Udvalg for Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS-CC), som er en del af EØS' institutionelle struktur. Dette forum fungerer som et bindeled mellem arbejdsmarkedsparterne i EFTA-landene og civilsamfundsorganisationerne i EU. I modsætning til EØSU omfatter medlemmerne af Det Rådgivende Udvalg for EFTA kun fagforeninger og arbejdsgiverorganisationer. Deri ligger en vis begrænsning, da det ikke omfatter civilsamfundsdialogen som helhed.

6.1.6 Arbejdsmarkedets parter i Island har generelt været ret positive over for europæisk integration, selvom der dog er delte meninger. ASI var oprindeligt skeptisk over for Islands medlemskab af EØS, men reviderede sin politik i 2000 efter at have set, at EØS gav islandske arbejdstagere forskellige fordele. ASI går nu ind for at forhandle om EU-medlemskab og indføre euroen, da det mener, at den islandske arbejdsstyrke og den generelle økonomiske stabilitet vil være bedst sikret ved fuld integration i EU. Det bemærker imidlertid, at der under tiltrædelsesforhandlingerne bør lægges vægt på at bevare fuld kontrol over Islands eksklusive økonomiske zone, hvad angår fiskeri, og at der bør være garanti for støtte til islandsk landbrug. BSRB, der repræsenterer offentligt ansatte, har ikke formuleret nogen officiel holdning til medlemskab, selvom det hilser åbne diskussioner om forhandlingerne velkommen.

6.1.7 På arbejdsgivernes side agter SA at følge medlemskabsforhandlingerne nøje, men har indtaget en neutral holdning til EU-medlemskab, da dets medlemsforbund er delte om spørgsmålet. SI, for eksempel, går ind for medlemskab og hævder, at den islandske økonomi er ustabil på grund af den svingende valutakurs, og at optagelse i EU og indførelse af euroen vil øge konkurrenceevnen og føre til bedre arbejdsforhold for islandske virksomheder.

6.2 Fiskerisektoren

6.2.1 Sammenslutningen af ejerne af fiskerifartøjer (LIU) og sammenslutningen af fiskefabrikker er på den anden side stærkt imod EU-medlemskab. De, der er involveret i fiskeri, er tilbageholdende med at tilslutte sig den fælles fiskeripolitik (CFP), da det ville tillade udenlandske investeringer i sektoren og betyde, at de samlede tilladte fangstkvoter inden for Islands 200 miles eksklusive økonomiske zone ville blive fastsat i Bruxelles. Selvom Island som medlemsstat ville deltage fuldt ud i beslutningsprocessen, er repræsentanterne for civilsamfundsorganisationerne på den opfattelse, at Island på grund af sin størrelse ikke ville kunne få tilstrækkelig indflydelse på beslutningerne i EU. Island ville også opgive sin ret til at indgå selvstændige aftaler med tredjelande vedrørende fiskeri af fælles bestande, der udgør 30 % af Islands fangster. LIU hævder, at udsmid og overfiskning er alvorlige problemer i EU, medens fiskerisektoren i Island er rentabel. Desuden er der ingen garanti for, at princippet om relativ stabilitet vil blive opretholdt i EU.

6.2.2 I august 2010 sagde formanden for LIU imidlertid på Islands Radio RÚV, at Island skulle fortsætte sine EU-optagelsesforhandlinger, og »den bedst mulige aftale« skulle søges i forhandlingerne, og at det ikke gav nogen mening at trække EU-ansøgningen tilbage på nuværende tidspunkt.

6.2.3 Endelig forventes Islands genoptagelse af kommerciel hvalfangst i 2006 at blive et omtåleligt spørgsmål, da det strider imod EU's politik, og hvis der ikke findes en løsning, kan det blive en alvorlig hindring på Islands vej til tiltrædelse.

6.2.4 Den fælles fiskeripolitik er for øjeblikket til revision. Forventede ændringer vil sandsynligvis bringe den tættere på den islandske model. Alligevel vil Islands forhandlinger om medlemskab blive baseret på de nuværende regler, og der er derfor forskellige potentielle stridspunkter. Fiskeri vil sandsynligvis blive det

vigtigste emne i Islands tiltrædelsesforhandlinger. Fiskerilobbyen har stor indflydelse på den politiske proces og vil sandsynligvis spille en central rolle i debatten om EU-medlemskab, da indkomsten fra fiskeriet pr. indbygger er langt større i Island end i noget andet EU-land.

6.3 Landbrugssektoren

6.3.1 En anden organisation, der har en lang tradition for politisk deltagelse, er landbrugsorganisationen. Landmændene har traditionelt været en stærk drivkraft i Island med tætte bånd til regeringen, men deres indflydelse er blevet svækket i årenes løb, i takt med at sektoren er blevet mindre. Ligesom LIU følger landbrugsorganisationen EU's lovgivningsprocedure nøje. Landbrugsorganisationen er en partnerorganisation for COPA/COGECA, og derfor er organisationens medvirken på sin vis begrænset. Den europæiske paraplyorganisation fokuserer primært på EU-relaterede spørgsmål.

6.3.2 Landbrugsorganisationen er stærkt imod EU-medlemskab og hævder, at det vil føre til et omfattende tab af arbejdspladser i landbruget og have en betydelig negativ indvirkning på landets fødevarerikthed og -forsyning. Det vigtigste ræsonnement bag dette udsagn er, at Island ville være nødt til at tillade ubegrænset import af landbrugsprodukter fra EU, hvilket ville være vanskeligt for islandske landmænd at konkurrere med. Imidlertid indgår EU's fødevarerlovgivning, der garanterer fødevarerikthed⁽³⁾, allerede i EØS-aftalen og træder i kraft ved udgangen af 2011. Under gennemførelsen af fødevarerlovgivningspakken på nationalt plan lykkedes det landbrugsorganisationen at opretholde et forbud mod import af fersk kød i den islandske lovgivning, selvom et sådant forbud formentlig strider imod formålet med EU-lovgivningen. I henhold til artikel 19 i EØS-aftalen har Island også indgået aftaler om toldfri kvoter og indrømmelser for specifikke produkter, hvilket giver landbrugsorganisationen grund til bekymring.

6.3.3 Landbruget vil være et centralt område i tiltrædelsesforhandlingerne, og klar støtte til mælkeproduktion, fåreavl og andre traditionelle landbrug vil være et af Islands mål. En langsigtet national støtte i stil med den til andre EU-regioner, der ligger nord for den 62. breddegrad, kunne bidrage til at opretholde landbrugsdriften i disse områder med lav befolkningstæthed og vanskelige klimatiske forhold.

6.4 Miljøsektoren

6.4.1 Der er en række aktive miljøgrupper i Island. Miljøgrupper i EU følger generelt EU's miljøpolitik nøje, er aktive på europæisk plan og er medlemmer af paraplyorganisationer. Dette synes ikke at have været så vigtigt for islandske miljøgrupper gennem årene, selvom et par af dem har nogle internationale forbindelser.

⁽³⁾ Forordning (EF) Nr. 178/2002 om generelle principper og krav i fødevarerlovningen og dertil knyttede retsakter

6.4.2 Der er en række mulige forklaringer på dette. For det første er anti-hvalfangstpolitikker populære blandt de europæiske interessegrupper, hvilket kan betyde, at de islandske miljøgrupper ikke føler, at de har noget til fælles med deres europæiske modstykker. For det andet fokuserer islandske miljøgrupper, såsom Landvernd, primært på problemet med jorderosion og bevaring af naturlige levesteder i Island, og er ofte imod opførelsen af vandkraftværker og dæmninger for at øge produktionen af aluminium. Selvom det meste af EU's miljøpolitik falder ind under EØS-aftalen, omfatter den ikke lovgivningen om bevaring af naturlige levesteder. Endelig har miljøgrupper i Island lidt under manglende finansiering og ressourcer. Måske er det grunden til, at de islandske miljøgrupper har været mindre aktive end deres europæiske modstykker på EU-plan og til dato generelt ikke har været særligt aktive i debatten om EU-medlemskab. Landvernd, for eksempel, har ikke formuleret en officiel holdning til EU-medlemskab, selvom det generelt føler, at virkningen af EU's miljølovgivning har været positiv. Landvernd er også interesseret i at afklare den rolle, det kan spille i tiltrædelsesforhandlingerne, herunder yderligere deltagelse i EU-programmer såsom rammeprogrammet for naturbeskyttelse.

6.5 Forbrugerbeskyttelse

6.5.1 Islands forbrugersammenslutning (NS) er en uafhængig, non-profit, ikke-statslig organisation, som blev grundlagt i 1953.

NS er aktiv på europæisk plan og er medlem af paraplyorganisationer. Den arbejder allerede tæt sammen med ECC-Island, som er en del af Det Europæiske Netværk af Forbrugercentre (EEC-netværket). NS har ikke taget et fast standpunkt for eller imod Islands optagelse i EU. NS har derimod længe været af den holdning, at Island skal se på alle fordele og ulemper ved at tilslutte sig EU, og på sin generalforsamling i 2008 konkluderede NS, at Island skal ansøge om EU-medlemskab for at finde ud, hvad de virkelige problemer er, og for at få sikre, at man fordomsfrit og på baggrund af fakta kan komme videre i diskussionen om EU. I 2008 fik NS udarbejdet en rapport med fokus på fordele og ulemper for forbrugerne, hvis Island blev medlem af EU. Så NS har uden at tage et fast standpunkt eller udarbejde en politik for eller imod EU altid tilskyndet til at søge om optagelse i EU som sådan og forsøgt at udfylde sin rolle ved at sætte gang i diskussioner om EU.

6.6 Andre organisationer

6.6.1 Andre vigtige organisationer er handicapforbundet, handelskammeret, som er medlem af Eurochambers, handels- og servicearbejderforbundet, der er medlem af EUROCOMMERCE, det islandske handelsforbund og forskellige andre ngo'er. På nuværende tidspunkt har disse organisationer endnu ikke formuleret officielle synspunkter om EU-medlemskab, selvom de sandsynligvis vil mobilisere sig for eller imod bestemte europæiske politikker. Der findes også særlige grupper af EU-tilhængere eller -modstandere som f.eks. Evrópusamtökin og Heimssýn.

Bruxelles, den 9. december 2010

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Rådets forordning om statsstøtte til fremme af lukning af urentable miner

(initiativudtalelse)

(2011/C 54/03)

Hovedordfører: **Antonello PEZZINI**

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 21. oktober 2010 i henhold til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, at udarbejde en initiativudtalelse om:

Forslag til Rådets forordning om statsstøtte til fremme af lukning af urentable miner.

Den 20. oktober 2010 henviste EØSU's præsidium det forberedende arbejde til Den Rådgivende Kommission for Industrielle Ændringer (CCMI).

På grund af sagens hastende karakter udpegede Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg på sin 467. plenarforsamling den 8.-9. december 2010, mødet den 8. december, **Antonello Pezzini** til hovedordfører og vedtog følgende udtalelse med 158 stemmer for, 8 imod og 5 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1 Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) mener, at det er nødvendigt med en pakke foranstaltninger, der for alvor kan sætte skub i en bæredygtig energimodel og skabe sikre og stabile referencerammer i sektoren, bl.a. ved hjælp af energiplanlægning, der er forenelig med forsyningssikkerheden, **de sociale, territoriale og miljømæssige aspekter og køreplanerne for 2020-2050.**

1.2 Udvalget anbefaler, at den gældende kulforordning (forordning (EF) nr. 1407/2002 af 23. juli 2002 om statsstøtte til kulindustrien) forlænges for en periode svarende til løbetiden af de regler, der er ved at udløbe, uden at belaste EU's budget og uden at stille kategoriske betingelser om minelukninger, men med mulighed for støtte til investeringer og innovative rene kulteknologier og til videreuddannelse af medarbejdere på området for strategiske råvarer, ligesom det kraftigt opfordrer til, at forslaget ændres for at fremme rentable omstruktureringer af kulminer og sikre en strategisk EU-reserve.

1.3 EØSU efterlyser en midtvejskontrol af konkurrencedygtigheden af rene kulteknologier i forhold til EU's øvrige egne energiressourcer i perioden indtil 2020, af støtten til de øvrige egne energikilder og til brug af kul på verdensmarkedet, af de ustabile priser på fossile brændstoffer på internationalt plan, af merværdien for Europa af egne ressourcer samt af omkostningerne ved at omdanne kraftværker og retablere miner, der ikke længere er i brug.

1.4 Udvalget mener, at en sådan kontrol bør foretages i 2014 i tæt sammenhæng med gennemførelsen af Lissabontraktatens bestemmelser om EU's nye energipolitik (se artikel 194) og i overensstemmelse med EU's strategi for energisikkerhed og adgang til ressourcer samt med EU's øvrige politikker, navnlig industri-, handels- og F&U-politikkerne.

1.5 EØSU opfordrer til, at der i 2015 fremlægges en midtvejsrapport for Europa-Parlamentet, Rådet og EØSU om den europæiske kulindustris konkurrenceevne. Rapporten bør have et længere perspektiv end den aktuelle, helt usædvanlige situation med krise og bør under hensyntagen til de ovennævnte parametre og tidsfrister for industrien fremhæve de strategiske, økonomiske, teknologiske, sociale og miljømæssige fremskridt, der er gjort, samt hvor langt man er nået med at nedbringe energifafhængigheden.

1.6 EØSU gør opmærksom på, at EU er førende inden for forskning og udvikling af »rene« energiteknologier, især teknologier til CO₂-opsamling og -lagring, rene kulteknologier, kulbaseret polygeneration og elektricitetsproduktion til integrerede nulemissionsløsninger ⁽¹⁾, der alle er omfattet af EU's syvende rammeprogram for forskning, teknologisk udvikling og demonstration 2007-2013.

⁽¹⁾ Se ZEP - Zero Emissions Platform, European Technology Platform for Zero Emission Fossil Fuel Power - Implementation Plan 2010-2012 (den europæiske teknologiplatform for nulemissionskraftværker baseret på fossile brændstoffer - gennemførelsesplan 2010-2012) www.zeroemissionsplatform.eu/ccs-technology/capture.html, det belgiske formandskabs konference om SET-planen 2010, 15.-16. ..., den europæiske teknologiplatform for nulemissionskraftværker baseret på fossile brændstoffer ... <http://setis.ec.europa.eu/technologies/Zero-emission-fossil>.

1.7 EØSU understreger, at der ikke er problemer med konkurrenceforvriddning på EU's indre marked, da der som anført af Kommissionen ikke forekommer nogen handel med kul af betydning mellem medlemsstaterne, hvilket bl.a. skyldes, at elektricitetsværkernes tekniske anlæg er tilpasset egne specifikke typer af kul.

1.8 EØSU understreger, at betragtningerne i kulforordningen (forordning (EF) nr. 1407/2002) er blevet endnu mere relevante. Det gælder især

- »Fællesskabskuls manglende konkurrenceevne i forhold til importeret kul har tvunget kulindustrien til at foretage betydelige omstruktureringer og til at indskrænke aktiviteterne væsentligt i de seneste tiår.
- Fællesskabets afhængighed af forsyninger af primærenergi udefra er vokset.
- Den politiske situation på verdensplan frembyder desuden et nyt aspekt ved vurderingen af geopolitiske risici og energisikkerhedsrisici og i bredere forstand forsyningsikkerhed«.

1.9 Af disse årsager og med tanke på energiressourcernes strategiske betydning anbefaler EØSU en effektiv overgang til en ny bæredygtig energimodel for Europa med et varieret energimix, der omfatter alle energikilder, teknologier, der sigter mod at nedbringe de forurenende emissioner, og realistiske tidsplaner samt indførelse og bevarelse af elementer, som gør Europa mindre afhængig af eksterne ressourcer.

1.10 Udvalget betoner vigtigheden af, at der med hensyn til energieffektivitet, kampen mod klimaændringer og nedbringelse af CO₂-emissioner og andre forurenende stoffer opnås demokratisk og bred konsensus. Det opfordrer derfor kraftigt til, at **sektordialogen** med arbejdsmarkedets parter i kulindustrien på alle niveauer optrappes og gøres mere struktureret som led i EU's politik om økonomisk og social samhørighed i kulproducerende regioner, hvor ophør af aktiviteter i den nuværende situation med global krise ville være ensbetydende med tab af mere end 300 000 arbejdspladser inden for meget specifikke områder.

2. Indledning

2.1 Kulproduktionen ⁽²⁾ i Den Europæiske Union er på nuværende tidspunkt på ca. 288 mio. ton kulækvivalenter, hvoraf 122 mio. ton er stenkul. Kul bruges primært til el- og varmeproduktion, stålproduktion og i andre industriprocesser. Tyskland og Polen er de største kulproducenter.

2.2 Seks af de ti medlemsstater, der producerer stenkul, yder en eller anden form for statsstøtte til sektoren. Dette gælder først og fremmest Tyskland og Spanien og i mindre omfang Ungarn, Polen, Rumænien, Slovakiet og Slovenien (på trods af at minerne her allerede er lukkede).

2.3 Traktaten om Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab fra 1951 indeholdt klare bestemmelser om, hvornår det var tilladt for medlemsstaterne at yde støtte til virksomheder i kul- og stålindustrien: »I overensstemmelse med bestemmelserne i denne traktat ophæves og forbydes følgende inden for Fællesskabet som uforeneligt med fællesmarkedet for kul og stål ... tilskud eller anden støtte ydet af staterne ... i hvilken som helst form ...«. Dette absolutte forbud mod enhver form for virksomhedsstøtte fra staternes side, som var fastlagt i artikel 4, litra c), var en logisk følge af, at alle nationale beskyttelsesforanstaltninger blev fjernet med det fælles marked.

2.4 Efter oprettelsen af det fælles marked kom det imidlertid hurtigt til at stå klart, at det ikke ville være muligt at sikre Europas energiforsyning, og artikel 95, der var blevet indført til at finde anvendelse på uforudsete situationer efter traktatens underskrivelse, blev brugt som grundlag for at tillade visse former for fællesskabsstøtte. Med bestemmelsen blev det muligt for Fællesskabet at yde støtte, hvor det var nødvendigt til opfyldelsen af et eller flere af traktatens mål.

2.5 Da EKSF-traktaten udløb, vedtog Rådet i 2002 forordning (EF) nr. 1407/2002 af 23. juli 2002 om statsstøtte til kulindustrien, som udløber den 31. december 2010. Mellem 2003 og 2008 blev der godkendt statsstøtte til sektoren på mere end 26 mia. euro.

2.6 Udvalget afgav en udtalelse om denne statsstøtteordning ⁽³⁾, hvori det var »enig med Det Rådgivende EKSF-udvalg i, at en ordning, som har til formål at forbedre energiforsyningsikkerheden og opbygge et fundament af primærenergikilder, ikke samtidig kan kræve kontinuerlig nedtrapping af al støtte til kulindustrien«.

2.7 Udvalget bifaldt, »at medlemsstaterne får mulighed for at tilstræbe en fast mindstestøtte til indenlandsk produceret kul, som sikrer adgangen til de vigtigste udvindingssteder«. Dette indbefattede opretholdelse af en funktionsdygtig infrastruktur, stor vægt på det følsomme spørgsmål om sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen med specifikke foranstaltninger, solide faglige kvalifikationer og teknologisk ekspertise.

2.8 Udvalget har endvidere fremhævet vigtigheden af, at »yde et aktivt bidrag [til denne specifikke sektor inden for rammerne af egne, strategiske råvarer] med hensyn til at gøre Europa mere eftertragtet for investorer og arbejdsgivere, styrke virksomhedernes konkurrenceevne [og den sociale samhørighed], støtte forsknings- og innovationstiltag samt fremme udvikling og udbredelse af nye kompetencer og opkvalificering af menneskelige ressourcer« ⁽⁴⁾.

⁽²⁾ I denne udtalelse er der tale om »kul«, som defineret i artikel 2 i forordning (EF) nr. 1407/2002 – anthracit-, brun- og stenkul.

⁽³⁾ EFT C 48 af 21.2.2002, s. 49.

⁽⁴⁾ EUT C 65 af 17.3.2006, s. 1.

2.9 Tilsvarende har udvalget påpeget, at »Kommissionen burde fokusere på statsstøtte, der har en afgørende indvirkning på handelen, i stedet for at spille ressourcerne på at analysere store mængder sager af hovedsageligt lokal interesse; her er en afklaring af, hvad der nærmere ligger i begrebet »local concern«, nødvendig«⁽⁵⁾.

2.10 EØSU har endvidere påpeget: de »fossile energikilder, kul⁽⁶⁾, olie og naturgas, udgør i dag ryggraden i EU's og verdens energiforsyning. De vil ikke miste deres betydning i de kommende årtier og er dermed ikke til at komme udenom«⁽⁷⁾.

2.11 »[S]tørre udnyttelse af Europas betydelige kulforekomster kan reducere denne afhængighed. ... For kuls vedkommende er kun ca. 3 % af det samlede potentiale, som anslås til 3 400 mia. ton olieækvivalenter, udvundet hidtil. ... Verdens ressourcer og reserver af kul, olie og gas er afhængige af flere faktorer (økonomisk vækst, efterforskning, teknisk udvikling). De ventes stadig at række til mange årtier (for kul sågar århundreder) ...«⁽⁷⁾.

2.12 Ifølge prognoserne fra Det Fælles Forskningscenter (FFC)⁽⁸⁾ for 2030-2050 vil stenkul blive ved med at spille en væsentlig rolle i opfyldelsen af energibehovet i hele det 21. århundrede, og der vil være større fokus på at nedbringe drivhusgasemissionerne via store investeringer i forskning og udvikling af markedet for rene kulteknologier og stadig mere effektive teknologier til CO₂-opsamling og -lagring. På verdensplan vil kul fortsat være en vigtig energikilde, der dækker mere end 20 % af verdens energibehov.

2.13 EØSU har påpeget⁽⁹⁾, at »efter en første nedgang, ventes der fra ca. 2015 atter en stigning i kulforbruget – som følge af en forbedring af denne energikildes konkurrencemæssige stilling. Stigende naturgaspriser og de forventede teknologiske fremskridt ved anvendelsen af kul til el-fremstilling er hovedårsagerne til denne udvikling«.

2.14 Kina, USA, Indien, Australien og Rusland er på verdensplan de største producenter. Kina producerer 2 761 mio. ton pr. år (47 % af verdensproduktionen), USA 1 006 mio. ton (17 %) og Rusland 247 mio. ton (4 %). EU importerer hvert år 180 mio. ton kul, primært fra Rusland (30 %), Colombia (17,8 %), Sydafrika (15,9 %) og USA (12,8 %)⁽¹⁰⁾.

⁽⁵⁾ Se fodnote 2.

⁽⁶⁾ Brun- og stenkul.

⁽⁷⁾ EUT C 28 af 3.2.2006, s. 5.

⁽⁸⁾ *Coal of the future (supply prospects for thermal coal by 2030-2050)*, Det Fælles Forskningscenter (FFC), Institut for Energi, Petten (Nederlandene), februar 2007.

⁽⁹⁾ Se fodnote 9.

⁽¹⁰⁾ USA er stadig særdeles aktiv i finansieringen af kulfyrede kraftværker – både i og uden for USA – hvilket er i modstrid med præsident Obamas tilsagn til G20 om at udfase subsidierne til fossile brændstoffer.

3. Forslaget

3.1 I lyset af at Rådets forordning (EF) nr. 1407/2002 af 23. juli 2002 om statsstøtte til kulindustrien snart udløber, har Kommissionen for nylig fremlagt seks valgmuligheder:

- Valgmulighed 1: intet nyt sektorspecifikt retsinstrument, der skal gælde, når kulforordningen udløber. Kun de generelle statsstøtteregler vil være gældende.
- Valgmulighed 2: vedtagelse af retningslinjer på basis af artikel 107, stk. 3, litra c), i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, som er identiske med dem, der gælder for stål- og skibsbygningssektoren (støtte til minearbejdere, der afskediges eller førtidspensioneres på grund af minelukninger, hjælp til rådgivning og omskoling og støtte til nedlukning af minerne).
- Valgmulighed 3: en forordning, som tillader tidsbegrænset driftsstøtte (støtte til lukning), gradvis nedtrapning af driftsstøtten, så længe den følges op af en velordnet afvikling af miner og anlæg som led i en veldefineret minelukningsplan.
- Valgmulighed 4: en forordning, som tillader støtte til dækning af ekstraordinære udgifter (gamle sociale og miljømæssige forpligtelser) i forbindelse med kulminelukninger.
- Valgmulighed 5: en forordning på basis af artikel 107, stk. 3, litra e) i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, som tillader statsstøtte til lukning og til dækning af ekstraordinære udgifter.
- Valgmulighed 6: videreførelse af den nuværende kulforordning i 10 år (til 2020) uden krav om minelukninger og med mulighed for at yde investeringsstøtte.

3.2 Kommissionen har besluttet at stille forslag om en ny rådsforordning på basis af valgmulighed 5 med et yderligere instrument, der giver medlemsstaterne mulighed for at dæmpe de sociale og regionale virkninger af minelukninger og styrke den sociale samhørighed i Europas regioner.

3.3 For at styrke virksomhedernes konkurrenceevne og den sociale samhørighed, støtte forsknings- og innovationstiltag og endelig fremme udviklingen og udbredelsen af nye kompetencer og opkvalificeringen af menneskelige ressourcer giver Kommissionens forslag i tillæg til de muligheder, som de generelle statsstøtteregler frembyder, mulighed for at erklære to former for støtte til kulindustrien forenelig med det indre marked, nemlig støtte til lukning og støtte til dækning af ekstraordinære udgifter.

3.3.1 Helt konkret vil driftsstøtte til kulminer kun kunne ydes, hvis følgende betingelser er opfyldt:

- en detaljeret plan skal udarbejdes for den endelige lukning inden 1. oktober 2014 af den urentable kulmine, som skal have været i drift den 31. december 2009;
- der skal være en markant gradvis nedtrapning af støtten, dvs. støtten skal være reduceret med 33 % efter hver 15-måneders periode;
- hvis minen ikke er lukket på det fastsatte tidspunkt, skal al modtagen støtte tilbagebetales;
- fremlæggelse af en national plan med foranstaltninger, der skal afbøde virkningerne for miljøet af anvendelsen af kul.

3.3.2 Støtten til ekstraordinære udgifter dækker kun ekstraordinære udgifter til omlægning og nedlukning af anlæg, som ikke knytter sig direkte til den løbende produktion, og lukkede miners gamle sociale og miljømæssige forpligtelser, der opstår som følge af lukningen af kulproduktionsanlæg.

4. Generelle bemærkninger

4.1 Udvalget beklager ikke at være blevet hørt af Rådet, særligt med tanke på at Den Rådgivende Kommission for Industrielle Ændrings (CCMI), der er et permanent internt arbejdsorgan i EØSU, har overtaget Det Rådgivende Udvalg for Det Europæiske Kul- og Stålfællesskabs kompetenceområde.

4.2 EØSU benytter sig først og fremmest af sin ret til at afgive en udtalelse om et emne af stor betydning for de industrielle ændringer i EU, sådan som Det Rådgivende EKSF-Udvalg understregede i forbindelse med forordning (EF) nr. 1407/2002, hvor det anførte, at »en ordning, som har til formål at forbedre energiforsynings sikkerheden og opbygge et fundament af primærenergikilder, ikke samtidig kan kræve kontinuerlig nedtrapning af al støtte til kulindustrien«.

4.3 EØSU gør opmærksom på, at Det Europæiske Råd på sit møde den 19.-20. marts 2009 gav sin tilslutning til den *anden strategiske energiredegørelse* offentliggjort af Kommissionen den 13. november 2008, hvori behovet for optimal udnyttelse af EU's egne energiressourcer blev understreget, og det endvidere blev fremhævet, at EU er »nødt til at udnytte sine egne energiressourcer, herunder vedvarende energikilder, fossile brændstoffer og i lande, der vælger at anvende denne, kernekraftenergi«.

4.4 EØSU gør endvidere opmærksom på, at det sjette miljøhandlingsprogram 2002-2012 bl.a. har som mål at »fremme vedvarende energikilder og fossile brændsler med lavere kulstofindhold til elproduktion«, og at artikel 1 i den gældende forordning om statsstøtte til kulindustrien indeholder en bestemmelse om behovet for »som en forsigtighedsforanstaltning at opretholde en minimumsproduktion af indenlandsk kul for at sikre adgang til reserver«.

4.5 Endelig gør EØSU opmærksom på, at det af EU-studier gennemført af FFC's Institut for Energi i Petten fremgår, at stenkul vil blive ved med at spille en væsentlig rolle i opfyldelsen af energibehovet i hele det 21. århundrede.

4.6 EØSU hilser Kommissionens foreslåede foranstaltninger velkommen, i det omfang de inden for en fælles referenceramme imødekommer behovet for, at virksomhederne i sektoren udvikler sig til at blive konkurrencedygtige, og de ikke blot er udtryk for en konkurrencebegrænsende strategi ⁽¹¹⁾, med det sigte at

- opretholde EU's egne energiressourcer på et tilstrækkeligt niveau for at bidrage til forsynings sikkerheden og nedbringe energifafhængigheden;

- fastholde Europas førende stilling inden for intelligent mineteknologi og miljøteknologier som rent kul og CO₂-opsamling og -lagring. En mere udbredt brug af CO₂-opsamling og -lagring vil ikke være mulig før efter 2020, og da kun hvis den påkrævede forskning og udvikling har nået at give gode resultater;

- reagere på markedssvigt ved hjælp af investeringer i forskning, innovation og omstruktureringer for at gøre de europæiske kulvirksomheder konkurrencedygtige og sætte dem i stand til at erhverve nye marksteknologier til lavere priser;

- opfylde sociale og miljømæssige mål ved at skabe lokal velfærd og arbejdspladser i forbindelse med udvikling af regioner, hvor mine-, udvindings- og beslægtede industrier er de vigtigste eller eneste industrier;

- anvende begrebet lokal interesse på sektoren, eftersom samhandelen inden for EU har begrænset eller slet ingen virkning for sektoren og derfor ikke i betydelig grad påvirker handelen, og eftersom den gældende statsstøtteordning ikke har resulteret i nogen væsentlige handelsforvridninger;

⁽¹¹⁾ I den sammenhæng må der som anført i alle Kommissionens dokumenter om energipolitikken – fra SET-planen til energistrategien 2011/2020 – tages hensyn til parametre som konkurrencedygtigheden af de øvrige egne energiressourcer i EU indtil 2020, støtten til de øvrige egne energikilder og til brugen af kul på verdensmarkedet, de ustabile priser på fossile brændstoffer på internationalt plan samt merværdien for EU af energisikkerhed fra egne strategiske ressourcer, særligt i situationer med internationale kriser og spændinger. Der bør også tages hensyn til omkostningerne ved at omdanne kulfyrede kraftværker og retablere miner, der ikke længere er i brug.

- skabe mulighed for at modernisere elektricitetsværker og sikre, at procedurerne og tidsplanerne for nationale sektoromstruktureringer ⁽¹²⁾ overholdes med støtte til netværk af kulminedistrikter og kompetencecentre inden for minedrift og anvendelse af mineralressourcer og netværk til uddannelse af højt kvalificerede ledere;
- holde fast i modellen med en strategisk mindstereserve af eget kul for at opfylde den offentlige forsyningspligt og garantere energisikkerheden i overensstemmelse med artikel 106 i EUF-traktaten (tidligere artikel 86, i EF-traktaten);
- tilbyde arbejdstagere og eksperter fra urentable miner vejledning, uddannelse og omskoling; støtte til førtidspensionering af arbejdstagere i sektoren og beslægtede industrier;
- udvikle og bakke op om en europæisk dialog mellem arbejdsmarkedets parter i minesektoren og afholde tekniske netværksbaserede fora som Berlinforummet om fossile brændstoffer;
- støtte udbredelsen og udvekslingen af bedste praksis, særligt når det gælder teknik og miljø, for på den ene side at gøre avanceret kulproduktion og dens anvendelser konkurrencedygtig og bæredygtig og på den anden side, dér hvor dette ikke kan lade sig gøre, at sætte gang i omstruktureringer, omlægninger og lukninger (og retablering ⁽¹³⁾ af produktionsområder).

Bruxelles, den 8. december 2010.

4.7 EØSU mener, at den af Kommissionen fastsatte tidsfrist er for kort og ikke imødekommer kravene til udvikling i sektoren. Perioden 2011-2018 ville være mere passende – sådan som det var tilfældet med perioden 2002-2010 – til at konstatere, om virksomhederne i sektoren er konkurrencedygtige i lyset af de teknologiske udviklinger på markedet inden for omkostningslave mineteknikker, rene kulteknologier og CO₂-opsamling og -lagring.

4.8 Ligeledes mener EØSU, at den gradvise nedtrapning er for hurtig og komprimeret inden for tidsfrister, der er for korte til, at konkurrenceevnen kan genoprettes, og til innovation inden for produktion, ren kul og CO₂-opsamling og -lagring. Desuden bør støtten belønne og ikke straffe virksomheder (sådan som forslaget gør), der genvinder deres konkurrencedygtighedsmargener.

4.9 Hvad angår den skæve konkurrence mellem et importeret produkt og et indenlandsk produkt, bør man måske undersøge støtteordningerne i eksportlandene mere indgående og med større åbenhed, før det antydes, at denne skævhed gør begrænsninger af EU-ordningen nødvendige. EØSU mener endvidere, at der, når der indgås aftaler med tredjelande, bør foretages en nærmere og mere konsekvent vurdering af, at de indeholder bestemmelser om overholdelse af de ILO arbejdsstandarder, der forhindrer udnyttelse af minearbejderne og garanterer optimale sikkerhedsbestemmelser, og at arbejdstagerne er beskyttet mod de ofte dødelige ulykker, som forekommer på verdens største produktionssteder.

4.10 Endelig finder EØSU, at de fremtidige aktiviteter i kulmine- og elproduktionssektoren afhænger af, at de europæiske virksomheder og medlemsstaterne råder over klare og proaktive rammer for horisontal støtte, der kan anvendes til sociale og miljømæssige formål og til F&U, innovation, uddannelse og omskoling i sektoren.

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹²⁾ Se for eksempel den tyske kulmineplan indtil 2018.

⁽¹³⁾ Nedlukning.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forsyningssikkerhed i landbrugs- og fødevarerektoren i Den Europæiske Union

(initiativudtalelse)

(2011/C 54/04)

Ordfører: **Armands KRAUZE**

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 18. februar 2010 under henvisning til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, på eget initiativ at afgive udtalelse om:

Forsyningssikkerhed i landbrugs- og fødevarerektoren i EU

(initiativudtalelse).

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø, som vedtog sin udtalelse den 17. november 2010.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog følgende udtalelse på sin 467. plenarforsamling den 8.-9. december 2010, mødet den 9. december 2010, med 133 stemmer for, 3 stemmer imod og 7 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og henstillinger

1.1 Sikring af fødevarerforsyningen bør fortsat være et grundlæggende mål for EU's landbrugspolitik. Set i lyset af de udfordringer og den usikkerhed, som er forbundet med den globale fødevarerforsyning, bør den fælles landbrugspolitik for perioden efter 2013 fortsat garantere forsyningssikkerheden i landbrugs- og fødevarerektoren.

1.2 En bæredygtig landbrugsproduktion og velfungerende markeder for landbrugsprodukter danner grundlaget for sikre fødevarerforsyninger i EU. Fremtidens fælles landbrugspolitik har behov for stærke markedsforvaltningsmekanismer, der skal sikre effektivt fungerende markeder for landbrugsprodukter og prisstabilitet. Reglerne for handel med landbrugsprodukter bør garantere landbrugssektorens forsyningssikkerhed i alle lande under alle omstændigheder.

1.3 Med henblik på at være i stand til at reagere på alle fremtidige udfordringer og garantere forsyningssikkerheden i landbrugs- og fødevarerektoren i alle medlemsstater har EU brug for en robust fælles landbrugspolitik. Den fælles landbrugspolitik bør også i fremtiden være en af nøglepolitikkerne i EU. Den fremtidige finansiering af den fælles landbrugspolitik skal være fyldestgørende.

1.4 Nøglen til fødevarerforsyning i verden er en bæredygtig lokal fødevarerproduktion. Den diversificerede landbrugsproduktion bør fastholdes og fremmes i hele EU. Fjerntliggende regioner og områder med særlige ulemper bør vies særlig opmærksomhed.

1.5 EU skal imidlertid i højere grad gøre brug af systematisk planlægning på området forsyningssikkerhed for at sikre, at landbruget og hele fødevarerektoren er levedygtige, selv i krise- og nødsituationer. Praktiske tiltag (lagre, landbrugsinfrastruktur,

efteruddannelse mm.) på området, bør imidlertid fortsat være medlemsstaternes ansvar. Det er for nærværende ikke nødvendigt at indføre ny EU-lovgivning på området forsyningssikkerhed i landbrugs- og fødevarerektoren.

1.6 Medlemsstaterne kan anvende EU's politik for udvikling af landdistrikterne som et redskab til fremme af tiltag, der skal støtte og forbedre forsyningssikkerheden i landbrugs- og fødevarerektoren. Medlemsstaterne bør gøre brug af denne mulighed i deres programmer for udvikling af landdistrikter.

1.7 Landbrugssektoren kan spille en vigtig rolle i indsatsen for at fremme en mere sikker og bæredygtig energiforsyning i EU og reducere EU's afhængighed af importerede fossile brændstoffer. På bedriftsniveau kan en selvstændig energiproduktion yde et vigtigt bidrag til forsyningssikkerheden. Med henblik på at fremme brugen af bioenergi på landbrugsbedrifter bør teknologier til fremstilling af bioenergi videreudvikles. Produktionen af bioenergi bør være bæredygtig, og der bør i højere grad lægges vægt på at forbedre anvendelsen af biprodukter fra landbrugs- og fødevarerektoren til reduktion af forurening og CO₂-emissioner.

2. Indledning

2.1 Forsyningssikkerhed i landbrugs- og fødevarerektoren indebærer sikring af, at der er fødevarer til rådighed til overkommelige priser, og at sult udryddes. I mange landbrugssektorer på tværs af EU er produktionsmængden, takket være EU's fælles landbrugspolitik, tilstrækkeligt stor til at brødføde EU's befolkning. Fødevarerforsyning som et offentligt gode, der ikke belønnes af markedet, men som ydes af landbrugs- og fødevarerektoren til gavn for samfundet, vil blive et vigtigt mål for den fælles landbrugspolitik efter 2013 ⁽¹⁾.

(1) Et seminar om »Forsyningssikkerhed i landbrugs- og fødevarerektoren i Den Europæiske Union« blev afholdt i Helsinki den 31. maj 2010 i forbindelse med udarbejdelsen af denne udtalelse.

2.2 Fødevarer sikkerhed vil blive den vigtigste udfordring for de globale landbrugs- og fødevarer sektorer i de kommende årtier. Som følge af fødevarer- og økonomiske kriser lider mere end en milliard mennesker verden over under sult.

2.3 Fødevarer sikkerhed betyder, at der er tilstrækkeligt med fødevarer til at leve et sundt liv, og at fødevarerne er sikre og uden giftstoffer. Der er tale om en kompliceret problemstilling med forbindelser til andre sektorer såsom olieindustrien, logistik mm. Logistiske eller produktionsrelaterede problemer, der måtte opstå i de vigtigste producenterregioner som følge af uforudsete kriser, kan påvirke fødevarerforsyningen for millioner af mennesker, navnlig dem, der bor i byområderne. Nøglen til global fødevarer sikkerhed er en bæredygtig lokal fødevarerproduktion (2).

3. Udfordringerne for den globale fødevarerproduktion

3.1 Ifølge en prognose udarbejdet af De Forenede Nationers Levnedsmiddel- og Landbrugsorganisation (FAO) vil verdensbefolkningen tælle næsten 9,5 mia. i 2050. For at brødføde alle disse mennesker vil den samlede fødevarerproduktion skulle fordobles sammenlignet med det nuværende niveau. Især befolkningen i udviklingslandene vil vokse hurtigt. Der vil være store forventninger til landmændene og et øget pres for at intensivere landbruget. En forudsætning for at kunne brødføde verdens voksende befolkning vil være en øget produktivitet i landbruget. Muligheden for at udvide arealanvendelsen er begrænset som følge af den ikke-landbrugsrelaterede efterspørgsel efter land og manglen på egnet landbrugsjord.

3.2 Der vil skulle investeres yderligere i landbruget alle steder, især i udviklingslandene, der besidder et betydeligt potentiale til at udvide produktionen. Infrastrukturen i landdistrikterne, adgangen til tekniske faciliteter, den bæredygtige forvaltning af jordbunden og især adgangen til vand samt uddannelsessystemer og landbrugsmarkedernes funktion skal ligeledes forbedres i udviklingslandene. På lang sigt vil det centrale spørgsmål for fødevarer sikkerheden imidlertid vedrøre fødevarernes fremskaffelse og tilgængelighed. Den mest effektive måde at varetage fødevarer sikkerhed på vil være en generel udvikling og et øget indkomstniveau i de fattigste lande. Landbruget har særlig stor betydning for fødevarer sikkerheden, men det er vanskeligt at sikre fødevarer sikkerhed udelukkende gennem landbruget (3).

3.3 I den endelige erklæring fra FAO's fødevarer topmøde i 2009 anbefales det, at de enkelte lande selv bør påtage sig ansvaret for fødevarerproduktionen.

3.4 Der er i dag generelt en større forståelse for, at alle lande og regioner, selv de mindre gunstigt stillede, som følge af fødevarer krisen og den økonomiske krise samt den ændrede globale situation, skal have ret til og endda forpligtes til at producere deres egne fødevarer. Det skal være muligt at producere flere fødevarer på en mere bæredygtig måde.

(2) Som defineret på FAO's fødevarer topmøde.

(3) EUT C 100 af 30.4.2009, s. 44.

3.5 En anden vigtig udfordring for den globale fødevarerforsyning ud over befolkningstilvæksten er klimaændringer og det heraf følgende pres på naturressourcerne. Klimaændringerne kan få væsentlig indflydelse på fødevarerproduktionen, navnlig i udviklingslandene, hvoraf nogle også er allermindst i stand til at tilpasse sig klimaændringerne. Landbruget skal forsøge at mindske drivhusgasemissionerne, men kan samtidig også bidrage til at afbøde emissionsproblemet gennem kulstofbinding i jorden. En mere effektiv landbrugsproduktion skal opnås med færre emissioner. Landbruget skal bidrage til at forbedre kvaliteten af luft og vand, bevare den biologiske mangfoldighed og forebygge erosion. Sikringen af tilstrækkelig landbrugsjord og frisk vand er ligeledes vigtige udfordringer i forbindelse med den globale fødevarer sikkerhed.

3.6 Innovation inden for landbruget spiller en vigtig rolle i forbindelse med håndteringen af udfordringerne ved fødevarer sikkerhed og klimaændringer. De mest markante nyskabelser inden for disse områder vedrører ofte opdræt af husdyr og planteavl, vandingsteknikker, forebyggelse af oversvømmelser, varme- og kulderesistens, diversificering af traditionelle produktionsmetoder i landbruget osv. En løsning på de fremtidige problemer kan også bestå i at forbedre effektiviteten af de planteavlsmetoder, der har potentiale til at øge landbrugsproduktiviteten væsentligt.

4. Begrebet forsyningssikkerhed

4.1 Fødevarer sikkerhed er et vigtigt strategisk spørgsmål for hele verdens befolkning. Adgang til fødevarer er bare ét aspekt af et bredere sikkerhedsbegreb. Problemer med at få adgang til fødevarer fører hurtigt til øget social ustabilitet og uro. Sikring af adgangen til fødevarer, selv i krise- og nødsituationer, er samfundets ansvar.

4.2 Fødevarer sikkerheden i en moderne netværksøkonomi er afhængig af mange faktorer. Den kræver stabile energiforsyninger (olie og elektricitet), IT, effektiv logistik, god hygiejne og et vel fungerende system for hurtig varsling til beskyttelse af samfundet mod skadelige fødevarer. Medlemsstaterne skal sikre, at kritisk infrastruktur i landbrugs- og fødevarer sektoren beskyttes, og de skal stå for konkrete praktiske tiltag.

4.3 Samfundet skal være forberedt på fødevarer nødsituationer. Ved »forsyningssikkerhed« skal forstås netop sådanne forberedende foranstaltninger. Normalt opfattes dette som sikring af råstofstrømme, f.eks. etablering af et nødlager, men forsyningssikkerhed tolkes her mere bredt og betyder evnen til at opretholde de grundlæggende økonomiske aktiviteter i et samfund, som har betydning for befolkningens levevilkår og samfundets funktion og sikkerhed. Forsyningssikkerhed i relation til fødevarer tilgængelighed betyder således evnen til at sikre fødevarerproduktion og hele fødevarer sektorens funktion, selv i krise- og nødsituationer.

5. EU's landbrugspolitik og forsyningssikkerhed

5.1 EU er i gang med at forberede den næste revision af den fælles landbrugspolitik, dvs. landbrugspolitikken efter 2013. Kommissionen offentliggjorde en meddelelse om den fremtidige politik i november 2010. Den vil sandsynligvis fremsætte de relevante lovgivningsforslag i anden halvdel af 2011, og Rådets og Europa-Parlamentets afgørelse forventes at blive truffet i 2012. I EU vil den fælles landbrugspolitik foranstaltninger fortsat sikre en tilstrækkelig fødevarerproduktion.

5.2 Målene for EU's landbrugspolitik, der blev fastsat i EF-traktaten, og som videreføres uforandrede i Lissabontraktaten, der blev ratificeret sidste år, er som følger:

- at øge landbrugets produktivitet
- at sikre landmændene en rimelig levestandard
- at stabilisere markederne
- at sikre fødevarerforsyningerne
- at sikre forbrugerne fødevarer til rimelige priser.

5.3 De globale ændringer og de nye udfordringer, som disse afføder, vil naturligvis give sig udslag i nye mål for EU's landbrugspolitik, men de vigtigste ovenfor omtalte mål vil fortsat være nødvendige og relevante. Gennem årene er der på flere punkter blevet rejst kritik af EU's landbrugspolitik, ligesom det har været tilfældet inden for rammerne af handelsforhandlingerne. Faktisk har den fælles landbrugspolitik opfyldt sine målsætninger på mere end tilfredsstillende vis. Den har sikret fødevarerforsyningen i hele EU på trods af svingende priser og krisetider. Den fælles landbrugspolitik har således fastholdt forsyningssikkerheden i EU, selv om EU ikke er fuldt ud selvforsynende med visse landbrugsprodukter og -materialer. Hvad angår sidstnævnte faktum, må EU tage højde for den kendsgerning, at lande i periferien af EU ofte har vanskeligt ved sikre sig forsyninger i perioder med store prisudsving.

5.4 De globale markeder vil i fremtiden være mere åbne. Fremtidige handelsaftaler kan gøre det nemmere for landbrugsprodukter fra tredjelande at få adgang til EU (forudsat at de opfylder kravene om fødevarerikkerhed), men vil samtidig give EU-landbrugsprodukter nye muligheder for at få adgang til andre markeder. Den demografiske udvikling og de globale markeder ændrer på prioriteterne for landbrugsproduktionen og fødevarerforsyningens i hele verden. Den indbyrdes afhængighed mellem samfund og økonomier vokser. Klimaændringerne skaber stadig flere ekstreme vejrforhold. Da en øget international samhandel ikke i sig selv er nok til at sikre fødevarerforsyningen, vil svingningerne i priserne på landbrugsprodukter og markedsstabiliteten tage til i fremtiden. EU's fremtidige landbrugspolitik skal indeholde markedsstabiliserende mekanismer. EU må ikke skabe ustabilitet på de globale fødevaremarkeder, men skal derimod aktivt bidrage til at udrydde den.

5.5 EU er en vigtig global fødevarerproducent og -eksportør. Den bedste måde, hvorpå EU kan bidrage til at skabe stabilitet på de globale fødevaremarkeder og forebygge fødevarerkrise, er at sikre, at dets eget landbrugsmarked er afbalanceret og fungerer effektivt. EU bør ligeledes spille en vigtig rolle i forbindelse med bevarelsen af den globale fødevarerikkerhed.

5.6 De europæiske forbrugere vil gerne kunne fortsætte med at spise sikre og nærende kvalitetsfødevarer. Den fremtidige landbrugspolitik skal sikre, at al produktion foregår på en måde, der beskytter miljøet (luft, jord og vand) og husdyrs velfærd. Det forhold, at standarderne i EU er højere end i resten af verden, er med til at øge de europæiske producenters udgifter. EU's landbrugspolitik skal indeholde foranstaltninger for landbruget og erhvervslivet, der skaber lige vilkår for producenterne i henholdsvis EU og andre lande. EU's udfordring består i at anvende aktuelle redskaber (f.eks. handelsaftaler) og udvikle nye, som vil fremme en udvikling, hvor andre fødevarerproducerende lande overtager de standarder for fødevarerproduktion, som fødevarerproducenter i EU efterlever.

5.7 Politikken for udvikling af landdistrikterne (anden søjle i den fælles landbrugspolitik) vil også fremover spille en stor rolle for den velafbalancerede udvikling af landdistrikterne. Landdistrikterne udgør en vigtig del af Europa. Over 60 % af befolkningen i de nuværende 27 EU-medlemsstater bor i landdistrikter, og landdistrikter udgør 90 % af EU's samlede areal. En politik for udvikling af landdistrikterne, som i højere grad tager højde for de forskellige forhold i medlemsstaterne, kan vise sig at blive endnu vigtigere i fremtiden. Den rolle, som politikken for udvikling af landdistrikterne spiller som arbejdsgiver i landkommuner og drivkraft for skabelsen af nye erhvervs muligheder, vil blive større. Politikken for udvikling af landdistrikterne kan anvendes som et af EU's redskaber til fremme af forsyningssikkerheden i landbrugs- og fødevarersektoren.

5.8 EU's fremtidige landbrugspolitik skal fortsat lægge vægt på forsyningssikkerheden i betragtning af de mange udfordringer og den usikkerhed, der er forbundet med den globale fødevarerikkerhed. Sikring af fødevarerforsyningen er et grundlæggende mål for EU's landbrugspolitik. EU skal i højere grad gøre brug af systematisk planlægning for at sikre, at landbruget og hele fødevarersektoren er levedygtige, selv i krise- og nødsituationer. Dette forudsætter, at der indføres de nødvendige mekanismer. Et vigtigt mål for EU's landbrugspolitik er derfor at bevare en diversificeret landbrugsproduktion og fremme denne i hele EU. Bevarelsen af den rige mangfoldighed af kvalitetsfødevarer fra forskellige landdistrikter i hele EU for de europæiske borgere er den rigtige strategiske løsning for EU's fødevarerpolitik. Dette vil ligeledes bidrage til at sikre forsyningssikkerheden.

5.9 På lang sigt kræver forsyningssikkerheden i landbrugs- og fødevarerektoren, at landbrugsproduktionen bør være bæredygtig. Ud over miljømæssig bæredygtighed er de økonomiske og sociale dimensioner også vigtige. Der bør lægges større vægt på landbrugets rolle i tilpasningen til og afbødningen af klimaændringer. Landbrugs- og fødevarerektoren har ligeledes en rolle at spille i produktionen af bioenergi. Derudover bør Europa 2020-strategiens målsætninger indarbejdes i landbrugspolitikken.

5.10 Produktionen af bioenergi har gjort landbruget i EU til en vigtig aktør i udviklingen af teknologier til vedvarende energi. En bæredygtig landbrugs- og fødevarerektor kan yde et væsentligt bidrag til at reducere EU's afhængighed af importerede fossile brændstoffer og garantere en sikker energiforsyning til EU's forbrugere. Forarbejdningen af landbrugsaffald og biprodukter (gødning, affald fra fødevarerindustrien mm.) til bioenergi vil bidrage til at reducere forureningen og udledningen af CO₂-emissioner.

Bruxelles, den 9. december 2010

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forbindelserne mellem EU og Rusland

(initiativudtalelse)

(2011/C 54/05)

Ordfører: **Ivan VOLEŠ**

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede på sin plenarforsamling den 17. og 18. februar 2010 i henhold til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, at udarbejde en initiativudtalelse om:

Forbindelserne mellem EU og Rusland.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Eksterne Forbindelser, som vedtog sin udtalelse den 23. november 2010.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 467. plenarforsamling den 8.-9. december 2010, mødet den 9. december, følgende udtalelse med 195 stemmer for, ingen imod og 8 hverken for eller imod:

1. Anbefalinger

1.1 EØSU ser med tilfredshed på den fælleserklæring om et moderniseringspartnerskab, der blev vedtaget på topmødet mellem EU og Rusland i Rostov-on-Don (31. maj – 1. juni 2010), hvori civilsamfundet blev opfordret til at involvere sig mere aktivt i samarbejdet mellem EU og Rusland gennem en bredere dialog. Forbindelserne mellem EU og Rusland har strategisk betydning for begge parter og skal være baseret på gensidig tillid. Civilsamfundene i EU og Rusland bør aktivere deres samarbejde og bidrage til at gennemføre moderniseringspartnerskabet. EØSU er rede til at bidrage aktivt hertil.

1.2 EØSU støtter den eksisterende struktur med de fælles rum, men opfordrer civilsamfundet på begge sider til at engagere sig mere i at fremlægge deres synspunkter og initiativer inden for forskellige aktivitetsområder.

1.3 EØSU foreslår at inddrage flere relevante interessenter i dialogen om de økonomiske og handelsmæssige forbindelser og at overveje at etablere et bredt erhvervsforum EU-Rusland.

1.4 EØSU støtter bestræbelserne på hurtigt at sætte skred i forhandlingerne om forenkling og liberalisering af visumsystemet.

1.5 Flere ikke-statslige aktører bør inddrages i menneskerettighedskonsultationerne mellem EU og Rusland. EØSU er rede til at deltage i denne platform.

1.6 Der burde være flere platforme, der sætter civilsamfundsorganisationer fra EU og Rusland i stand til at bidrage til opfølgningen og overvågningen af forbindelserne mellem EU og Rusland. Civilsamfundsforummet EU-Rusland kunne med civilsamfundsforummet for Østpartnerskabet som forbillede gøres til et sådant instrument.

1.7 EØSU opfordrer til at øge de personlige kontakter og udvekslinger på uddannelsesområdet og den tværkulturelle dialog som et middel til at forbedre den gensidige forståelse og tillid.

1.8 Medlemsstaternes holdning til Rusland skal koordineres bedre, således at EU taler med én stemme med ambitiøse, men realistiske mål og med tilstrækkelig fleksibilitet.

1.9 EØSU betragter Ruslands medlemskab af WTO som væsentlig, støtter denne proces fuldt og helt og ønsker, at den afsluttes hurtigst muligt.

1.10 EU bør revidere reglerne for finansiel støtte til ngo'er inden for rammerne af Det europæiske instrument for demokrati og menneskerettigheder. Instrumentet forudsætter en høj medfinansieringsandel, hvilket gør det umuligt for mange russiske ngo'er at gøre krav på denne støtte.

1.11 EØSU anbefaler at søge efter muligheder for at inddrage Rusland i store regionale projekter, som kunne drøftes med østpartnerskabslandene især inden for områder som miljø, sundhedsvæsen, transport og energieffektivitet. Det russiske civilsamfund bør indbydes til at deltage i møderne i de forskellige platforme i civilsamfundsforummet for østpartnerskabet, hvor sådanne projekter af fælles interesse for EU, østpartnerskabslandene og Rusland drøftes. Det anbefales også at civilsamfundet inddrages mere aktivt i gennemførelsen af den nordlige dimension, Østersøstrategien, Sortehavssynergien og andre relevante initiativer.

1.12 EØSU gentager sit forslag om, at skabelsen af et fælles civilsamfundsorgan EU-Rusland medtages i den kommende aftale.

1.13 EØSU vil etablere en kontaktgruppe om forbindelserne mellem EU og Rusland og vil fortsat udvikle sit samarbejde med Den Russiske Føderations civilkammer og samtidig foreslå, at andre civilsamfundsorganisationer, der ikke er repræsenteret i civilkammeret, inddrages i de fælles aktiviteter.

2. Forbindelserne EU-Rusland: den aktuelle situation

2.1 Forbindelserne mellem EU og Rusland har oplevet flere op og nedture i løbet af de sidste to årtier. Den militære konflikt mellem Rusland og Georgien i august 2008 og gasstriden mellem Rusland og Ukraine i januar 2009 havde en negativ indvirkning på de gensidige forbindelser. Begge parter har dog fortsat deres bestræbelser på at overvinde dødvandet. I denne udtalelse vil EØSU hovedsagelig fremsætte anbefalinger til, hvordan man kan forbedre EU/Rusland-forbindelserne, og hvordan civilsamfundet i såvel EU som Den Russiske Føderation kan bidrage til at realisere dette mål.

2.2 Forhandlingerne om en ny bilateral aftale mellem EU og Rusland til erstatning for partnerskabs- og samarbejdsaftalen fra 1994 blev sparket i gang i Khanty-Mansiysk i juni 2008 og indledtes formelt i juli 2008. Begge parter gik ind i forhandlingsprocessen med forskellig opfattelse af den nye aftales karakter. EU ønsker at indgå en omfattende og detaljeret strategisk aftale, mens russerne foretrækker at indgå en grundlæggende politisk rammeaftale, som skal danne basis for detaljerede sektorspecifikke aftaler inden for områder af interesse for Rusland ⁽¹⁾.

2.3 Medio november 2010 indledtes den 12. forhandlingsrunde mellem EU og Den Russiske Føderation, som afvikles i de arbejdsgrupper, der afspejler de fælles rum. Til de hidtidige forhandlingsresultater forholder Europa-Kommissionen sig moderat optimistisk. Men det er stadig for tidligt at forudsige, hvornår forhandlingerne om den nye aftale kan bringes til afslutning.

2.4 De langsomme fremskridt i de igangværende forhandlinger om en ny aftale afspejler begge parter forskellige opfattelse af deres gensidige forbindelser. EU støtter en kompleks samfundsmæssig, politisk og økonomisk modernisering i overensstemmelse med gældende EU-lovgivning og institutioner. Rusland ønsker på den anden side at blive behandlet som en suveræn verdensmagt med sin egen tilgang til demokrati, menneskerettigheder samt egne økonomiske og sikkerhedsmæssige interesser ⁽²⁾. For at spille denne rolle udnytter Rusland alle sine disponible aktiver (naturgas- og olieforsyning, kernevåbenarsenal, rumfartsprogrammer osv.) herunder også dets position inden for internationale organisationer (FN's sikkerhedsråd, Shanghai samarbejdsorganisationen, Fællesskabet af Uafhængige Stater – SNG, G-20 osv.). Den internationale rækkevidde af disse ambitioner er dog begrænset på grund af svagheden i den nuværende socioøkonomiske situation i Rusland ⁽³⁾.

2.5 Når det drejer sig om mulige ændringer i den europæiske sikkerhedsarkitektur, er der en væsentlig forskel på EU's og Ruslands holdning. Rusland ønsker at revidere den europæiske sikkerhedsarkitektur, som det fremgik af de forslag til en ny europæisk sikkerhedspagt, præsident Dmitry Medvedev fremlagde i juni 2008.

2.6 Også inden for energisikkerhed findes der dybe forskelligheder. Rusland ønsker som EU's vigtigste energileverandør af naturgas og olie at opnå særbehandling herunder en præferencebehandling af sine energiselskaber og deres adgang til EU-markedet samt en anerkendelse af dets særlige stilling og interesser i energisektoren i Belarus og Ukraine ⁽⁴⁾. Rusland trak sig ud af energichartertraktaten (ECT) i august 2009. EU betragter på sin side ECT som grundlaget for en yderligere liberalisering af sit energimarked, hvilket også indbefatter dets åbenhed over for russiske energiselskaber. Præsident Medvedevs initiativ for nylig til en ny global energisikkerhedstraktat, der skulle erstatte ECT, var rettet til G-20-medlemsstaterne og ikke udelukkende til EU, selv om EU fortsat er Ruslands vigtigste handelspartner inden for energisektoren.

2.7 Rusland forsøger at varetage sine interesser over for EU ved at udbygge sine særlige forbindelser med de traditionelle europæiske sværvægttere. EU-medlemsstaterne har i realiteten deres egne bilaterale forbindelser med Rusland, som afspejler deres traditioner og interesser, men de bør dog bestræbe sig på at koordinere deres standpunkter og aktiviteter bedre for at kunne formulere en generel EU-politik over for Rusland. Den nye Lissabontraktat har styrket den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik og givet EU nye beføjelser inden for energisikkerhed.

2.8 Rusland og EU er også uenige om Østpartnerskabet, som Rusland ser som et forsøg fra EU på at udvide sin indflydelsessfære. EU betragter det derimod som et redskab til at dele sine fælles værdier og normer med sine østlige nabolande, eftersom deres gennemførelse vil føre til en socioøkonomisk modernisering af de pågældende lande og bidrage til sikkerhed og stabilitet på hele det europæiske kontinent.

2.9 Samarbejdet mellem EU og Rusland har udviklet sig positivt som led i akser EU, Rusland, Norge og Island inden for politikken for den nordlige dimension. Partnerskabsprojekter inden for miljø, sundhedsvæsen, kultur, transport og infrastruktur har givet håndgribelige resultater. EØSU har løbende bidraget til politikens gennemførelse og understreget vigtigheden af civilsamfundets inddragelse heri i sin udtalelse om den nordlige dimension ⁽⁵⁾.

2.10 På trods af ovennævnte eksisterende misforståelser og problemer er det en udbredt opfattelse i såvel EU som Rusland, at de bilaterale forbindelser er af strategisk betydning. Den politiske vilje til at forbedre de bilaterale forbindelser fremgik klart af

(1) Møde mellem repræsentanter for EØSU og vicepremierminister for Den russiske Føderation Alexander Zhukov den 29. juni 2010.

(2) Jf. Den russiske føderations nationale sikkerhedsstrategi frem til 2020 godkendt ved dekret nr. 537 ved den russiske føderations præsident af 12. maj 2009.

(3) Den russiske føderations nationale sikkerhedsstrategi til 2020 godkendt ved dekret nr. 537 ved den russiske føderations præsident af 12. maj 2009 – jf. del 2. Den moderne verden og Rusland: den aktuelle situation og udviklingstendenser, s. 4-8 og del 9. Strategisk stabilitet og strategisk partnerskab mellem lige parter, s.29-31.

(4) Ruslands energistrategi i perioden indtil 2030 godkendt ved dekret ved den russiske føderations regering nr. 1715-r af 13. november 2009; jf. del 9: Udenlandsk energipolitik, s. 55-58.

(5) EUT C 309 af 16.12.2006, s. 91-95.

konklusionerne af topmødet mellem EU og Rusland i Rostov-on-Don (31. maj – 1. juni 2010), herunder også fælleserklæringen om et moderniseringspartnerskab ⁽⁶⁾.

3. Erfaringerne med de fælles rum

3.1 Generelle bemærkninger

3.1.1 Den institutionelle dialog inden for rammerne af de fælles rum ⁽⁷⁾ skabte mulighed for den mest intense dialog, EU nogen- sinde har haft i sine forbindelser med tredjelande. Med henblik på forhandlingerne om den nye aftale mellem EU og Rusland kunne man drage følgende erfaringer af det eksisterende samarbejde inden for de fælles rum EU-Rusland ⁽⁸⁾:

- Strukturen med de fælles rum er en veletableret institutionel ramme for opretholdelsen af en bred politisk sektorspecifik dialog mellem EU og Rusland og bør derfor bevares.
- Til trods for flere positive eksempler på fremskridt inden for sektorspecifikke spørgsmål har de fælles rum bragt ret beskedne resultater i forhold til de oprindelige forventninger på begge sider.
- For at forbedre dialogen og samarbejdet er der behov for en stærkere politisk vilje, gensidig tillid og evne hos begge parter til at blive enige om betingelser og værdier (herunder også de af begge parter fastlagte standarder).

3.2 Fælles økonomisk rum

3.2.1 Med skabelsen af det fælles økonomiske rum søgte EU at etablere et åbent og integreret marked mellem EU og Rusland. Realiseringen af dette mål foregår langsomt, og skabelsen af et fri-handelsområde synes at ligge temmelig fjernt. Det er vigtigt, at

⁽⁶⁾ De prioriterede områder for moderniseringspartnerskabet omfatter: øgede investeringsmuligheder i vækst- og innovationsskabende nøglesektorer, styrkelse og udbygning af bilaterale handelsmæssige og økonomiske forbindelser samt fremme af små og mellemstore virksomheder, fremme harmonisering af tekniske bestemmelser og standarder samt vidtgående gennemførelse af intellektuelle ejendomsrettigheder, forbedring af transportvæsenet, fremme af en bæredygtig kulstoffattig økonomi og energieffektivitet samt internationale forhandlinger om bekæmpelse af klimaforandring, øget samarbejde inden for innovation, forskning og udvikling samt rumfart, sikre en afbalanceret udvikling ved at imødegå de regionale og sociale konsekvenser af den økonomiske omstrukturering, sikre retsvæsenets effektivitet og styrke korruptionsbekæmpelsen, fremme de mellemfolkelige forbindelser og udbygge dialogen med civilsamfundet for at fremme borgernes og virksomhedernes deltagelse.

⁽⁷⁾ I maj 2003 enedes EU og Rusland om en ny samarbejdsstruktur inden for fire fælles rum: et fælles økonomisk rum, et rum med frihed, sikkerhed og retfærdighed, et rum med ydre sikkerhed samt et rum med forskning, uddannelse og kultur. I maj 2005 forhandlede begge parter sig frem til en række af køreplaner for gennemførelsen af de fælles rum. Jf. ligeledes HYPERLINK »<http://ec.europa.eu>«>http://ec.europa.eu/external_relations/russia/docs/commonsplaces_prog_report_2009_en.pdf.

⁽⁸⁾ Jf. - *Searching for New Momentum in EU-Russia Relations. Agenda, Tools and Institutions*. Bratislava, Forskningscentret under det slovakiske udenrigspolitiske selskab, 2009.

Rusland bliver medlem af WTO, og EØSU hilser med tilfredshed, at russerne ønsker at afslutte tiltrædelsesprocessen hurtigst muligt. Det er dog et spørgsmål, i hvilken udstrækning etableringen af toldunionen med Kasakhstan og Belarus vil påvirke forhandlingerne med WTO.

3.2.2 Dialogen på forskellige områder inden for det fælles økonomiske rum føres på mange niveauer og berører alle aspekter inden for økonomi, handel, finanser og industri ⁽⁹⁾. EØSU anbefaler, at dialogen om det fælles økonomiske rum udvides til også at omfatte beskæftigelses- og socialpolitik (med inddragelse af arbejdsmarkedets parter), der endnu ikke indgår i forhandlingsprocessen, i hvilken forbindelse der samtidig tages hensyn til EU's begrænsede beføjelser på disse felter. Der skal tages særlig hensyn til folkesundhedsspørgsmål herunder sundheds- og plantesundhedsforanstaltninger samt forbrugerbeskyttelse.

3.2.3 Rundbordsdialogen EU-Rusland er den institutionelle platform for inddragelsen af erhvervslivet i det fælles økonomiske rum. Til trods for det positive aspekt, at erhvervslivet i såvel EU som Rusland udtrykkeligt støtter den dybere økonomiske integration, må det konstateres, at visse arbejdsgrupper, der blev etableret for at fremme dialogen mellem EU og Rusland om regulerings- og erhvervsspørgsmål, endnu ikke fungerer ⁽¹⁰⁾, og at henstillinger og forslag ikke tages i betragtning af politikere og statsforvaltningen. En større og mere systematisk inddragelse af de relevante interessenter i forhandlingsprocessen ville bidrage til at identificere og fjerne »kunstige« hindringer for handelssamkvemmet og de gensidige investeringer. De nødvendige instrumenter til at støtte et sådant engagement skal bringes på plads. Et EU-Rusland-erhvervsforum, der repræsenterer de vigtigste økonomiske aktører og erhvervsorganisationer, kunne blive et sådant instrument.

3.2.4 De vigtigste temaer for alle arbejdsgrupper bør være at fjerne hindringer for virksomheder og investeringer, forhindre protektionisme, sikre fair konkurrence og føre forhandlinger om harmonisering af lovgivning og standarder. EØSU opfordrer til større ansvarlighed med hensyn til de opnåede fremskridt og til at styrke Ruslands kapacitet til at gennemføre ændringer i lovgivning og praksis. Desuden giver Lissabontraktaten EU enekompetence med hensyn til investeringer, både når det gælder lovgivning herom og beskyttelse af sådanne investeringer. Derfor bør EU medtage væsentlige investeringsbestemmelser i den nye aftale til erstatning og ajourføring af partnerskabs- og samarbejdsaftalen, herunder bestemmelser om retfærdig og rimelig behandling og navnlig troværdige og pålidelige voldgiftsbestemmelser, som beskytter forholdet mellem investor og stat.

⁽⁹⁾ I forbindelse med det fælles økonomiske rum er de vigtigste arbejdsgrupper følgende: transport, industri- og virksomhedspolitik, dialog om regulering af industriprodukter, rumfart, informationssamfundet, landbrug, fiskeri, makroøkonomisk politik, finansielle tjenesteydelser, energi, offentlige indkøb, miljø, handelslettelser, intellektuelle ejendomsrettigheder, investeringer, interregionalt samarbejde, statistikker, makroøkonomiske og finansielle spørgsmål.

⁽¹⁰⁾ F.eks. arbejdsgrupperne vedrørende byggeprodukter, maskiner og elektrisk udstyr, konformitetsvurdering og standardisering, luftfart, konkurrence og offentlig sundhed.

3.2.5 EU's finansielle instrumenter til fremme af samarbejde på dette område bør være mere målrettede og de administrative procedurer i forbindelse med deres anvendelse skal forenkles. Gennemførelses- og evalueringsfaserne i processen skal udbygges. Især skal der oprettes trustfonde til små projekter med forenklede procedurer, således at midlerne bliver tilgængelige for bredere målgrupper og institutioner herunder kvindelige iværksættere, smv'er, socialøkonomien og anvendt til små, men konkrete og resultatorienterede projekter ⁽¹¹⁾. En eventuel nedskæring af de disponible midler skulle kompenseres via en større medfinansiering fra Ruslands side, som dermed skulle opnå mere indflydelse på og større deltagelse i programmer og projekter.

3.3 Fælles rum med frihed, sikkerhed og retfærdighed

3.3.1 Spørgsmålet om frihed, sikkerhed og retfærdighed er meget vigtigt, da man her berører emner som demokrati, respekt for menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder. Det er i begge parter interesse at klare udfordringer som organiseret kriminalitet, terrorisme, narkotika og illegal indvandring.

3.3.2 Et af de vigtigste emner i forhandlingerne er en visum- og tilbagetagelsespolitik. EØSU opfordrer til, at man tager hensyn til civilsamfundets synspunkter i forbindelse med en forenkling af udstedelsen af visum til virksomheder, civilsamfundsorganisationer og studerende, udstedelse af flere indrejsevisa til borgere, der er bosiddende i grænseregioner, nedsættelse eller afskaffelse af visumgebyrer, registrering af udlændinge og forenkling af denne, en afbalanceret og ikke-diskriminerende gennemførelse af de respektive regler vedrørende arbejds- og opholdstilladelse. I den forbindelse skal der tages hensyn til medlemsstaternes beføjelser på disse punkter. EØSU går ind for en hurtig forenkling og liberalisering af visumsystemet med gennemførelsen af gensidigt fastlagte forpligtelser.

3.3.3 EU skal fortsat bestræbe sig på at inddrage andre ikke-statslige aktører i menneskerettighedskonsultationerne mellem EU og Rusland.

3.4 Fælles rum for ekstern sikkerhed

3.4.1 EU's og Ruslands fælles bestræbelser inden for ekstern sikkerhed er begrænsede. Efter de positive erfaringer med de fælles missioner på Vestbalkan og i Tchad skal EU afgjort bestræbe sig på at inddrage Rusland i fælles aktiviteter med henblik på at opretholde sikkerheden.

3.4.2 EU blev af Rusland bedt om at mægle i bilæggelsen af konflikten med Georgien efter konflikten mellem Rusland og Georgien i august 2008. Rusland er stadig nødt til at overholde alle sine forpligtelser i henhold til aftalerne fra 12. august og 8. september 2008. Den Europæiske Unions observatørmission (EUMM) spiller en afgørende rolle i stabiliseringsbestræbelserne i

Georgien. Dens adgang til Abkhasien og Sydossetien udgør en vigtig omend uindfriet del af dens mandat. I den henseende er Ruslands samarbejde af største betydning.

3.4.3 På trods af deres forskellige syn på sikkerheden i Europa og i verden bør parterne fortsætte den bilaterale sikkerhedsdialog og dialogen inden for rammerne af de eksisterende internationale institutioner, der bør benyttes til at debattere forbindelserne mellem EU og Rusland: FN, Europarådet, OSCE og NATO/Rusland-Rådet.

3.4.4 EU kan ikke se bort fra sine østlige naboers interesser i sine forbindelser med Rusland og vice versa. Det skal holde fast i sin forpligtelse til at fremme østpartnernes omstilling.

3.4.5 Enighed om centrale emner (forbindelserne med Rusland, energipolitik, forbindelserne til østpartnerne) vil styrke EU's position i omgangen med Den Russiske Føderation. EU skal først og fremmest starte med at tale med én stemme.

3.4.6 Trods de officielle kontakter samarbejder civilsamfundsorganisationer, forskningsinstitutter og tænketanke i EU og Rusland fortsat kun om et begrænset antal emner. Utilstrækkelige kontakter og manglende samarbejde fører til en stereotyp opfattelse af den anden parts interesser og hensigter. Derfor skulle den bilaterale civilsamfundsdialog bidrage til at finde nye tilgange til spørgsmål af fælles interesse som f.eks. international terrorisme og dens rødder.

3.5 Fælles rum for forskning, uddannelse og kultur

3.5.1 Dette fælles rum er eksempel på et særlig vellykket samarbejde mellem EU og Rusland, hvor tunge naturvidenskabelige projekter dominerer.

3.5.2 Succesen viser sig ved begge parter aktive engagement, hvilket fremgår af programmerne og de tilvejebragte midler samt den bundstyrede tilgang, der betyder, at det overlades til forskerne at strukturere deres arbejde og vælge de bedst egnede metoder ⁽¹²⁾.

3.5.3 Denne succes står dog i klar kontrast til den ret begrænsede mobilitet på uddannelsesområdet, hvor der kun er opnået nogle udvekslinger, f.eks. gennem Tempus- og Erasmus Mundus-programmer. Det er endvidere vanskeligt at få oplysninger om arbejdsgruppernes arbejdsmåder. Ungdomsbevægelsen og den interkulturelle udveksling fortjener større opmærksomhed. Civilsamfundet skulle involvere sig kraftigere i forhandlingerne og opfølgningen af aftalerne inden for dette fælles rum for at overvåge konsekvenserne af forskningsprojekter på det videnbaserede samfund.

⁽¹¹⁾ Verdenshandel, fair trade, fair konkurrence, domstolsadgang, databeskyttelse, beskyttelse af privatlivet, bæredygtighed, energieffektivitet, vandforsyning, forbrugeruddannelse, e-handel, fødevarerpolitik, gruppeaktion, sundhed, ansvar for mangelfulde produkter og tjenester, finansielle spørgsmål, telekommunikation, kontraktbetingelser osv.

⁽¹²⁾ Der er nedsat følgende arbejdsgrupper: sundhed, fødevarer, landbrug og bioteknologi, nanoteknologi og nye materialer, energi, luftfart og miljø, kernefusion, informations- og kommunikationsteknologier. Inden for rumfartssamarbejdet blev der nedsat syv grupper.

4. Civilsamfundets situation i Rusland

4.1 Ifølge de foreliggende oplysninger om det russiske civilsamfund og den sociale og civile dialog ⁽¹³⁾ synes de europæiske normer endnu ikke at være helt opfyldt, men dets position og indflydelse er blevet delvist forbedret siden vores sidste evaluering af forbindelserne mellem EU og Rusland ⁽¹⁴⁾.

4.2 Den Russiske Føderations civilkammer, der blev etableret i 2006, er blevet civilsamfundets officielle repræsentant i Rusland. Det blev skabt ved et dekret ved præsidenten, som udpeger en tredjedel af dets medlemmer. Det er lykkedes civilkammeret at blive et talerør for civilsamfundet om vigtige emner på såvel nationalt som regionalt plan (mange regioner har oprettet egne kamre). Det fremfører sine anbefalinger, udtaler sig om lovforslag og analyserer brancher og situationen i enkeltregioner. Civilkammeret forholder sig undertiden meget åbent og kritisk til regeringens politik ⁽¹⁵⁾.

4.3 Ifølge en rapport fra civilkammeret i 2009 ⁽¹⁶⁾ om civilsamfundets situation i den Russiske Føderation lå antallet af registrerede almennyttige ikke-statslige organisationer (ngo'er) med juridisk status på 670 000. Mellem 2004 og 2009 faldt det samlede antal med 17 %. Civilkammeret anbefaler at ændre klassificeringen af ngo'er og at anvende FN's metode, som udelukker de ikke-statslige organisationer, der er oprettet af de statslige myndigheder.

4.4 Ifølge deres aktivitetsområde fordeler ngo'erne sig som følger: sociale anliggender (54 %), videnskab og uddannelse (44 %), forsvar af rettigheder (42 %), velgørenhed (39 %), turisme og sport (32 %), kultur (30 %), information (27 %), sundhed (22 %), miljø (12 %), kommunalspørgsmål (9 %), religion (9 %), økonomi (6 %), boligforhold (5 %) og andet (5 %).

4.5 Civilkammeret har etableret forbindelser med udenlandske partnerorganisationer herunder EØSU (aftalememorandum i 2008) og er medlem af den internationale sammenslutning af økonomiske og sociale råd og lignende institutioner (AICESIS) og var vært for dets bestyrelsesmøde i december 2009. Forbindelserne mellem EØSU og civilkammeret er siden blevet styrket med afholdelsen af fælles seminarer om emner af fælles interesse og vedtagelsen af fælles konklusioner som et resultat af disse seminarer ⁽¹⁷⁾.

4.6 De russiske ledere er ved at blive klar over, at uden civilsamfundets deltagelse vil det ikke være muligt at realisere det strategiske mål om en modernisering af Rusland. I det sidste år blev der

vedtaget flere ændringer af den eksisterende lovgivning for at forbedre civilsamfundets situation og lempe begrænsningerne for aktiviteterne hos de ngo'er, der finansieres af udlandet.

4.7 På trods af den voksende forståelse for det organiserede civilsamfunds rolle i forbindelse med moderniseringen af det russiske politiske system er der stadig lang vej igen.

4.8 Den sociale dialog mellem arbejdsmarkedets parter på nationalt plan foregår inden for det russiske **trepartsudvalg** for regulering af social- og arbejdsmarkedsforholdene. Hovedaftalerne mellem fagforeningerne og arbejdsgiverorganisationen forhandles på plads med deltagelse af regeringen. De kollektive overenskomster indgås normalt i de virksomheder, hvor der er fagforeningsrepræsentanter. Dog fører uoverensstemmelser undertiden til strejker. Rusland har ratificeret de fleste ILO-konventioner, men det er dog vigtigt, at disse overholdes fuldt ud.

4.9 **Arbejdsgiverne** repræsenteres ved den russiske fabrikant- og iværksættersammenslutning (RSPP), en uafhængig ikke-statslig organisation. Sammenslutningen repræsenterer over 120 regionale forbund og brancheforeninger fra nøgleindustrier og spiller en aktiv rolle som arbejdsmarkedspart i det russiske trepartsudvalg. Den kan tage initiativ til nye lovforslag og bestræber sig løbende på at forbedre den eksisterende erhvervspolitiske lovgivning. Sammenslutningen arbejder tæt sammen med BusinessEurope og støtter forbedringen af erhvervsforbindelserne mellem Rusland og EU og dets medlemsstater.

4.10 Udover RSPP er der andre organisationer, der repræsenterer virksomhedsledere og arbejdsgivere som f.eks. Den Russiske Føderations handels- og industrikammer ⁽¹⁸⁾, den russiske lederorganisation, Opora Rossii (SMV-sammenslutning) og andre. De er repræsenteret i civilkammeret.

4.11 **Fagforeningerne** repræsenteres af to paraplyorganisationer: Sammenslutningen af uafhængige fagforeninger (FNPR) og den russiske arbejdskonføderation (KTR). Begge er medlemmer af Den Internationale Faglige Sammenslutning (IFS) og dens regionale struktur for Europa, det fælleseuropæiske regionalråd (PERC) ⁽¹⁹⁾.

4.12 EØSU ser med betænkelighed på de russiske fagforeningers problemer, som er vokset i de seneste år. De mest akutte problemer er ifølge de frie fagforeninger den manglende respekt for arbejdstagernes foreningsfrihed, kollektive overenskomster og strejkeretten. Udover eksempler på diskrimination er der klare eksempler på, at der er udøvet utilslørt pres på fagforeninger og deres medlemmer og ledere for at hindre deres lovlige aktiviteter. Der mangler effektiv retsbeskyttelse af arbejdstagere mod de regeringsmyndigheder, der er ansvarlige for lovens håndhævelse og arbejdsmarkedsrelationerne.

⁽¹³⁾ Beretning om civilsamfundets situation i Den Russiske Føderation offentliggjort af civilkammeret for Den Russiske Føderation i 2009 (<http://www.oprf.ru/documents/1151/1256>); informationspapiret til Europa-Parlamentets GD Relex, februar 2009.

⁽¹⁴⁾ EUT C 294 af 25.11.2005, s. 33-37.

⁽¹⁵⁾ Jf. civilkammerets internetportal herunder en række dokumenter (udtalelser, observationsberetninger, foranstaltninger osv.) HYPERLINK »<http://www.oprf.ru>«><http://www.oprf.ru>. De vigtigste resultater af afgørende foranstaltninger over for statslige myndigheder på føderalt og regionalt plan fremgår af rubrikken »We did it!«: HYPERLINK <http://www.oprf.ru/><<http://www.oprf.ru/ru/press/984/>.

⁽¹⁶⁾ Jf. fodnote 13.

⁽¹⁷⁾ Informationer om de fælles seminarer og de vedtagne konklusioner findes på: <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.events-and-activities-eu-russia-june-2010>.

⁽¹⁸⁾ Den Russiske Føderations handels- og industrikammer er medlem af Eurochambers.

⁽¹⁹⁾ Formanden for FNPR er den siddende formand for det fælleseuropæiske regionalråd (PERC). Ifølge dets vedtægter fungerer generalsekretæren for Den Europæiske Faglige Samarbejdsorganisation (EFS) som generalsekretær for PERC.

4.13 Der findes en mangfoldighed af **ikke-statslige organisationer**. Deres interesseområder er beskrevet i pkt. 4.4. De regeringskritiske menneskerettighedsorganisationer ⁽²⁰⁾ konfronteres med forskellige former for forhindringer, pres og trusler. Græsrods-ngo'erne, der repræsenterer forbrugere, miljøforkæmpere, socialøkonomien, ungdommen osv. ⁽²¹⁾ har for de fleste vedkommende finansielle problemer. Ud over de civilsamfundsorganisationer, der operer på føderalt plan, er der tusindvis af ngo'er, der er aktive på lokalt og regionalt plan, og som i visse tilfælde boykottes eller behandles afvisende af de lokale myndigheder.

5. EØSU's forslag til en forbedring af forbindelserne EU-Rusland

5.1 Generelle forslag

5.1.1 Det er absolut nødvendigt at skabe gensidig tillid mellem Rusland og EU. Dette er en opgave først og fremmest for politiske ledere, men også for civilsamfundene på begge sider, som kan være en væsentlig støtte i denne proces. Uden tillid vil det næppe være muligt at opnå yderligere fremskridt i forhandlingerne mellem EU og Rusland om den nye traktat og i dialogen inden for strukturen med de fælles rum.

5.1.2 På EU's side kunne enighed mellem medlemsstaterne om en fælles tilgang, klarere målsætninger, realistiske ambitioner og større fleksibilitet bidrage til at fremme forbindelserne EU-Rusland som helhed og opbygge de fire fælles rum i særdeleshed.

5.1.3 Forbindelserne mellem EU og Rusland har brug for en ny politisk dynamik, som ville sætte begge parter i stand til at genoplive samarbejdet og genopdage værdien af et strategisk partnerskab. Dagsordenen for moderniseringspartnerskabet, der blev vedtaget på topmødet i Rostov-on-Don den 1. juni 2010, skulle fra EU's side betragtes som en fremtidsorienteret pakke af samarbejdsforslag. Forslagene skulle puste nyt liv i forbindelserne – EU-Rusland baseret på erfaringerne med de fælles rum og samtidig supplere det østpartnerskab, som seks østeuropæiske lande allerede har fået tilbudt.

5.1.4 EØSU bifalder, at dagsordenen for moderniseringspartnerskabet ikke kun omfatter teknologiske og økonomiske aspekter, men også indbefatter fremme af de mellemfolkelige kontakter og styrkelse af dialogen med civilsamfundet for at stimulere

borgernes og virksomhedernes aktive deltagelse. EØSU er overbevist om, at det russiske samfund ikke kan moderniseres uden, at der bliver lagt særlig vægt på spørgsmål som menneskerettigheder, demokrati, korruptionsbekæmpelse, retsstatsforhold, pressfrihed, social dialog og styrkelse af civilsamfundets rolle i forberedelsen, gennemførelsen og opfølgningen af de nødvendige reformer.

5.1.5 For at forbedre tilgængeligheden og anvendeligheden af EU's bistand til de russiske ngo'ers aktiviteter anbefaler EØSU, at man overvejer, om kravet til de russiske ngo'er om en medfinansieringsandel på 20 % kan reduceres, hvis de anmoder om støtte inden for rammerne af det europæiske initiativ for menneskerettigheder og demokrati (EIDHR). Den krævede medfinansiering som forudsætning for at få støtte fra EIDHR begrænser antallet af russiske ngo'er, der kunne få EU-støtte.

5.1.6 Ruslands betænkeligheder ved østpartnerskabsinitiativet bør ikke betyde, at EU ikke kan foreslå og søge samarbejde og partnerskab med Rusland inden for bestemte regioner og regionale projekter under forudsætning af, at deres fælles naboer kan deltage konstruktivt og på lige fod. I denne forbindelse skal der tages hensyn til anbefalingerne i EØSU's udtalelser om Den nordlige dimension ⁽²²⁾, Østersøstrategien ⁽²³⁾, Sortehavssynergien ⁽²⁴⁾, Østpartnerskabet ⁽²⁵⁾ og Donau-strategien. Det er vigtigt, at de mål, EU fastsætter med sine østlige partnere og Rusland, så vidt muligt er forenelige. De sektorspecifikke dialoger med den Russiske Føderation og de fastlagte handlingsplaner med de østlige partnere skulle i princippet pege i samme retning, selv om de mest sandsynligt vil være forskellige i omfang og ambitionsniveau.

5.1.7 EU, Den Russiske Føderation og deres fælles naboer burde udvikle overordnede projekter på områder som energipolitik, infrastrukturudvikling, grænsebeskyttelse, miljøspørgsmål og tilnærmelse af normer, hvilket ville bidrage til at overvinde de skillelinjer, som i sidste ende måtte blive en følge af østpartnerskabet.

5.1.8 Civilsamfundet skal være inddraget i udvælgelsen af projekter af interesse for EU, østpartnerskabslandene og Rusland, og de russiske civilsamfundsorganisationer skal indbydes til at deltage i møderne under Østpartnerskabets civilsamfundsforum, når de drøfter emner af relevans for hele regionen. Det tilsvarende civilsamfundsforum EU-Rusland kunne blive et redskab til at inddrage Ruslands civilsamfundsorganisationer i udviklingen af forbindelserne EU-Rusland.

5.2 EØSU's rolle

5.2.1 EØSU og de uafhængige russiske civilsamfundsorganisationer burde indbydes til at deltage i de menneskerettighedskon-sultationer, der har fundet sted siden 2005.

⁽²⁰⁾ Blandt de mest prominente hører centret for udvikling af demokrati og menneskerettigheder, det russiske menneskerettighedsinstitut, ungdommens menneskerettighedsbevægelse, organisationen »offentlig dom«, Glasnot-stiftelsen, foreningen til beskyttelse af valgrettigheder Golos, Human Rights Watch (den russiske sektion), menneskerettighedsorganisationen Memorial, SOVA osv.

⁽²¹⁾ F.eks. den interregionale automobilorganisation Valgfrihed, Greenpeace Rusland, Bellona (miljøbeskyttelse), instituttet for kollektiv aktion, bevægelsen mod illegal indvandring, Pamyat (bevarelse af historiske monumenter og historieskrivning), den russiske ortodokse kirke, den russisk-tetjenske venskabsforening, det analytiske informationscenter SOVA, sammenslutningen af udvalgte af soldatmødre, World Wildlife Fund (den russiske afdeling).

⁽²²⁾ EUT C 309 af 16.12.2006, s. 91-95.

⁽²³⁾ EUT C 277 af 17.11.2009, s. 42-48.

⁽²⁴⁾ EUT C 27 af 3.2.2009, s. 144-151.

⁽²⁵⁾ EUT C 277 af 17.11.2009, s. 30-36.

5.2.2 For at styrke samspillet mellem civilsamfundet i EU og det russiske civilsamfund burde der tages følgende skridt:

5.2.2.1 Inden for EØSU's REX-sektion burde der oprettes en ny kontaktgruppe, der skulle beskæftige sig med forbindelserne EU-Rusland.

5.2.2.2 Som et af punkterne i den fremtidige traktat mellem EU og Rusland skal det foreslås at oprette et fælles civilsamfundsorgan mellem EØSU og det russiske civilsamfund. Hovedmålet med organet skulle være at sikre, at civilsamfundet bidrager til udviklingen af samarbejdet mellem EU og Rusland.

5.2.3 De gensidige kontakter med det russiske civilkammer og de trufne skridt til at uddybe dialogen skal fortsættes, så de bliver permanente og regelmæssige. Samtidig skulle EØSU anmode Rusland om at indbyde repræsentanter for andre civilsamfundsorganisationer, som endnu ikke er repræsenteret i civilsamfundskammeret, til at deltage i aktiviteterne.

5.2.4 EØSU bør også fortsat bidrage til de eksisterende kontakter mellem civilsamfundet i EU og det russiske civilsamfund inden for rammerne af den nordlige dimension, Østersøstrategien, Sortehavssynergien og andre relevante regionale initiativer.

Bruxelles, den 9. december 2010

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

III

(Forberedende retsakter)

DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG

467. PLENARMØDE DEN 8. OG 9. DECEMBER 2010

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om måleenheder (kodifikation)

KOM(2010) 507 endelig — 2010/0260 (COD)
(2011/C 54/06)

Europa-Parlamentet og Rådet besluttede henholdsvis den 7. oktober 2010 og den 15. oktober 2010 under henvisning til artikel 114 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om måleenheder

KOM(2010) 507 endelig – 2010/0260 (COD).

Da EØSU fuldt ud går ind for forslaget indhold og ikke har nogen bemærkninger, besluttede det på sin 467. plenarforsamling den 8.-9. december 2010, mødet den 8. december, med 85 stemmer for og 1 hverken for eller imod at afgive en udtalelse til støtte for Kommissionens forslag.

Bruxelles, den 8. december 2010

Staffan NILSSON
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om tilladt støjniveau for motordrevne køretøjer (kodifikation)

KOM(2010) 508 endelig — 2010/0261 (COD)

(2011/C 54/07)

Rådet og Europa-Parlamentet besluttede henholdsvis den 15. oktober 2010 og den 7. oktober 2010 under henvisning til artikel 114 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om tilladt støjniveau for motordrevne køretøjer (kodifikation)

KOM(2010) 508 endelig – 2010/0261 (COD).

Da EØSU fuldt ud går ind for forslaget indhold og ikke har nogen bemærkninger, besluttede det på sin 467. plenarforsamling den 8.-9. december 2010, mødet den 8. december 2010, enstemmigt at afgive en udtalelse til støtte for Kommissionens forslag.

Bruxelles, den 8. december 2010

Staffan NILSSON
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om bagtil monterede styrtssikre førerværn på smalsporede landbrugs- og skovbrugshjultraktorer (kodifikation)

KOM(2010) 510 endelig — 2010/0264 (COD)
(2011/C 54/08)

Rådet og Europa-Parlamentet besluttede henholdsvis den 15. november 2010 og den 7. oktober 2010 under henvisning til artikel 114 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om bagtil monterede styrtssikre førerværn på smalsporede landbrugs- og skovbrugshjultraktorer

KOM(2010) 510 endelig – 2010/0264 (COD).

Da EØSU fuldt ud går ind for forslaget indhold og ikke har nogen bemærkninger, besluttede det på sin 467. plenarforsamling den 8.-9. december 2010, mødet den 8. december 2010, enstemmigt at afgive en udtalelse til støtte for Kommissionens forslag.

Bruxelles, den 8. december 2010

Staffan NILSSON
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om angivelser af eller mærker til identifikation af et bestemt levnedsmiddelparti (kodifikation)

KOM(2010) 506 endelig — 2010/0259 (COD)

(2011/C 54/09)

Europa-Parlamentet og Rådet besluttede henholdsvis den 7. oktober 2010 og den 15. oktober 2010 under henvisning til artikel 114 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om angivelser af eller mærker til identifikation af et bestemt levnedsmiddelparti

KOM(2010) 506 endelig – 2010/0259 (COD).

Da EØSU fuldt ud går ind for forslaget indhold og ikke har nogen bemærkninger, besluttede det på sin 467. plenarforsamling den 8.-9. december 2010, mødet den 8. december 2011, med 88 stemmer for og 3 hverken for eller imod at afgive en udtalelse til støtte for Kommissionens forslag.

Bruxelles, den 8. december 2010

Staffan NILSSON
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EF) nr. 460/2004 om oprettelse af et europæisk agentur for net- og informationssikkerhed for så vidt angår agenturets mandatperiode

KOM(2010) 520 endelig — 2010/0274 (COD)

(2011/C 54/10)

Rådet for Den Europæiske Union og Europa-Parlamentet besluttede henholdsvis den 19. og den 29. oktober 2010 under henvisning til artikel 114 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EF) nr. 460/2004 om oprettelse af et europæisk agentur for net- og informationssikkerhed for så vidt angår agenturets mandatperiode

KOM(2010) 520 endelig – 2010/0274 (COD).

Da EØSU fuldt ud går ind for forslaget indhold og ikke har nogen bemærkninger, besluttede det på sin 467. plenarforsamling den 8.-9. december 2010, mødet den 8. december, med 101 stemmer for og 1 imod at afgive en udtalelse til støtte for Kommissionens forslag.

Bruxelles, den 8. december 2010

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse om betingelserne for adgang til det globale satellitbaserede navigationssystem, der er en statsreguleret tjeneste etableret under Galileo-programmet

KOM(2010) 550 endelig — 2010/0282 (COD)

(2011/C 54/11)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 29. oktober 2010 under henvisning til artikel 172 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

»Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse om betingelserne for adgang til det globale satellitbaserede navigationssystem, der er en statsreguleret tjeneste etableret under Galileo programmet«

KOM(2010) 550 endelig – 2010/0282 (COD).

Da EØSU fuldt ud går ind for forslaget indhold og ikke har nogen bemærkninger, besluttede det på sin 467. plenarforsamling den 8.-9. december 2010, mødet den 8. december, med 97 stemmer for og 3 hverken for eller imod at afgive en udtalelse til støtte for Kommissionens forslag.

Bruxelles, den 8. december 2010

Staffan NILSSON
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EF) nr. 1060/2009 om kreditvurderingsbureauer

KOM(2010) 289 endelig — 2010/0160 (COD)

(2011/C 54/12)

Ordfører: **Carmelo CEDRONE**

Europa-Parlamentet og Rådet for Den Europæiske Union besluttede henholdsvis den 23. juni 2010 og den 13. juli 2010 under henvisning til artikel 114 og 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EF) nr. 1060/2009 om kreditvurderingsbureauer

KOM(2010) 289 endelig – 2010/0160 (COD).

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Den Økonomiske og Monetære Union og Økonomisk og Social Samhørighed, som vedtog sin udtalelse den 25. november 2010.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 467. plenarforsamling den 8.-9. december 2010, mødet den 8. december, følgende udtalelse med 172 stemmer for, 12 imod og 9 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og henstillinger

1.1 Denne udtalelse omhandler andet trin af Kommissionens tretrinstillæg til regulering af kreditvurderingsbureauer. Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) mener, at EU i forbindelse med dette alvorlige problem, der har haft så katastrofale følger for økonomien, virksomhederne og borgerne i EU (uden at der endnu er til at se en ende på det), har reageret resolut, blandt andet med det foreliggende forslag, og derved har tilskyndet til lignende reaktioner på internationalt plan. EØSU håber, at dette arbejde vil blive videreført støt og konsekvent.

1.2 EØSU mener endvidere, at der hurtigst muligt må gøres noget ved det forhold, at koordineringen af kontrollen ikke er fulgt med integrationen af finansmarkederne, men stadig henhører under de enkelte medlemsstater, hvilket har været med til at udløse krisen. Derfor **ser EØSU positivt** på dette forslag om at overdrage tilsynet med kreditvurderingsbureauerne til Den Europæiske Værdipapir- og Markedstilsynsmyndighed (ESMA) ⁽¹⁾. For at den kan fungere effektivt, må de relevante nationale bestemmelser tilpasses, og den **forvirring**, der endnu hersker, må afklares ved at gå endnu videre end de foreliggende forslag, således som nogle lande har krævet.

1.3 EØSU bifalder også forslagene i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1060/2009 af 16. september 2009 om kreditvurderingsbureauer ⁽²⁾, navnlig vedrørende de grundlæggende spørgsmål: gennemsigtighed og interessekonflikter, information, konkurrence, og udenlandske kreditvurderingsbureauer.

EØSU er godt klar over, at emnet er kompliceret, men beklager alligevel den forsinkede ikrafttrædelse af forordningen, som allerede burde have taget højde for de ændringer, der nu foreslås.

1.4 EØSU er også bekymret over statsgældens specifikke karakter og navnlig over, at der ikke oprettes et europæisk organ til vurdering af statsgæld. Udvalget ser frem til resultatet af den offentlige høring, som nu er undervejs ⁽³⁾.

1.5 Det er efter EØSU's opfattelse af den allerstørste vigtighed, at europæiske filialer af bureauer med hovedsæde uden for EU's område bliver omfattet af den nye tilsynsordning. I denne forbindelse hilser EØSU de relevante bestemmelser i forordningen fra G20 for at skabe globale regler, som kan sikre overensstemmelse mellem de forskellige retssystemer på området og skabe internationale adfærdskodekser, som alle bureauerne skal respektere. Overvågningen kunne således varetages af Financial Stability Board, som også skulle have sanktionsbeføjelser i samråd med de forskellige landes overvågningsorganer. EØSU er glad for, at denne proces allerede er sat i gang på foranledning af EU.

1.6 EØSU mener, at reformprocessen, som nu er sat i værk, bør gøres færdig hurtigere.

1.7 Det er absolut nødvendigt at genskabe »forbrugernes« og investorenes tillid til finansmarkedet, og dette kan kun ske ved at give indtryk af og vished for, at problemet tages alvorligt. Derfor må der træffes forholdsregler og skrives hårdt ind over for de »aktører«, som ikke overholder reglerne.

⁽¹⁾ Den Europæiske Værdipapir- og Markedstilsynsmyndighed.

⁽²⁾ Herefter »forordningen fra 2009«.

⁽³⁾ »Offentlig høring om kreditvurderingsbureauer« af 5. november 2010.

1.8 EØSU anser det for positivt, at man i lyset af den rolle, som kreditvurderingsbureauerne har spillet i den seneste krise på ejendoms- og finansmarkederne verden over, har iværksat et tretrinsprogram for at regulere de opgaver, som disse bureauer varetager for investorerne og forbrugerne (jf. det dokument, som Kommissionen har fremlagt om den offentlige høring om dette emne). Kreditvurderingsbureauerne har en meget vigtig opgave med at fremskaffe den nødvendige information for at undgå overdreven risikotagning i forbindelse med kreditoperationer, hvilket i sig selv er vigtigt for at sikre stabilitet og sikkerhed på finansmarkederne, men at de også bedømmer suveræne staters kreditværdighed forekommer mindre rimeligt. EØSU ser frem til inddragelsen af statsgæld i høringen om en fremtidig forordning.

1.9 Nogle få kreditvurderingsbureauer har oligopol på at vurdere risikoen ved de finansielle instrumenter eller forpligtelser, som investorer, banker, forsikringselskaber eller nationale regeringer binder sig til. Denne situation må tages op til nærmere overvejelse, først og fremmest fordi de informationer, der leveres af disse bureauer, har karakter af offentligt gode, og de tjenesteydelser, de leverer, er således af almen interesse. EØSU bifalder derfor, at det var nye europæiske virksomheder i kreditvurderingssektoren, der som de første søgte om godkendelse som kreditvurderingsbureau hos ESMA.

1.10 Når kreditvurderingsbureauerne bedømmer en suveræn stats finansielle bæredygtighed (landerisici), således som det for nylig skete med nedgraderingen af kreditvurderingen for Grækenland og andre EU-lande, som har optaget store lån på de internationale markeder, rejser der sig umiddelbart et problem med sammenhængen mellem deres aktiviteter og de mål, der tilstræbes (på gennemsigtig og ansvarlig vis at levere information, som er relevant for markedet), men der indtræder også en mulig interessekonflikt mellem private internationale investorer (som benytter denne bedømmelse i vurderingen af risiciene ved deres investeringsaktiviteter) og borgerne/forbrugerne i det land, som rammes af konsekvenserne af en erklæring om, at landet muligvis er ude af stand til at indfri sin gæld – på trods af det faktum, at insolvensen skyldes inkompetence og magtmisbrug fra politikernes side.

1.11 Kreditvurderingsbureauerne kan foretage en effektiv vurdering af statsgæld, forudsat at de har instrumenter og egnede metoder til deres rådighed og opererer under overholdelse af de regler, som de kompetente offentlige myndigheder har fastlagt til dette formål.

1.12 EØSU mener, at vurdering af statsgæld er en sag af offentlig interesse. Det bifalder den offentlige høring, som Kommissionen har iværksat, og ser frem til at fremlægge en velovervejet udtalelse herom, når tiden er inde. EØSU håber, at statsgælden vil blive vurderet af et uafhængigt internationalt eller europæisk agentur, der oprettes specielt til formålet, med henblik på at varetage den offentlige interesse – et agentur, som skal arbejde hurtigt og transparent og som råder over de hertil egnede instrumenter.

1.13 Det afgørende er, at der på kreditvurderingsområdet opstår en stærkere konkurrence mellem kreditvurderingsbureauer, der er uafhængige af hinanden og af tredjeparter. EØSU foreslår endvidere, at man i tilfælde af forsinkelser eller manglende enighed på internationalt plan også overvejer muligheden for at oprette et

europæisk agentur til vurdering af statsgæld. Der bør også tilskyndes til oprettelse af et autoritativt europæisk bureau for almindelig kreditvurdering for at fremme konkurrencen i sektoren.

1.14 I tilslutning til forslaget om europæisk overvågning af kreditvurderingsbureauerne bifalder EØSU, at de store spørgsmål, der knytter sig hertil (sanktioner, konkurrence, interessekonflikter, information) er blevet behandlet i forordningen fra 2009 (*).

1.15 EØSU anser det for positivt, at medlemsstaterne får mindre frie hænder til at fastlægge de love, der skal gælde for sektoren. Formålet hermed er at fremme informationsudvekslingen og sammenhængen mellem de forskellige lovgivninger for at undgå at udvande effekten af det europæiske tilsyn.

1.16 EØSU foreslår at fremme harmoniseringen af de nationale regler til beskyttelse af brugerne af finansielle produkter og tjenesteydelser (forbrugere, virksomheder osv.). Man kan også forestille sig, at den europæiske tilsynsmyndighed (i dag Det Europæiske Finanstilsynssystem – ESFS) udvides med én eller flere forbrugerrepræsentanter udpeget af arbejdsmarkedets parter og forbrugerorganisationerne.

1.17 EØSU foreslår at tilskynde til udbygning af systemet til fremskaffelse af finansiell information i bred forstand ved at fremme pluraliteten og indførelsen af nye regler om større gennemsigtighed og effektivitet i evalueringsmetoderne, navnlig hvad angår derivater.

1.18 EØSU foreslår at afskaffe det nuværende system med selvregulering, også internationalt. Det er nødvendigt at videreføre koordineringsprocessen mellem de forskellige kompetente myndigheder, indføre en streng regulering, som skal gælde for alle, **og skabe sikkerhed for, at den håndhæves**. EU bør i de internationale organer gøre alt, for at dette mål bliver nået.

1.19 Endelig foreslår EØSU at gøre forordningen enklere og klarere, så den bliver lettere at forstå og anvende. Komplicerede regler er nemmere at omgå.

1.20 EØSU opfordrer til, at man ophæver kravet om, at værdipapirer skal vurderes af kreditvurderingsbureauer, for at de kan sælges (også foreslået af Financial Stability Board). Ved at ophæve denne betingelse for, at værdipapirer kan markedsføres, ville man undgå passiv accept af finansielle instrumenter, som er forbundet med stor risiko, selv om de har en høj rating. EØSU deler de Larosière-gruppens bekymring for, at anvendelse af kreditvurderinger på lovpligtig kapital fjerner for meget af ansvaret fra de finansielle institutioner, samtidig med at det cementerer kreditvurderingsbureauernes oligopol. EØSU bifalder, at dette emne tages op i den igangværende offentlige høring om den fremtidige forordning.

(* Jf. EØSU's udtalelse om Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om kreditvurderingsbureauer, EUT C 277/25 af 17.11.2009, s. 117.

2. Baggrund

2.1 Som bekendt er de alvorlige mangler i reguleringen og tilsynet med den internationale finansverden nogle af de grundlæggende årsager til den nylige krise. Desuden har krisen tydeligt vist det selvmodsigende i at have en finanssektor og bankgrupper, der opererer som globale virksomheder, mens de reguleres og går nedenunder og hjem som nationale retssubjekter (Mervyn King, nationalbankdirektør i *Bank of England*).

2.2 Det samme gør sig gældende inden for EU, hvor krisen har gjort det endnu mere presserende at få fastlagt en europæisk referenceramme for såvel regulering som tilsyn. Stillet over for et stadig mere integreret finansmarked er det gået op for os, at medlemsstaterne vedtager vidt forskellige regler og tilsynsordninger.

2.3 Kommissionen har anlagt en trinvis tilgang til reguleringen af kreditvurderingsbureauer. I den første tid efter bankkrisen var opmærksomheden rettet mod regulering og overvågning med særlig vægt på vurdering af komplekse derivater og de dermed forbundne interessekonflikter. Den manglende evne til at vurdere disse instrumenter bidrog konkret til krisen ⁽⁵⁾.

2.4 Parallelt med det lovgivningsmæssige fremskridt, som kulminerede i forordningen fra 2009, førte de Larosière-gruppens resultater til beslutningen om et hovedeftersyn af finansiel regulering og overvågning i EU. Der er siden blevet vedtaget et forslag om indførelse af en tilsynsramme i to lag i EU. I det nederste lag er der tre forskellige tilsynsorganer. Et af dem, ESMA (Den Europæiske Værdipapir- og Markedstilsynsmyndighed), skal have ansvaret for tilsynet med kreditvurderingsbureauer. Forordningsforslaget, der er emnet for denne udtalelse, behandler kun de ændringer, som er nødvendige for at indarbejde ESMA's beføjelser i forordningen fra 2009.

2.5 Den bankbaserede finanskrise er blevet afløst af statsgældskrisen, og det har rejst et nyt sæt af spørgsmål om kreditvurderingsbureauernes rolle i forbindelse med bl.a. staters gældsætning. Det er muligt, at denne nye aktivitetsfase vil resultere i en tredje forordning, som for nuværende kun findes i form af et dokument om den offentlige høring dateret den 5. november 2010. Kapiteloverskrifterne giver et fingerpeg om de emner, den vil omhandle: anvendelse af kreditvurdering af lovpligtig kapital, vurdering af statsgæld, fremme af konkurrencen i kreditvurderingssektoren, kreditvurderingsbureauernes privatretlige ansvar og potentielle interessekonflikter. Det må forventes, at EØSU vil afgive en velbegrunnet udtalelse om disse emner, når den nye tidligere omtalte forordning foreligger.

⁽⁵⁾ Et resumé af forordningen fra 2009 findes under punkt 3 i EØSU's udtalelse om *Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om kreditvurderingsbureauer*, EUT C 277/25 af 17.11.2009, s. 117.

2.6 Hertil kommer, at også de harmoniserede EU-regler giver et stort spillerum for skøn og for nationale løsninger og desuden mulighed for nationale »fortolkninger« ved omsættelsen af reglerne.

2.7 De Larosière konstaterede, at kreditvurderingsbureauerne har vist sig at have alvorlige begrænsninger, især i forbindelse med komplekse derivater, når man ser på de vurderingsmetoder, de anvender, den manglende information og gennemsigtighed og deres indlysende interessekonflikter ⁽⁶⁾.

2.8 Desuden er der tale om et veritabelt oligopol, eftersom der kun er tre vurderingsbureauer, som kontrollerer ca. 90 % af kreditvurderingsmarkedet: Moody's, Standard & Poor's samt Fitch, som næsten alle er amerikanske. Det er, som vi ved, dem, der har spillet en afgørende rolle i udviklingen af den globale finansielle og økonomiske krise. »Udsteder-betaler«-princippet fungerer rimeligt godt for stats- og virksomhedsgæld, men det medførte en stor interessekonflikt i forbindelse med vurderingen af komplicerede derivater. Dette har skabt et usundt interessefællesskab til skade for gennemsigtigheden i de gennemførte transaktioner.

2.9 Men som om intet var hændt, er det stadig de samme bureauer, der bliver ved med at afgive vurderinger, som ikke nødvendigvis er objektive. Eksempelvis nedvurderede Standard & Poor's i april måned (26.4.2010) den græske kreditværdighed til et niveau svarende til Aserbajdsjan, uanset at EU havde bevilget 110 mia. EUR til Grækenland.

2.10 Det var først efter disse hændelser og kritikken fra fremtrædende europæiske ledere mod kreditvurderingssystemets virkemåde, at Det Europæiske Råd besluttede at lancere ovennævnte offentlige høring, bl.a. om statsgældsspørgsmålet. Nogle af regeringerne i medlemsstaterne afskyr ideen om, at markederne kan afsløre de fejltagelser og fejlpositioner, der er begået af uansvarlige regeringer, selv om regeringer i umiddelige tider har misligholdt statslige gældsforpligtelser. Foreløbig vedrører denne udtalelse revisionen af forordningen fra 2009.

2.11 Således har Kommissionen med sin meddelelse af 2.6.2010 ⁽⁷⁾ gjort status over, hvad der er gjort, og hvad der endnu mangler at blive gjort (se vedlagte tabeller) for at skabe et europæisk finanssystem, som er mere sikkert, mere gennemsigtigt og mere ansvarligt, og som står til tjeneste for realøkonomien og samfundet som helhed.

2.12 Dette er baggrunden for kravet om et **centralt tilsyn** med kreditvurderingsbureauer, der er aktive i EU, idet ansvaret herfor overdrages til det nye europæiske finanstilsynssystem og de tre europæiske tilsynsmyndigheder, mens de grundlæggende spørgsmål i forbindelse med dette tilsyn bliver taget op senere.

⁽⁶⁾ Jf. EØSU's udtalelse om *Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om kreditvurderingsbureauer*, EUT C 277/25 af 17.11.2009, s. 117.

⁽⁷⁾ *Regulering af finansielle tjenesteydelser med sigte på bæredygtig vækst* (KOM(2010) 301 endelig).

3. Foreslåede ændringer til forordning (EF) nr. 1060/2009

3.1 Genstand, anvendelsesområde og definitioner (Ændringer i afsnit I)

3.1.1 Et centralt element af stor betydning er som nævnt, at man bevæger sig væk fra det nationale tilsyn i retning af et europæisk, idet Den Europæiske Værdipapir- og Markedstilsynsmyndighed, **ESMA, får overdraget** en stor del af **kontrolbeføjelserne** over for bureauer, som er registreret i Europa, såvel som bureauer fra andre lande, der opererer i Europa (europæiske filialer).

3.1.2 I artikel 4 opføres **alternative investeringsfonde**, således at de behandles på samme måde som de øvrige finansielle institutter i EU i forbindelse med brug af kreditvurderinger. Hvis alternative investeringsfonde bruger kreditvurderinger i reguleringssøjemed, skal de derfor være udstedt af et kreditvurderingsbureau, som er registreret eller godkendt i henhold til den nye forordning.

3.2 Udstedelse af kreditvurderinger, adgang til oplysninger (Ændringer i afsnit II)

3.2.1 Udstedere af strukturerede finansielle instrumenter eller tilknyttede tredjeparter bør give konkurrerende kreditvurderingsbureauer **adgang til de oplysninger**, som de har givet til et bestemt kreditvurderingsbureau, men de må ikke bruge disse oplysninger til andre formål end kreditvurdering. På denne måde skulle man kunne undgå interessekonflikter for kreditvurderingsbureauerne, som betales af udstederne, dvs. af de samme, som har bedt om vurderingen (sic!) (»udsteder betaler-modellen«).

3.3 Registreringsprocedure og tilsyn med kreditvurderingsaktiviteter (Ændringer i afsnit III)

3.3.1 Med indførelsen af den fælles tilsynsmyndighed må de nuværende bestemmelser om en kollegiebaseret tilsynsordination ophæves (afskaffelse af tilsynskollegier) for at muliggøre en mere effektiv tilsynsføring med disse bureauer, som ofte opererer i flere retsområder. Den europæiske myndighed kan desuden anmode Kommissionen om at regulere registreringsproceduren og standarderne vedrørende de oplysninger, der skal indgives. De har beføjelse til at udbede sig oplysninger, iværksætte undersøgelser af eventuelle overtrædelser af forordningen og foretage kontrolundersøgelser osv.

3.4 Samarbejde mellem ESMA og de nationale myndigheder (Ændringer i afsnit III)

3.4.1 De **nationale myndigheder** skal fortsat føre kontrol med den brug, de overvågede enheder (banker, forsikrings- eller investeringselskaber) gør af kreditvurderinger; de skal udveksle oplysninger om bureauerne, samarbejde og yde bistand til ESMA.

3.4.2 ESMA kan delegere visse opgaver til de nationale myndigheder, også af hensyn til omkostningerne. Nærmere bestemt omfatter de opgaver, der kan delegeres, undersøgelsesopgaver og kontrolundersøgelser på stedet, vurderinger af ansøgninger om registrering og eventuelle aspekter vedrørende tilsynet. På dette område bør der udstedes nærmere retningslinjer af ESMA, som dog fortsat vil have ansvaret herfor.

3.5 Overgangsbestemmelser og afsluttende bestemmelser (Ændringer i afsnit IV, kapitel I)

3.5.1 ESMA kan anmode Kommissionen om at **pålægge** kreditvurderingsbureauerne **sanktioner** for at bringe en overtrædelse til ophør gennem offentliggørelse af en meddelelse, få udleveret krævede oplysninger eller underkaste et bureau en undersøgelse. Hvis et bureau overtræder forordningen kan ESMA opkræve en bøde, anmode om midlertidigt forbud mod udstedelse af nye vurderinger, kræve, at overtrædelsen bringes til ophør og endog trække registreringer tilbage.

3.5.2 Udvalgsprocedurerne er tilpasset Lissabontraktaten.

3.6 Overgangsbestemmelser og afsluttende bestemmelser (Ændringer i afsnit IV, kapitel II)

3.6.1 Når ESMA engang er oprettet og operationel, skal de nationale myndigheder bringe deres beføjelser på dette område til ophør. Der skal også fastlægges regler for fremsendelse af sagsakter og oplysninger fra de nationale myndigheder.

3.7 EØSU mener, at resultatet af den offentlige høring om kreditvurderingsbureauer, som Kommissionen for nyligt har iværksat, falder i tråd med konklusionerne i denne udtalelse. EØSU vil eventuelt uddybe de spørgsmål, der behandles heri.

4. Generelle bemærkninger

4.1 Kommissionens nye forslag går i den rigtige retning ved at flytte tilsynet fra nationalt til europæisk plan, idet der er tale om en meget kompliceret aktivitet, som ikke kan give tilfredsstillende resultater alene via et kollegiebaseret samarbejde mellem staterne, som anført i den foregående forordning ⁽⁸⁾. Desuden følger forslaget den rigtige kurs, som de Larosièrere-rapporten allerede havde anvist ⁽⁹⁾. Måske er den foreslåede retsakt en smule vag, eftersom den ikke altid indeholder klare løsninger.

⁽⁸⁾ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1060/2009 af 16. september 2009 om kreditvurderingsbureauer.

⁽⁹⁾ Jf. Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelser om følgende forslag: Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om makrotilsyn på fællesskabsplan af det finansielle system og om oprettelse af et europæisk råd for systemiske risici, KOM(2009) 499 endelig – 2009/0140 (COD); Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om oprettelse af en europæisk banktilsynsmyndighed, KOM(2009) 501 endelig – 2009/0142 (COD); Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om oprettelse af en europæisk tilsynsmyndighed for forsikrings- og arbejdsmarkedspensionsordninger, KOM(2009) 502 endelig – 2009/0143 (COD); Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om oprettelse af en europæisk værdipapirtilsynsmyndighed, KOM(2009) 503 endelig – 2009/0144 (COD), EUT C 339/08 af 14.12.2010, s. 34.

4.2 Bortset herfra ændrer det foreliggende forslag ikke meget ved de regler, som kreditvurderingsbureauerne skal overholde i henhold til den tidligere forordning (september 2009) for at blive registreret eller gennemføre deres aktiviteter.

4.3 Det vigtigste spørgsmål drejer sig dog om de bureauer, der opererer uden for Europa, og som ikke berøres af de foreslåede ændringer: **hvem er egentligt berørt af den europæiske forordning?** Hvorledes kan man imødegå de vurderinger, som afgives af f.eks. Moody's, Standard & Poor's og Fitch, som stadig er de mest indflydelsesrige bureauer på trods af de ulykker, de har forårsaget? Er det tilstrækkeligt at kontrollere deres europæiske filialer for at sætte en stopper for deres verdensligopol?

4.4 Man kender de vigtigste bureauer, der opererer på verdensplan: Moody's, Standard & Poor's, Fitch ratings, Dun & Bradstreet, A. M. Best, Egan-Jones Ratings Company (alle amerikanske), Dominion Bond Rating (Canada), Baycorp Advantage (Australien), China Credit Information Credit (Kina), Japan Credit Rating (Japan), Rating Agency Malaysia (Malaysia), NKC Independent Economists (Sydafrika). Men **hvad med Europa?** Det er en kendsgerning, at Europa, verdens største økonomiske magt, IKKE HAR noget kreditvurderingsbureau, heller ikke for statsgaranterede lån!

4.5 Den angelsaksiske gruppe af bureauer vidner om den angelsaksiske kapitalismes tidligere dominans, som der ikke blev gjort afbræk i efter de to verdenskrige, og de specifikke operationelle spørgsmål, som knytter sig til Asiens økonomier. Det er overraskende, at der ikke er dukket europæiske bureauer op, siden det fælles marked blev etableret, selv om Finch, der er fransk ejet, har lagt sit hovedsæde uden for Frankrig. Det forhold, at et kreditvurderingsbureau med global rækkevidde ikke er kommet på banen i EU siden 1957, kan sammenlignes med EU's lige så ringe resultater på det højteknologiske område i samme tidsrum. EU er ikke grobund for iværksættere i moderne brancher. Bureauet vil tage konkurrenceelementet op i sin høring. Manglen på iværksættervirksomhed bør undersøges nærmere.

5. Særlige bemærkninger

5.1 EØSU ser positivt på, at der nu oprettes en europæisk tilsynsmyndighed for de finansielle markeder. Forslaget er uden tvivl et positivt skridt i den rigtige retning, som gør de retlige rammer bedre egnede til de behov, der er opstået, i et forsøg på at gengive

markederne, borgerne og virksomhederne tillid og sikkerhed. Forslaget er dog endnu ikke vidtgående nok til at nå de ønskede mål.

5.2 Forslaget om, at vurderingen af alternative investeringsfonde – hvis det ønskes – overdrages til et registreret eller godkendt bureau, må også ses som noget positivt.

5.3 Det er derimod vanskeligere med det nuværende forslag at gøre »udsteder betaler«-modellen gennemsigtig, objektiv og konkurrencedygtig, i og med at der stadig findes en interessekonflikt i systemet. De bureauer, som befinder sig i en sådan situation, bør dog ikke have lov til at afgive vurderinger om deres forretningspartnere. Det er positivt, at der er indledt en proces hen imod en tilnærmelse af reglerne på internationalt plan som det eksempelvis er tilfældet i USA, i Japan osv.

5.4 EØSU bifalder – også af hensyn til omkostningerne – at nogle opgaver delegeres til de nationale myndigheder, men under den forudsætning, at dette sker med en klar ansvarsfordeling mellem EU-myndigheder og nationale myndigheder. Især er det vigtigt, at forpligtelserne overholdes, og at indgrebene præciseres mht. rigtighed af oplysningerne, registrering og kontrolundersøgelser på stedet.

5.5 EØSU bifalder indførelsen af princippet om sanktioner over for de bureauer, som ikke opfylder deres forpligtelser eller ikke overholder forordningen.

5.6 Det egentlige problem, som politikkerne står over for – det er jo ikke »skolebørn«, vi har at gøre med – er ikke blot at finde frem til klare regler med en kraftig afskrækkende virkning, men snarere at håndhæve dem. Det er i denne forbindelse nødvendigt at fastlægge **sanktioner også over for ledelsen** og de ansvarlige i markedstilsynsmyndighederne på europæisk og internationalt plan, hvis de ikke gør deres pligt, i betragtning af de skader, som deres passivitet påfører bankerne og den sunde finansverden samt økonomien, virksomhederne og borgerne. De gør kun spekulationen og alle dem, der står bag, en stor tjeneste. I det mindste burde de betale en personlig pris for deres sløseri. Der er vanskeligt at tale om »etik«, som det er gjort fra flere side i disse urolige tider, uden ansvar og følgelig uden sanktioner.

5.7 Behandlingen af de internationale spørgsmål er heller ikke helt tilstrækkelig. Desuden bør der også ses nærmere på spørgsmålene vedrørende brugerne af de finansielle produkter, dvs. virksomhederne, men især også borgerne.

Bruxelles, den 8. december 2010

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. .../... om godkendelse af landbrugs- og skovbrugstraktorer

KOM(2010) 395 endelig — 2010/0212 (COD)

(2011/C 54/13)

Hovedordfører: **Ludvik JÍROVEC**

Den 7. september 2010 besluttede Rådet under henvisning til artikel 114 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF) at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) Nr. .../... om godkendelse af landbrugs- og skovbrugstraktorer

KOM(2010) 395 endelig – 2010/0212 (COD).

Den 14. september 2010 henviste Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs præsidium det forberedende arbejde til Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug.

Som følge af sagens hastende karakter udpegede EØSU på sin 467. plenarforsamling den 8.-9. december 2010 (mødet den 9. december) i henhold til forretningsordenens artikel 57 **Ludvik Jírovec** til hovedordfører og vedtog følgende udtalelse med 142 stemmer for, 2 imod og 9 hverken for eller imod:

1. Indledning og resumé af Kommissionens forslag

1.1 Formålet med forslaget er at fastlægge harmoniserede regler for fremstilling af landbrugs- og skovbrugstraktorer. Allerede eksisterende lovgivning vil blive erstattet af ny lovgivning for at opnå bedre overensstemmelse med principperne for bedre lovgivning og forenkling. Forslaget bidrager til at øge industriens konkurrenceevne og til, at det indre marked fungerer.

1.2 I overensstemmelse med anbefalingerne i CARS 21-rapporten forenkler forslaget i høj grad typegodkendelseslovgivningen ved at erstatte 24 basisdirektiver (og ca. 35 relaterede ændringsdirektiver) inden for området tekniske krav til landbrugs- og skovbrugskøretøjer med en enkel forordning fra Rådet og Europa-Parlamentet.

1.3 Udvalget mener, at det vil være meget nyttigt at kodificere alle eksisterende tekster i en enkel forordning. Den foreslåede kodificering indeholder en garanti om, at der ikke indføres nogen væsentlige ændringer, og den tjener kun det formål at fremlægge EU-lovgivningen på en klar og transparent måde. Udvalget bakker fuldt op om dette formål og bifalder forslaget på baggrund af denne garanti.

2. Bemærkninger

2.1 Typegodkendelse er en tidkrævende procedure, og EØSU er bekymret for, at det vil forsinke indførslen af nye maskiner, hvilket kan være katastrofalt for fabrikanten af små mængder af

køretøjer. Den nye forordning skal derfor være så fleksibel, at den tillader fortsat udvikling af eksisterende maskiner samt indførsel af nye maskintyper.

2.2 For nogle traktortyper, der er designet udelukkende til terrængående kørsel, bør der overvejes undtagelser for de bestemmelser, der vedrører kørsel på vej. Dette er et særligt problem i forbindelse med specialkøretøjer.

2.3 EØSU mener også, at alle bestemmelser bør baseres på flere hastighedsklasser end de nuværende to. I takt med at teknologien forbedres, vil traktorernes stabilitet og bremsekraft forbedres, ligesom hastigheden for hurtige traktorer til landevejskørsel vil øges. Der bør laves muligheder for langsommere køretøjer, der hører under kategorien »landbrug eller skovbrug«. EØSU mener, at den foreslåede forordning vil forhindre udviklingen af mindre traktorer, idet den fører til, at unødvendige omkostninger ved reglernes overholdelse øges, samtidig med at der ikke indføres de nødvendige ændringer for køretøjer med en hastighed på op til 65 km/t eller endnu mere i fremtiden.

2.4 EØSU så også gerne, at Kommissionen forholdt sig til perifere spørgsmål vedrørende anvendelsen af landbrugs- og skovbrugskøretøjer på veje. EØSU opfordrer navnlig til, at der indføres europæiske standarder for kørekort, syn af køretøjer og kørsel på vej. Dette ville være med til at sikre, at der i hele Europa gælder de samme regler og bestemmelser om brug af traktorer, i stedet for de nuværende forskellige nationale regler.

2.5 EØSU anbefaler, at fabrikanterne kan leve op til kravene i forordningen, også de tekniske, inden den træder i kraft. Der bør være passende undtagelses- eller overgangsordninger for de tilfælde, hvor dette ikke er muligt.

2.6 For så vidt angår artikel 8 »Krav vedrørende arbejdssikkerhed«, er EØSU af den opfattelse, at det er hensigtsmæssigt at regulere yderligere via direktiv 2006/42/EF om maskiner, i stedet for gennem et typegodkendelsesdirektiv.

Bruxelles, den 9. december 2010

Staffan NILSSON
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om OTC-derivater, centrale modparter og transaktionsregistre

KOM(2010) 484 endelig — 2010/0250 (COD)

(2011/C 54/14)

Hovedordfører: **Edgardo Maria IOZIA**

Rådet for Den Europæiske Union og Europa-Parlamentet besluttede henholdsvis den 13. og den 7. oktober 2010 under henvisning til artikel 114 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om OTC-derivater, centrale modparter og transaktionsregistre

KOM(2010) 484 endelig – 2010/0250 (COD).

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs præsidium henviste den 20. oktober 2010 det forberedende arbejde til Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug.

Som følge af sagens hastende karakter udpegede Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg på sin 467. plenarforsamling den 8.-9. december 2010, mødet den 8. december 2010, Edgardo Maria Iozia til hovedordfører og vedtog følgende udtalelse med 144 stemmer for, 4 imod og 6 hverken for eller imod:

1. Bemærkninger og henstillinger

1.1 Ifølge Den Internationale Betalingsbank beløb den nominelle værdi af derivaterne sig ved udgangen af 2009 til omkring 615000 mia. dollars (615 000 000 000 000), mere end ti gange det samlede BNP. Bankernes udbytte af disse derivater vil i 2010 sandsynligvis komme op på omkring 150 mia. dollars. De ikke-regulerede markeder (OTC) står for 40 % af omsætningen. En nylig undersøgelse foretaget af en stor global bankkoncern viser, at de reformer, der vil blive indført i Europa og Amerika vedrørende disse OTC, vil mindske udbyttet med mindst 15 mia. dollars.

1.2 EØSU bifalder forslaget til en forordning om derivater, ikke-regulerede markeder, centrale modparter og transaktionsregistre og er enig med kommissær Michel Barnier: »De finansielle markeder har ikke råd til at blive ved med at være *det vilde vesten*. OTC-derivaterne har stor indflydelse på realøkonomien, lige fra realkreditlån til fødevarepriser. Manglen på et regelsæt for OTC-derivater har bidraget til den finansielle krise og de dramatiske konsekvenser, som vi alle er berørt af«.

1.3 Valget af en forordning til at regulere dette område er passende og opfylder behovet for at indføre ensartede fælles krav for samtlige aktører i sektoren.

1.4 EØSU er enig i Kommissionens forslag om at klare standardiserede OTC-derivater gennem centrale modparter (CCP'er) og om at sikre, at CCP'er, der påtager sig stigende risici, er underlagt ensartede tilsynsstandarder. Den idé har EØSU i øvrigt allerede fremsat i en tidligere udtalelse »OTC-markederne bør ikke åbnes for bilaterale transaktioner, men begrænses til transaktioner med en central medkontrahent, som kan overvåge det

samlede risikoniveau og begrænse adgangen til transaktioner for overeksponerede parter. Transaktionerne skal finde sted enten på en enkelt platform eller på et forud fastlagt sæt af platforme for at sikre større gennemsigtighed på markederne«.

1.5 EØSU bifalder i høj grad beslutningen om at pålægge de nationale myndigheder og ESMA i fællesskab ansvaret for at føre tilsyn med OTC derivatmarkederne, at fastsætte de klasser af derivater, der skal klare centralt, at forestå godkendelse, tilbagetrækning af godkendelse eller ændring af en godkendelse af en CCP samt at spille en tilsvarende rolle over for transaktionsregistre.

1.6 EØSU finder det afgørende at styrke samarbejdet mellem ESMA og de nationale myndigheder, der naturligvis vil skulle bidrage med deres erfaringer og kendskab til de lokale markeder, og som vil skulle lette processen med gradvis at øge CCP'ernes interoperabilitet, vurdere deres ekspertiseniveau, deres interne organisation og deres evne til at klare risici. Beslutningen om at begrænse interoperabiliteten til finansielle instrumenter, der handles i kontanter, anses på nuværende tidspunkt for hensigtsmæssig.

1.7 Forordningsforslaget følger i praksis anbefalingerne fra *Financial Stability Board* om at udvide CCP'ens tjenester til at omfatte de standardiserede OTC-derivater. G20-lederne har besluttet, at disse kontrakter skal handles på børser eller elektroniske handelssystemer og klare gennem centrale clearingsmodparter senest ved udgangen af 2012. Desuden bør OTC-derivatkontrakter indberettes til transaktionsregistre (*trade repositories*).

1.8 På internationalt plan tog den fælles CPSS-IOSCO-arbejdsgruppe i februar 2010 fat på en omfattende revision af standarderne for markedsinfrastrukturen: betalingssystemer, værdipapirafviklingssystemer og centrale modparter. Målet er at ajourføre de nugældende principper/anbefalinger og styrke dem i lyset af erfaringerne fra den nylige finanskrisen. Et første vigtigt resultat blev opnået med offentliggørelsen i maj 2010 af »*Considerations for trade repositories in OTC derivatives market*«. Hvad derimod angår CCP'ernes rolle fremsatte det tekniske udvalg (under Den Internationale Børstilsynsorganisation) allerede i marts 2004 nyttige anbefalinger, som desværre blev overhørt.

1.9 Kommissionens forslag siger ikke noget om en særlig regel for *Credit Default Swaps* (CDS). EØSU ser gerne, at der også snart vedtages regler om CDS, som sammen med *short selling* fra 1. juli 2012 vil blive underlagt stramninger. Stramninger på derivatmarkedet vil derimod blive indført inden udgangen af 2012.

1.10 I oktober 2009 offentliggjorde Kommissionen en meddelelse om de fremtidige tiltag, der skal iværksættes for at regulere derivatmarkedet. Målet er at gøre derivatmarkedet mere gennemsigtigt, reducere de operationelle risici ved hjælp af standardisering, og at udvikle markederne for standardiserede kontrakter ved hjælp af passende ændringer af MiFID-direktivet.

1.11 EØSU er overbevist om, at de foreslåede foranstaltninger øger markedsgennemsigtigheden ved at lade transaktionsregistre spille en stadig større rolle, at de mindsker modpartsrisikoen ved at lade en stigende andel af operationerne klare via CCP'er, der for deres vedkommende er underlagt strengere regler vedrørende ledelse, intern organisation, kapitalkrav, og at de reducerer den operationelle risiko ved at anvende elektroniske midler til validering af OTC-derivatkontraktens vilkår.

1.12 EØSU er enig i såvel forslaget om CCP'er som begrænsningen af *short selling*. Krav om gennemsigtige transaktioner, ansvarliggørelse af operatører og modparter og undgåelse af overdreven spekulation er nødvendige målsætninger, som Kommissionen forfølger effektivt ved at fremlægge passende foranstaltninger, der i hvert fald delvis kan afhjælpe den manglende regulering, der til gengæld har været en af årsagerne til finanskrisen.

1.13 EØSU gør imidlertid opmærksom på, at der er nogle risici, som ikke bør undervurderes, bl.a. den overdrevne vægt på de fordele, som CCP'er kan medføre på CDS-markederne på kort sigt. En anden faktor, man heller ikke bør undervurdere, er CCP'ernes indbyrdes konkurrence om clearing og fragmentering af hele processen. Det samme gælder risikoen for at begrænse viften af instrumenter til rådighed og øge transaktionsomkostningerne i forbindelse med finansielle aktiviteter.

1.13.1 Med henblik på at imødegå sådanne risici på effektiv vis bør først og fremmest spørgsmål vedrørende CCP'ers interoperabilitet, fortrolighed i dataudvekslingen, koncentration af dataindsamlingen og meldepligt hos den centrale modpart samt kundernes inddragelse i forvaltningen af CCP undersøges nøje.

1.14 EØSU anbefaler EU-institutionerne:

- at foretage en hurtig vedtagelse af forordningen om OTC-derivatmarkederne, som tjener til at genoprette tilliden til og roen på markederne og beskytte sparerne,
- at komplettere den nye lovgivning om derivater, som planlagt af Kommissionen,
- at sørge for at fremskynde færdiggørelsen af hele den institutionelle struktur og lovgivningen i forbindelse med reformen af reguleringen af de finansielle markeder.

2. Kommissionens forordningsforslag

2.1 G20-lederne har ved flere lejligheder gentaget deres vilje til at fremskynde vedtagelsen af effektive foranstaltninger til at forbedre gennemsigtigheden og øge den reguleringsmæssige overvågning af OTC-derivater.

2.2 Forordningsforslaget henviser til de mange foranstaltninger, der er foreslået i Europa-Parlamentets resolution af 15. juni 2010 (»*Derivatmarkeder - fremtidige politiktiltag*») og falder i tråd med den nyligt vedtagne amerikanske lovgivning, den såkaldte *Frank-Dodd Act*.

2.3 Hvad angår clearing, rapportering og mindskelse af risiko, er kun standardiserede OTC-derivatkontrakter underlagt kravet om clearing gennem CCP'er. For at sikre, at så mange OTC-kontrakter som muligt er omfattet af den obligatoriske clearingmekanisme, har forordningen indført to fremgangsmåder til fastsættelse af, hvilke kontrakter der skal klare.

2.4 Den første fremgangsmåde, en »*bottom up*« fremgangsmåde, hvor en CCP har fået godkendelse fra den kompetente myndighed til at beslutte at klare visse kontrakter. Efter godkendelsen er den kompetente myndighed forpligtet til at underrette EMSA, der kan beslutte, hvorvidt en lignende clearingsforpligtelse skal finde anvendelse på alle disse kontrakter i EU.

2.5 »Den anden fremgangsmåde, en *top-down* fremgangsmåde, der gør det muligt at identificere de kontrakter, der ikke er blevet clearret af CCP'er. Efter denne fremgangsmåde skal ESMA sammen med *Det Europæiske Råd for Systemiske Risici* (ESRB) fastsætte, hvilke kontrakter der potentielt skal være omfattet af clearingsforpligtelsen. Modparter, der er omfattet af clearingsforpligtelsen, skal gøre brug af en CCP.

2.6 Forordningen vil i princippet ikke være gældende for ikke-finansielle (virksomheds-) modparter, medmindre deres OTC-derivatpositioner når en vis grænseværdi og anses for at have systemisk betydning.

2.7 I forordningen fastsættes en fremgangsmåde til at identificere ikke-finansielle institutioner med OTC-derivatpositioner af systemisk betydning, og de underkastes visse forpligtelser. Denne fremgangsmåde er baseret på definitionen af to grænseværdier: en informationsgrænseværdi og en clearingsgrænseværdi.

2.8 Der er derfor i forordningen fastsat krav om anvendelse af elektroniske midler og krav om, at der forefindes risikostyringsprocedurer. Endelig skal finansielle og ikke-finansielle modparter, der ligger over clearingsgrænselværdien, indberette oplysninger om enhver derivatkontrakt og om enhver efterfølgende ændring heraf til et registreret transaktionsregister.

3. Krav til CCP'er

3.1 CCP'erne har ekstra mange risici at forvalte, og forordningen kræver derfor af hensyn til sikkerheden, at de opfylder de strenge krav til god forretningsførelse og tilsynskrav (regler om intern forvaltning, højere kapitalkrav osv.).

3.2 En CCP bør have solide forvaltningsordninger, som tager højde for eventuelle interessekonflikter mellem ejere, ledelse, clearingsmedlemmer og indirekte deltagere. De uafhængige bestyrelsesmedlemmers rolle er særlig relevant. For det andet stilles der krav om en vis minimumskapital for at blive godkendt til at udøve CCP-aktiviteter. Forordningen kræver også, at en CCP råder over en misligholdelsesfond, hvortil dens medlemmer skal bidrage.

4. Godkendelse og tilsyn med transaktionsregistre

4.1 Forordningen fastsætter oplysningskrav for OTC-derivater, som bør indberettes til transaktionsregistre for at forbedre *gennemsigtigheden af dette marked*. Transaktionsregistre registreres hos ESMA, som fører tilsyn med dem.

4.2 Forordningen indeholder også bestemmelser om transaktionsregistre for at sikre, at de opfylder et sæt forskriftsmæssige standarder. Disse standarder skal sikre, at de oplysninger, som transaktionsregistre råder over i reguleringsojemed, er pålidelige, sikre og beskyttet. Det kan især nævnes, at transaktionsregistre vil blive omfattet af organisatoriske og operationelle krav, som sikrer, at oplysninger er passende beskyttet.

5. EØSU's bemærkninger

5.1 Infrastrukturen på finansmarkedet har ikke evnet at forvalte handelsrelaterede modpartsrisici eller sikre gennemsigtighed i forhandlingerne på over the counter-derivatmarkedet (OTC), især når det gælder *Credit Default Swap* (CDS), der anses for at være ansvarlige for den store recession.

5.2 Disse »atypiske« kontrakter har medvirket til at dæmpe fornemmelsen af risiko og medvirket til at udvide den aktuelle krise, hvilket går hårdt ud over de institutter, som har udstedt dem, og dermed de endelige sparere. Endelig – set ud fra udstedernes synspunkt – har bankernes spekulation, som er gået ud på at sælge »nøgne« CDS, dvs. uden underliggende aktiver, fået renten og dermed de finansielle omkostninger, som udstederne skal betale, til at stige, således at de også gik fallit.

5.3 Af disse grunde er CDS blevet betegnet som »blyfaldskærme«, idet de er potentielt dødsensfarlige for det internationale finansielle system. Den eneste konkrete løsning herpå har været ikke at lade bankerne krakke ved at tilføre dem offentlig kapital og dermed nationalisere dem. Dette indgreb har ganske enkelt medført en uundgåelig forøgelse af det offentlige underskud og således flyttet problemet og risikoen fra bankerne over til de pågældende lande, hvilket har skabt alvorlig turbulens på valutamarkederne i eurozonen og tvunget alle lande til at foretage store nedskæringer, som har været med til at bremse det svage økonomiske opsving.

5.4 I USA har *Depository Trust & Clearing Corporation* (DTCC) oprettet et særligt selskab (*The Warehouse Trust Company LLC*), som er autoriseret til at fungere som registreringssystem for CDS-kontrakterne (*trade repository*); regeringen har indledt en reform af lovgivningen om handelen med OTC-derivater, som gør det obligatorisk at benytte centrale modparter til clearing af standardiserede kontrakter og koncentrere handelen på regulerede markeder eller organiserede platforme.

5.5 I Europa er Kommissionen ved at udarbejde et lovgivningsforslag (*European Market Infrastructures Legislation*), som skal øge gennemsigtigheden og stabiliteten på OTC-derivatmarkedet. De planlagte foranstaltninger er samstemt med det amerikanske forslag, fordi man ønsker (og det er vigtigt) at undgå regularbitrage.

5.6 EØSU vil i øvrigt gerne advare mod visse risici ved de foranstaltninger, der er foreslået for derivatmarkedet. Det har faktisk ikke kun været på grund af derivaterne, mangel på centrale modparter eller på forbud mod handel uden dækning, at finansmarkederne er kollapsede.

5.7 Siden firserne har stadigt mere sofistikerede derivater fundet udbredelse på finansmarkederne, hvilket har øget deres effektivitet, således at de var ved at nærme sig den ideelle mætning af markederne som beskrevet i den økonomiske teori. Følgelig er reguleringen, tilsynet og overvågningen også blevet en mere kompliceret opgave, og de reformpakker, der har været til debat, har alle sigtet mod at opnå en større kontrol med markederne, hvilket i mange tilfælde går ud over deres effektivitet.

5.8 Et marked vinder i effektivitet, når kursen på (eller udbyttet af) et værdipapir afspejler den tilgængelige information. For at gøre et marked mere effektivt bør man derfor fremme informationsspredningen, så den så hurtigt som muligt kan indarbejdes i kursene. Det er vigtigt at vide, hvad der står på spil, når det gælder effektivitet.

5.9 Frem for alt kan det hænde, at de foranstaltninger, som skal indsnævre viften af finansielle instrumenter, såsom begrænsningerne af de såkaldte »naked« CDS eller *short selling*, ikke øger markedernes effektivitet. Når man begrænser de instrumenter, der er til rådighed, begrænser man faktisk markedernes evne til at absorbere og sprede den information, som aktørerne råder over.

5.10 Det kan sikkert diskuteres, hvor nyttige »naked« CDS er, hvilken yderligere information de bidrager med set i forhold til andre instrumenter, og hvor stor indflydelse de har på finansieringsomkostningerne. Alligevel ville man ikke vinde meget i effektivitet ved at forbyde dem. Ved at begrænse muligheden for udækket salg mindsker man systemets likviditet og dermed evnen til at reagere med det samme på nye oplysninger, der dukker op. Desuden kan det give bagslag, hvis man begrænser handelen med OTC-papirer ved at tvinge aktørerne til at handle alle derivater på regulerede markeder og med anvendelse af clearingsinstitutter.

5.11 På den ene side ville det bidrage til at gøre markedet mere gennemsigtigt (det ville f.eks. være lettere at overvåge værdien af og risikoen ved de værdipapirer, som aktørerne ligger inde med), og gøre det muligt - i det mindste delvist - at begrænse de potentielle kilder til ustabilitet. Men i finansielle stresssituationer er det ikke sikkert, at gennemsigtighed alene er tilstrækkelig. Kommissionens forslag giver de nationale lovgivere klare beføjelser til - i ekstraordinære tilfælde - at begrænse eller »midlertidigt« ophæve forbuddet mod *short selling* af et hvilket som helst finansielt instrument i koordination med ESMA, som i hvert enkelt tilfælde vil have mulighed for at intervenere direkte på to betingelser: at der er en trussel mod markedernes korrekte funktion og mod deres integritet og at de nationale myndigheder ikke har truffet nogen foranstaltninger eller at de ikke har været tilstrækkelige.

5.12 På den anden side er der dog stadig den risiko, at man begrænser viften af disponible instrumenter og øger transaktionsomkostningerne ved finansielle aktiviteter. *Futures*-markederne er meget standardiserede og regulerede (fordi det er vigtigt, at kurserne på de forhandlede papirer kan observeres), mens markederne for terminskontrakter (som begrebsmæssigt ligner *futures*) derimod er tilpasset modparternes behov og giver aktørerne mulighed for at strukturere afkastet fleksibelt. Disse papirer er lidet standardiserede, og det ville være vanskeligt at handle dem på et traditionelt reguleret marked uden at begrænse de optioner, der er til rådighed for investorerne.

5.13 CCP'erne betragtes som det middel, den »kur«, hvormed man kan forvalte de systemiske risici og gøre OTC-derivatmarkederne mere effektive og gennemsigtige. CCP'erne er sikkert en vigtig faktor for forbedringen af markedernes sikkerhed og effektivitet, og på markedet for børsnoterede derivater er de et uundværligt element i infrastrukturen. Man kan derfor med

rimelighed tro på, at CCP'erne også vil bidrage til udviklingen af OTC-markederne. Mange banker og politikere er dog for optagede af at fremhæve de fordele, som CCP'erne kan tilbyde CDS-markederne på kort sigt.

5.14 CCP'erne kan faktisk ikke betragtes som løsningen på problemet med modpartsrisikoen og vil muligvis ikke kunne gøre markedet mere effektivt, når man betænker markedets nuværende tilstand. I den nuværende situation, hvor der i hver region findes talrige CCP'er, som er forskellige alt efter, om der er tale om kreditderivater eller *interest rate swap* (IRS), er muligheden for at anvende sikkerhedsstillelse effektivt og begrænse eksponeringen over for modparten tvivlsom. CCP'en kan på et multilateralt grundlag kompensere for eksponeringen, men det gælder kun for den region, de modparter eller de typer egnede derivater, som den understøtter. Dette betyder, at det ikke er muligt at kræve clearing mellem CDS-positioner og IRS-positioner.

5.15 Den bilaterale clearing af forskellige typer OTC-derivater med en enkelt modpart uden for CCP'en kan give en mere effektiv udnyttelse af sikkerhedsstillelsen. Desuden må man huske på, at derivaterne altid vil være innovative instrumenter og skræddersyede, og at der vil være et stort antal OTC-derivatkontrakter, som ikke er egnede til clearing. Disse positioner bør forliges under hensyntagen til kreditrisikoen gennem en passende styring af sikkerhedsstillelsen, som endnu ikke omfatter CCP'en.

5.16 CCP'erne bidrager til værditilvækst og til at fordele og inddæmme den enkelte aktørs risiko. EØSU er enig i denne holdning. De vil blive mere populære og fremskynde markedets modningsproces og gennemsigtighed og dermed forhåbentlig udvide OTC-aktiviteterne i fremtiden.

5.17 CCP'erne er dog kun ét af elementerne i en solid infrastruktur til risikostyring. Modpartsrisikoen vil ikke være elimineret, og der vil stadig skulle tages højde for den bilaterale risiko for CCP'ernes eksterne positioner.

5.18 Hertil kommer endelig, at der er mange selskaber, som ikke investerer i systemer til styring af den risiko, der er forbundet med deres derivatportefølje. Sandsynligvis vil disse selskaber fortsat have en forventning om at blive reddet, også selvom deres risikostyring har været helt utilstrækkelig.

Bruxelles, den 8. december 2010

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ret til information under straffesager

KOM(2010) 392 endelig — 2010/0215 (COD)

(2011/C 54/15)

Hovedordfører: **Antonello PEZZINI**

Rådet besluttede den 29. september 2010 under henvisning til artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ret til information under straffesager

KOM(2010) 392 endelig – 2010/0215 (COD).

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs præsidium henviste den 20. oktober 2010 det forberedende arbejde til Den Faglige Sektion for Beskæftigelse, Sociale og Arbejdsmarkedsmæssige Spørgsmål og Borgerrettigheder.

På grund af sagens hastende karakter udpegede Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg på sin 467. plenarforsamling den 8.-9. december 2010 (mødet den 8. december 2010) **Antonello Pezzini** til hovedordfører og vedtog følgende udtalelse med 161 stemmer for, ingen imod og 3 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og henstillinger

1.1 EØSU bifalder Kommissionens arbejde, der tager sigte på at indføre en samlet lovgivningspakke med det formål at sikre et fælles regelsæt for processuelle rettigheder i straffesager i medlemsstaterne.

1.2 Retten til præcis og omhyggelig information hører med til EU's retstraditioner og bliver endnu vigtigere, når borgerne rejser fra den ene medlemsstat til den anden.

1.3 Også tredjelandsborgerne, som i stadig større antal rejser ind i EU, skal både kunne konstatere, at EU har en retskultur, og at procedurerne er klare, hvilket er et tegn på respekt for mennesker, også når den pågældende er genstand for en straffesag.

1.4 Den indbyrdes tilnærmelse af de nationale lovgivninger, der ligger til grund for dette direktiv, skal efter EØSU's mening spille en nøglerolle i det retlige samarbejde, også for at understrege bestemmelserne i »chartret om grundlæggende rettigheder«, som er blevet indarbejdet i EU-traktaten (TEUF og TEU).

1.5 Efter EØSU's opfattelse udgør beskyttelsen af de grundlæggende menneskerettigheder ved hjælp af fælles procedurer, der er enighed om, utvivlsomt et stærkt element, som skaber samhørighed og styrker den frie bevægelighed inden for EU.

2. Generelle betragtninger

2.1 For at sikre den grundlæggende ret til en retfærdig rettergang i overensstemmelse med retsstaten har EU indledt en særlig indsats, der har til formål at styrke mistænktens eller tiltaltes proceduremæssige rettigheder i straffesager.

2.2 Indsatsen indebærer ligeledes en styrkelse af retten til et forsvar. Denne fælles indsats må betragtes som meget vigtig, ikke mindst for at øge tilliden til det europæiske område med retfærdighed og for at føre princippet om gensidig anerkendelse af afgørelser i straffesager ud i livet.

2.3 Afskaffelsen af de indre grænser og den stadig større udøvelse af retten til fri bevægelighed og opholdsretten har således medført, at et stadig større antal personer i dag er genstand for en straffesag i en anden medlemsstat end den medlemsstat, hvor de har bopæl.

2.4 I Rådets resolution 2009/C295/01 af 30. november 2009 henvises der til:

- konklusionerne fra Det Europæiske Råd i Tammerfors i 1999,
- Haagprogrammet fra 2004,
- Stockholmprogrammet fra december 2009 for perioden 2010-2014,

og det foreslås, at man generelt – i de efterfølgende etaper – sikrer en fuldstændig gennemførelse og konsekvent overholdelse af »retten til en retfærdig rettergang«.

2.4.1 Dette sker i henhold til det princip, der udtrykkeligt er stadfæstet i artikel 6 i konventionen til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, der således bliver anvendt som det fælles grundlag for beskyttelsen af mistænkte eller tiltalte rettigheder i straffesager.

2.5 Retten til en retfærdig rettergang og retten til et forsvar er desuden stadfæstet i artikel 47 og 48 i EU's charter om grundlæggende rettigheder ⁽¹⁾.

2.6 I den køreplan med seks punkter, som blev vedtaget i førnævnte resolution fra Rådet, står der navnlig, at følgende foranstaltninger er vigtige:

- Foranstaltning A: I betragtning af at man for fuldt ud at kunne udøve retten til et forsvar er nødt til at have kendskab til denne ret, stadfæstes retten til, at en mistænkt eller tiltalt, som ikke taler eller forstår processproget, bistås af en tolk og får en oversættelse af de vigtigste procesdokumenter ⁽²⁾;
- Foranstaltning B: Det foreskrives, at en person, som er mistænkt eller tiltalt for at have begået en forbrydelse, skal orienteres om sine grundlæggende rettigheder med en mundtlig eller skriftlig meddelelse (meddelelse om rettigheder). Det stadfæstes ligeledes, at en sigtet har ret til omgående at modtage oplysninger om indholdet af og årsagen til sigtelsen og til i rette tid at få oplysninger, der er nødvendige for forbedringen af vedkommendes forsvar.

3. Forslagets indhold

3.1 I henhold til mandatet i førnævnte resolution fra Rådet fremsatte Kommissionen den 27. juli 2010 et forslag til direktiv, KOM(2010) 392 endelig »om ret til information under straffesager«.

3.2 Forslaget til direktiv tager sigte på en nøje gennemførelse af foranstaltning B i den nævnte køreplan ved at indføre nogle fælles minimumsregler for retten til information i straffesager i EU.

⁽¹⁾ I **artikel 5, stk. 2**, i EMRK (*ret til frihed og sikkerhed*), står der navnlig, at »enhver, der anholdes, skal ufortøvet på et sprog, som han forstår, underrettes om grundene til anholdelsen og om enhver mod ham rettet anklage«.

I den efterfølgende **artikel 6, stk. 3**, (*ret til en retfærdig rettergang*), står der desuden, at »enhver, der er anklaget for en lovovertrædelse, er i særdeleshed berettiget til: a) ufortøvet at modtage udførlig underretning på et sprog, som han forstår, om arten af og årsagen til den anklage, der er rejst mod ham; b) at få tilstrækkelig tid og lejlighed til at forberede sit forsvar; e) at få vederlagsfri bistand af en tolk, hvis han ikke forstår eller taler det sprog, der anvendes i retten«.

De samme garantier for en retfærdig rettergang er desuden udtrykkeligt foreskrevet i **artikel 111** i Italiens forfatning, som ændret ved forfatningslov nr. 2/1999.

⁽²⁾ Direktiv 2010/64, som blev offentliggjort i EUT L 280 af 26. oktober 2010 og træder i kraft den 20. oktober 2010.

3.3 Forslaget giver således anklagemyndigheden pligt til ikke alene at stille den nødvendige information til rådighed for den mistænkte, men også at sørge for, at forsvaret reelt bliver bekendt med denne information.

3.4 Disse positive og fornuftige foranstaltninger burde i øvrigt i praksis medføre en reduktion af retssagens varighed og omkostninger, så man undgår fejlagtig domfældelse og mindsker antallet af appeller.

3.5 På denne måde kunne man således få en slags positiv »kompensation« i forhold til de yderligere økonomiske omkostninger, som – selv om de måtte være begrænsede – indførelsen og den konkrete anvendelse af informationsforanstaltningerne utvivlsomt medfører.

4. Særlige bemærkninger

4.1 Betragtning (18): Udtrykket »bør gives til alle mistænkte og tiltalte straks« kan opfattes som selvmodsigende, og derfor ville det være hensigtsmæssigt at præcisere det nøjagtige tidspunkt, hvor der skal gives mundtlig information eller skriftlig meddelelse om tiltalen.

4.2 Betragtning (19): Det indledende udtryk »bør der informeres om de processuelle rettigheder, der straks er relevante« synes at være upræcist, og det ville således være hensigtsmæssigt med en nærmere angivelse af arten og omfanget af disse processuelle rettigheder, navnlig med henblik på et effektivt forsvar.

4.3 Betragtning (21): Det afsluttende udtryk »hvis den indebærer en alvorlig risiko for [...] medlemsstatens indre sikkerhed« kan i sig selv opfattes som uklart. Adverbiet »alvorlig« må dog betragtes som uundværligt, så man undgår en eventuel »politisk« fortolkning fra medlemsstaternes side under påskud af at garantere den »indre sikkerhed«.

4.4 Betragtning (22): I udtrykket »en metode til at kontrollere, at den mistænkte eller tiltalte« kunne gennemsigtigheden blive bedre ved at tilføje ordene »ved hjælp af formelle dokumenter« efter »kontrollere«.

4.5 Artikel 3, stk. 1: Ordet »straks« kunne med fordel erstattes med udtrykket »lige fra første dokument«.

4.6 Artikel 3, stk. 2, sidste led: Udtrykket »uden ophold at blive stillet for« bør erstattes med ordene »ufortøvet at blive stillet for«, hvilket i øvrigt også er i tråd med formuleringen i artikel 5, stk. 3, i konventionen til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder.

4.7 Artikel 4, stk. 1: Ordet »straks« kunne med fordel erstattes med udtrykket »i selve øjeblikket«.

4.8 Artikel 6: I betragtning af, at direktivet omhandler retten til information om tiltalen både under retssagen og i fasen forud for en retssag, bør det i forslaget præciseres, at informationerne om tiltalen også bør gives, når kriminalpolitiet har udført sin opgave, i det mindste i de tilfælde, hvor retsmyndigheden er uddelegeret, og under alle omstændigheder i det øjeblik, der rejses tiltale.

4.9 Artikel 6, stk. 1, bør formuleres som følger: »Medlemsstaterne sikrer, at en mistænkt eller tiltalt modtager tilstrækkelig information om tiltalen og **om begrundelsen herfor** til at sikre en retfærdig rettergang«, for at afspejle indholdet i EMRK (art. 6, stk. 3, litra a), hvori der udtrykkeligt henvises til **årsagen til den anklage, der er rejst**.

4.10 Artikel 6, stk. 2: ordet rapidamente («straks») i den portugisiske version bør erstattes med udtrykket »no mais breve prazo possível« («snarest muligt») for bedre at gengive formuleringen i EMRK, eftersom der allerede foreligger omfattende retspraksis for, hvordan denne skal fortolkes.

4.11 Artikel 6, stk. 3, litra a): I stedet for »... omstændighederne, hvorunder lovoertrædelsen blev begået...« bør der stå »... omstændighederne, hvorunder lovoertrædelsen **siges at være** begået...«, eftersom det – når anklagen rejses – endnu ikke er bevist, at der reelt er begået en lovoertrædelse; en sådan konklusion kan kun drages efter domfældelsen.

4.12 Artikel 6, stk. 3, litra a: Udtrykket »herunder tidspunktet, stedet og den mistænkte eller tiltaltes grad af deltagelse« ville blive mere klart, hvis man erstattede ordet »grad« med »reelle rolle i«.

4.13 Artikel 6, stk. 3: Tre nye litraer tilføjes med følgende ordlyd:

- »c) strafferammen for den pågældende lovovertrædelse;
- d) frister samt forsvarsmuligheder og bevismidler;
- e) betydningen af en eventuel tilståelse.«

4.14 Artikel 7, stk. 2: Kravet om hemmeligholdelse, ud fra hvilket man kan nægte adgang til bestemte dokumenter efter efterforskningens afslutning, burde forhindre en overdreven skønsmargen fra retsmyndighedens side, eftersom efterforskningens afslutning under alle omstændigheder generelt gør procesdokumenterne tilgængelige.

4.15 Artikel 7, stk. 3: I alle sprogudgaver af direktivet bør henvisningen til »efterforskning« bevares, så man undgår udtrykket »bevisførelsesfasen«, eftersom der i mange retssystemer ikke er taget højde for denne fase.

Bruxelles, den 8. december 2010

Staffan NILSSON
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af direktiv 2001/18/EF for så vidt angår medlemsstaternes mulighed for at begrænse eller forbyde dyrkning af gmo'er på deres område

KOM(2010) 375 endelig — 2010/0208 (COD)

(2011/C 54/16)

Ordfører: **Gerfried GRUBER**

Europa-Parlamentet og Rådet for Den Europæiske Union besluttede henholdsvis den 7. september 2010 og den 10. september 2010 under henvisning til artikel 114 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af direktiv 2001/18/EF for så vidt angår medlemsstaternes mulighed for at begrænse eller forbyde dyrkning af gmo'er på deres område

KOM(2010) 375 endelig – 2010/0208 (COD).

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Faglige Sektion for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø, som vedtog sin udtalelse den 17. november 2010.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 467. plenarforsamling den 8.-9. december 2010, mødet den 9. december 2010, følgende udtalelse med 169 stemmer for, 12 imod og 12 hverken for eller imod:

1. Konklusion

1.1 EØSU erkender, at spørgsmålet om udbredelse af genetisk modificerede organismer i det europæiske landbrug vækker stor uro i brede kredse af den europæiske befolkning. Derfor ser EØSU positivt på Kommissionens ønske om at tage fat på dette følsomme spørgsmål om medlemsstaternes frihed til at træffe beslutning om dyrkning af gmo'er med det formål at finde frem til en praktisk anvendelig løsning samt at søge at fremme en europæisk retlig ramme, som er forenelig med et velfungerende indre marked. Ikke desto mindre er det EØSU's opfattelse, at det fremsatte forslag, som hovedsageligt baseres på etiske/moralske kriterier, skaber mere usikkerhed end vished, og det vil i praksis kunne udløse en mængde forskellige (juridisk usikre) foranstaltninger i medlemsstater og regioner, som kunne have indvirkning på EU's indre marked, aktørernes retssikkerhed og systemets troværdighed.

1.2 Udvalget mener imidlertid, at det foreliggende forslag kræver forbedringer og konkretiseringer, navnlig hvad angår de berørte aktørers retssikkerhed. Efter udvalgets opfattelse opnås denne retssikkerhed bedst ved f.eks. at indføre et konkret retsgrundlag, der kan håndhæves, og som er baseret på afledt ret med et specifikt grundlag og specifikke betingelser og procedurer gældende for nationale foranstaltninger. Mere generelt efterlyser udvalget en yderligere præcisering af forslagens retsgrundlag og foreneligheden af eventuelle forbud i medlemsstaterne i medfør af artikel 26b med EU's regler for det indre marked og WTO's handelsbestemmelser og øvrige internationale retlige forpligtelser.

1.3 Spørgsmålet om nationale begrænsninger for dyrkningen af gmo er uløseligt forbundet med spørgsmålene om sameksistens, erstatningsansvar for skader forårsaget af gmo'er og utilsigtet sammenblanding. Udvalget mener derfor, at disse spørgsmål bør behandles under ét eller i parallelle lovforslag som led i en mere omfattende gennemgang af EU's regelsæt for agrobioteknologi, hvilket også vil være i overensstemmelse med rådskonklusionerne (miljø) fra december 2008.

1.4 På grund af Kommissionens valg af tidspunkt for offentliggørelse af det foreliggende forslag, inden den pågående overordnede gennemgang af de eksisterende lovgivningsmæssige rammebetingelser, kan udvalget ikke udtale sig endeligt om forslaget, da dette kun kan vurderes i fuldt omfang i forhold til den pågående evaluering af godkendelsessystemet og de samlede lovrammer. Dette må dog ikke forsinke forbedringerne af det nuværende forslag unødigt.

2. Baggrunden for forslaget til forordning og dets indhold

2.1 EU råder over en sammenhængende lovramme for godkendelse af gmo'er. Reglerne om gmo-dyrkning er fastsat i direktiv 2001/18/EF ⁽¹⁾ og i forordning (EF) nr. 1829/2003 ⁽²⁾. Medlemsstaterne kan - hvis de på grundlag af supplerende videnskabelig

⁽¹⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/18/EF af 12. marts 2001 om udsætning i miljøet af genetisk modificerede organismer og om ophævelse af Rådets direktiv 90/220/EØF, EFT L 106 af 17.4.2001, s. 1.

⁽²⁾ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1829/2003 af 22. september 2003 om genetisk modificerede fødevarer og foderstoffer, EUT L 268 af 18.10.2003, s. 1.

viden har begrundet formodning om, at en given gmo udgør en risiko for menneskers sundhed eller miljøet - på deres område gennem beskyttelsesforanstaltninger begrænse dyrkning af allerede godkendte gmo'er i overensstemmelse med betingelserne i artikel 23 i direktiv 2001/18/EF. Derudover kan medlemsstaterne i medfør af artikel 26a træffe passende foranstaltninger for at forhindre utilsigtet forekomst af gmo'er i andre produkter (sameksistens).

2.2 I marts 2009 blev Kommissionens forslag om at ophæve eksisterende nationale beskyttelsesklausuler (navnlig i Østrig og Ungarn) pga. manglende videnskabelig dokumentation, forkastet af Rådet. Dette ligger i forlængelse af tidligere afstemninger i lignende sager i Rådet, hvorfor den politiske situation i lighed med situationen omkring godkendelsesordningen kan betegnes som fastlåst. I juni 2009 opfordrede 13 medlemsstater ⁽³⁾ i en fælles erklæring Kommissionen til at udarbejde et forslag om at overdrage beslutningskompetencen om gmo-dyrkning til medlemsstaterne.

2.3 På grundlag af kommissionsformand José Manuel Barrosos politiske retningslinjer fremlagde Kommissionen derefter den 13. juli 2010 et lovforslag, hvori den foreslog, at retten til at træffe beslutninger om gmo-dyrkning skulle overdrages til medlemsstaterne. Kommissionens forslag består af en meddelelse om valgfrihed for medlemsstaterne til at træffe beslutninger om dyrkning af genetisk modificerede afgrøder ⁽⁴⁾ og et forslag til forordning, der ændrer de retlige rammer i overensstemmelse hermed ⁽⁵⁾.

2.4 Juridisk-teknisk foretages tilføjelsen af den nye artikel 26b til direktiv 2001/18/EF i kraft af en forordning. I medfør af denne bestemmelse vil medlemsstaterne kunne træffe foranstaltninger til at begrænse eller forbyde dyrkning af gmo'er, som allerede er godkendt på EU-plan, på hele deres område eller i dele heraf, hvis begrundelsen herfor ikke vedrører risici for miljøet eller menneskers sundhed, som allerede er dækket af det gældende godkendelsessystem, og at den er i overensstemmelse med traktaterne.

2.5 Forslaget til forordning sigter mod i overensstemmelse med nærhedsprincippet at give medlemsstaterne større valgfrihed med hensyn til dyrkning af gmo'er samt at skabe den fornødne retssikkerhed. Kommissionen mener, at forslaget til forordning er i overensstemmelse med reglerne for det indre marked og de internationale forpligtelser. De nye regler er ifølge Kommission heller ikke i modstrid med den nuværende godkendelsesordning, men et supplement til den.

2.6 Den 5. november afgav Rådets Juridiske Tjeneste en udtalelse om valg af retsgrundlag, de mulige nationale foranstaltninger og de foreslåede foranstaltningers forenelighed med GATT-aftalerne. Den Juridiske Tjeneste mener, at det valgte retsgrundlag ikke er gyldigt, rejser alvorlig tvivl om, hvorvidt de foranstaltninger, som medlemsstaterne kan træffe, er forenelige med traktaterne eller GATT, og understreger, hvor vanskeligt det vil være over for Domstolen og WTO at forsvare en foranstaltning truffet af en medlemsstat eller region ud fra etiske eller moralske kriterier. Derudover blev disse bekymringer delvist bekræftet af Europa Parlamentets Juridiske Tjeneste, der i sin udtalelse af 17. november 2010 stillede spørgsmål ved, om mulige begrundelser for nationale restriktioner, som eksempelvis baseres på offentlighedens moralske kriterier, vil være i overensstemmelse med EU's regler for det indre marked og WTO's handelslovgivning.

⁽³⁾ AT, BG, IE, EL, CY, LV, LT, HU, LU, MT, NL, PL og SI.

⁽⁴⁾ KOM(2010) 380 endelig.

⁽⁵⁾ KOM(2010) 375 endelig.

3. Den nuværende ordning for godkendelse af gmo'er

3.1 Den godkendelsesprocedure, der er vedtaget på europæisk niveau, skal sikre et højt beskyttelsesniveau for menneskers liv og sundhed, dyrs sundhed og velfærd, miljøet og forbrugernes interesser, samtidig med at det indre marked fungerer tilfredsstillende.

3.2 De nuværende regler om godkendelse og anvendelse af gmo'er bygger på en række grundprincipper, som ifølge EØSU bør tages i betragtning. I den sammenhæng bør især følgende nævnes:

- En uafhængig videnskabeligt begrundet godkendelse,
- Et højt beskyttelsesniveau for sundhed og miljø i overensstemmelse med forsigtighedsprincippet,
- Foreneligheden med det indre marked og internationale forpligtelser,
- Valgfrihed og gennemsigtighed i hele fødevarekæden,
- Retssikkerhed samt
- Subsidiaritet og proportionalitet.

3.3 Kommissionens forslag skal, hvad angår indhold og tidsplan, ses i sammenhæng med gennemførelsen af Rådets konklusioner af december 2008, hvori der bl.a. stilles krav om en revision af den nuværende godkendelsesordning, som vil være afsluttet inden udgangen af 2010. Revisionen vedrører navnlig en ændring af EFSA's retningslinjer for vurdering af potentielle risici for sundhed og miljø ⁽⁶⁾, en rapport fra Kommissionen om forbedring af det videnskabelige grundlag for risikovurdering samt et studie om de socioøkonomiske og miljømæssige konsekvenser af gmo-dyrkning. Derudover vil de retlige rammer for gmo'er i fødevarer og foderstoffer samt for dyrkning af gmo'er blive revideret. Det er planen, at der inden 2012 skal foretages en fuldstændig revision af hele godkendelsesordningen for gmo'er.

3.4 Desuden skal konsekvenserne af nationale dyrkningsforbud eller -begrænsninger for reglerne om sameksistens belyses, da begge spørgsmål er indbyrdes tæt forbundne, og fordi Kommissionen også på dette område ønsker at give medlemsstaterne større spillerum. I denne sammenhæng er konklusionerne i Kommissionens rapport af 3. april 2009 om gennemførelsen af retningslinjerne for sameksistens ⁽⁷⁾ vigtige.

⁽⁶⁾ Jf. den iværksatte offentlige høring om EFSA's udkast til nye retningslinjer af 12. november, som vil løbe frem til den 24. januar 2011, website: <http://www.efsa.europa.eu/en/press/news/gmo101112.htm>

⁽⁷⁾ KOM(2009) 153 endelig.

4. Generelle bemærkninger

4.1 Om end udvalget i sagens natur endnu ikke har udtalt sig om den konkrete udformning af nationale dyrkningsforbud, foreligger der alligevel udsagn fra udvalgets side, der skal ses i sammenhæng med det foreliggende forordningsforslag, og som fortsat er gyldige som indlæg i diskussionen eller som forslag.

4.2 Således har EØSU i sin initiativudtalelse af 16. december 2004⁽⁸⁾ beskæftiget sig indgående med sameksistens mellem gmo'er, konventionelt og økologisk landbrug og fremsat forslag om regler på dette område. Det blev bl.a. påpeget i udtalelsen, at visse forholdsregler om undgåelse af krydsbestøvninger – afhængig af de regionale forhold – samt regionale bestemmelser om dyrkning eller forbud mod dyrkning burde reguleres på nationalt niveau. Udvalget understregede også, at der er behov for minimumsnormer på EU-niveau, hvad angår sameksistens og erstatningsansvar.

4.3 Der bør vies beskyttelse af fredede og miljømæssigt sårbare områder særlig opmærksomhed. Endvidere skal der tages hensyn til beskyttelsen af regionale økonomiske interesser og den regionale kulturarv samt andre socioøkonomiske indvirkninger.

4.4 Udvalget påpeger i denne udtalelse desuden, at betingelserne for sameksistens varierer alt efter regionale forhold, og at parallel dyrkning af gmo'er og ikke genmodificerede afgrøder, hverken konventionelt eller økologisk, forekommer at være en praktisk gennemførlig mulighed, navnlig ikke på små bedrifter.

4.5 I denne sammenhæng har udvalget set på mulighederne for markedsføring af regionale kvalitetsmærker og oprindelsesgarantier, i forbindelse med hvilke der af hensyn til forbrugernes forventninger er givet afkald på anvendelse af gmo'er. En lang række regioner har på denne baggrund erklæret sig gmo-frie, idet udvalget samtidig har påpeget den hermed forbundne retsikkerhed, som bør fjernes.

5. Særlige bemærkninger/uafklarede spørgsmål

5.1 Kriterier for et evt. dyrkningsforbud/begrænsninger i dyrkningen

5.1.1 Direktiv 2001/18/EF harmoniserede bestemmelserne om tilladelse til dyrkning af gmo'er, herunder fastsættelsen af beskyttelsesforanstaltninger i henhold til artikel 23 og foranstaltningerne vedr. sameksistens i henhold til artikel 26a. Retsgrundlaget er artikel 114 i TEUF (tidligere artikel 95 TEF) om tilnærmelse af lovgivningerne med henblik på opnåelse af målsætningerne om det indre marked. Den nye artikel 26b fastsætter, at medlemsstaterne, selv i tilfælde hvor der på EU-plan er givet tilladelse til dyrkning af gmo'er, kan udstede forbud herimod.

5.1.2 I første omgang kan det spørges, om et nationalt dyrkningsforbud kan holdes uden for det harmoniserede retsområde, og om ikke dette er i strid med de overordnede retlige principper for det indre marked. Dette er særligt relevant, da Rådets Juridiske

Tjeneste⁽⁹⁾ for nylig udtalte, at det retlige grundlag i form af artikel 114 i TEUF lader til at være ugyldigt i betragtning af de mål og det indhold og anvendelsesområde, som i forslaget angives for artikel 26b. På den anden side anfæfter EP's Juridiske Tjeneste ikke artikel 114 i TEUF som det retlige grundlag for forslaget. Det viser, at der på EU-plan findes meget forskellige retlige fortolkninger af dette punkt, som man skal præcisere og finde en løsning på.

5.1.3 Forslaget omfatter hverken nogen udtømmende liste med eller eksempler på begrundelser, som medlemsstaterne vil kunne bruge til støtte for et dyrkningsforbud. Artikel 26b fastsætter kun, at forbuddet skal være begrundet i andre forhold end dem, der undersøges som led i dyrkningsgodkendelsen. Et forbud kan derfor ikke være begrundet i forhold, der er omfattet af den miljø- og sundhedsrisikovurdering, som foretages inden for rammerne af EU's godkendelsesordning, eller som er relateret hertil. Ifølge EØSU kan den juridiske sikkerhed, som forslaget omhandler, styrkes, idet der bl.a. i selve artikel 26b bør være en (dog ikke udtømmende) liste over konkrete argumenter, som medlemsstaterne kunne påberåbe sig for at begrænse eller forbyde dyrkning af gmo-afgrøder. Ud over etiske, moralske og religiøse ræsonnementer kan man fremføre visse socioøkonomiske argumenter. En sådan præcisering i den afledte ret kunne tjene som en lex specialis i forhold til de argumenter, der nævnes i artikel 36 i TEUF, og som fremgår af Domstolens retspraksis., og dermed øge overensstemmelsen med reglerne for det indre marked og traktaterne.

5.2 Retssikkerhed

5.2.1 EØSU mener ikke, at der kan garanteres retssikkerhed ved blot at henvise til primærretten. I denne forbindelse kan der f.eks. henvises til EU-Domstolens dom i sag C-165/08⁽¹⁰⁾, hvor et nationalt forbud mod dyrkning af gmo'er blev kendt i strid med EU-retten. Dommen illustrerer, at det er vanskeligt for medlemsstaterne at begrunde et forbud mod dyrkning i andre forhold end hensynet til beskyttelsen af sundheden og miljøet.

5.2.2 Udvalget erkender imidlertid, at tilvejebringelse af et entydigt og solidt retsgrundlag i lyset af den nuværende retstilstand og politiske situation ville give medlemsstaterne større retssikkerhed, end de har, hvis situationen forbliver uændret. Dette vil dog nok snarere kunne opnås i kraft af et konkret og detaljeret retsgrundlag i den afledte ret (f.eks. direktiv 18/2001/EF) end ved en henvisning til det snævre og uklare spillerum, der levnes af reglerne for det indre marked.

5.3 Omfanget af EFSA's prøvelse – Samarbejdet med medlemsstaterne

5.3.1 Med henblik på etableringen af et sikkert, videnskabeligt baseret godkendelsessystem skal der henvises til revisionen af EFSA's retningslinjer for evaluering af de potentielle risici for sundhed og miljø, som efter medlemsstaternes godkendelse skal være normsættende. Udvalget håber, at dette videnskabeligt baserede system med en uafhængig evaluering som led i godkendelsesproceduren videreudvikles i overensstemmelse med forsigtighedsprincippet.

⁽⁹⁾ Udtalelse fra Rådets Juridiske Tjeneste, 5.11.2010, 2010/0208(COD), 15696/10.

⁽¹⁰⁾ Jf. EU-Domstolens afgørelse af 16. juli 2009 i sag C-165/08 (Kommissionen mod Polen).

⁽⁸⁾ EUT C 157 af 28.6.2005, s. 155.

5.3.2 EØSU foreslår, at medlemsstaterne inddrages mere i Den Europæiske Fødevarer sikkerhedsautoritets videnskabelige risikoevaluering i forbindelse med behandlingen af bestemte spørgsmål. EFSA er oprettet i kraft af forordning (EF) nr. 178/2002⁽¹⁾ med det formål at afgive videnskabelige udtalelser om fødevarer- og foderstofsikkerheden og i den henseende også tage risici for miljøet i betragtning. Det er indlysende, at miljøindvirkningen af gmo'er også overvåges i medlemsstaterne. Medlemsstaterne kan dog også hver især foretage en mere præcis undersøgelse af miljørelaterede forhold på deres eget område. EFSA bør derfor tage hensyn til resultatet af disse undersøgelser.

5.3.3 Generelt bør der opstilles en række metodologiske kriterier, som alle videnskabelige undersøgelser, der gennemføres af og for EFSA, skal overholde. Kriterierne bør også gælde for peer reviews. Alt i alt bør disse tiltag bidrage til en bedre koordinering mellem EFSA og medlemsstaterne⁽¹²⁾. EØSU er bevidst om, at EFSA anvender de formelt bedst mulige og i streng videnskabelig forstand uafhængige kriterier til risikovurdering, hvorfor dette EU-organ også nyder stor international anerkendelse. Der bør være et tættere samarbejde omkring udvikling af forskningsmetoder mellem EFSA og forskningsinstitutioner, universiteter og uafhængige forskere, der deltager i risikovurdering i medlemsstaterne.

5.3.4 Med henblik på at sikre større gennemsigtighed og kvalitet i den videnskabelige vurdering af GMO'er, foreslår EØSU imidlertid en reform af EFSA, der indebærer, at GMO-panelet ikke kun omfatter en gruppe eksperter, men alle interessegrupper (forbrugere, industrien, erhvervsdrivende, økologiske landmænd, forbrugerkooperativer, ernæringseksperter, læger osv.).

5.4 Det indre marked

5.4.1 Kommissionen antager, at muligheden for at indføre nationale dyrkningsforbud ikke vil skabe problemer for det indre marked for anvendelse af gmo'er som frø, fødevarer eller foderstoffer. Denne antagelse kan der sættes spørgsmål ved, eftersom der i hvert fald på områder eller i medlemsstater, hvor der er udstedt dyrkningsforbud, vil kunne tænkes at forekomme begrænsninger i handlen med godkendte gmo-frø. Denne vurdering er en følge af EU-Domstolens nuværende retspraksis på området⁽¹³⁾.

5.4.2 Om der vil kunne opstå konkurrenceforvriddning, er vanskeligt at vurdere på nuværende tidspunkt. Men manglen på (minimums)standarder for sameksistens og erstatningsansvar på EU-plan vil sandsynligvis bringe de lige konkurrencevilkår for de

landbrugssektorer, der ikke anvender gmo, i fare. Under alle omstændigheder er de nødvendige foranstaltninger til sikring af sameksistens forbundet med byrder og omkostninger, og dette bør der tages hensyn til i forbindelse med alle fremtidige foranstaltninger. På den anden side er det også tænkeligt, at gmo-frihed kun indebærer markedsføringsfordele, og at prisdannelsen således alligevel altid vil være bestemt af forbrugernes adfærd.

5.4.3 I forhold til konventionelle planter kræver gmo'er i et vist omfang andre dyrkningstekniske og planteavlsmæssige forholdsregler, f.eks. anvendelse af andre plantebeskyttelsesmidler, hvilket kan skabe problemer med adgangen til de pågældende midler, fordi det indre marked for plantebeskyttelsesmidler ikke fungerer. Dette er blot ét eksempel på, hvor mange hensyn landmændene er nødt til at tage, når de skal tage beslutninger vedr. produktionen.

5.5 Socioøkonomiske virkninger

5.5.1 Hvad angår de socioøkonomiske virkninger af at tillade dyrkning af gmo'er, skal der henvises til Kommissionens rapport herom, der forventes offentliggjort i slutningen af 2010. Resultaterne af denne rapport bør under alle omstændigheder indgå i vurderingen af det foreliggende forslag, eftersom det formentlig navnlig vil være økonomiske, sociale og miljømæssige hensyn, der vil blive lagt til grund for dyrkningsforbud i henhold til artikel 26b. Så længe denne rapport ikke foreligger, er det umuligt at afgive en udtømmende udtalelse om det aktuelle forslag.

5.5.2 Det skal bemærkes, at forordning (EF) nr. 1829/2003 på visse betingelser allerede nu tillader, at der tages hensyn til andre faktorer end dem, der indebærer en risiko for sundheden og miljøet, risikovurderingerne.

5.5.3 Pga. den manglende viden om de økonomiske og konkurrenceretlige virkninger bør der fastsættes en evalueringsbestemmelse i forslaget, ligesom Kommissionen tilsvarende bør gennemføre en forudgående konsekvensanalyse.

5.6 Internationale forpligtelser

5.6.1 Efter EØSU's mening er det vigtigt at afklare spørgsmålet om overholdelse af internationale forpligtelser, navnlig inden for rammerne af WTO/GATT og af Cartagena-protokollen. Da det må forventes, at de medlemsstater, der vil indføre et dyrkningsforbud, nu også vil gøre dette med henvisning til den nye artikel 26b, er det særlig vigtigt, at de pågældende beslutninger tages på et solidt internationalt retsgrundlag.

(1) Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 178/2002 af 28. januar 2002 om generelle principper og krav i fødevarerlovgivningen, om oprettelse af Den Europæiske Fødevarer sikkerhedsautoritet og om procedurer vedrørende fødevarer sikkerhed (EFT L 31 af 1.2.2002, s. 1).

(12) Jf. sag T-240/10 (»Amflora«) anlagt af Ungarn mod Kommissionen.

(13) Jf. sagerne C-110/05, Kommissionen mod Italien, C-142/05, (Mickelsson og Roos), C-188/04, (Alfa Vita), samt C-416, (Morellato).

5.6.2 I lyset af dette spørgsmåls centrale betydning savner EØSU en nærmere redegørelse fra Kommissionen om EU's overholdelse af internationale regler. I den forbindelse bør der også tages hensyn til udtalelser fra EU-institutionernes juridiske tjenester vedr. overholdelsen af WTO-reglerne, navnlig den nylige udtalelse fra Rådets Juridiske Tjeneste⁽¹⁴⁾, hvori der rejses stærk tvivl om foreneligheden med traktaterne og GATT af foranstaltninger, som medlemsstaterne vedtager i henhold til den nye artikel 26b i den af Kommissionen foreslåede form. Europa-Parlamentets Juridiske Tjeneste stiller ligeledes spørgsmålstejn ved, om begrundelser, som eksempelvis baseres på offentlighedens moralske kriterier, vil være i overensstemmelse med EU's regler for det indre marked og WTO's handelslovgivning.

5.7 Valgfrihed i hele fødevarerækeden

5.7.1 Lige så vigtigt er det at sikre en rimelig valgfrihed for såvel producenter som detailhandlere og forbrugere. Principielt bør producenterne som del af erhvervslivet selv kunne beslutte, hvilke dyrkningsmetoder de vil anvende. Tilsvarende bør importører og handelsvirksomheder kunne udføre deres lovlige erhvervsaktiviteter på trods af den foreslåede nye artikel 26b.

5.7.2 Nationale begrænsninger af eller forbud mod dyrkning bør derfor fastsættes under hensyntagen til de overordnede principper i traktaterne, herunder navnlig nærheds- og proportionalitetsprincipperne.

5.7.3 For også at give forbrugerne mulighed for selv frit at vælge mellem fødevarer med eller uden gmo'er er der behov for en fuldstændig sikker sporbarhed og mærkning, men også for et vareudbud, som forbrugerne kan acceptere. I den forbindelse skal der navnlig tages højde for adgangen til produkterne i regionerne. EØSU understreger, at den europæiske forbruger bør være helt klar over, at et eventuelt forbud mod gmo-yrkning i forbrugers region eller land ikke vil forhindre, at gmo'er frit kan markedsføres på det samme område, og at der fortsat vil foregå en massiv import af gmo'er til foder eller konsum fra tredjelande, hvor sporbarheden af disse produkter er tvivlsom.

5.8 Samspillet med spørgsmål om sameksistens

5.8.1 Formålet med sameksistens er generelt at undgå tilfældig sammenblanding af konventionelle eller økologiske produkter med gmo'er for dels at sikre producenterne og forbrugernes valgfrihed, dels at undgå økonomiske tab for erhvervslivet.

5.8.2 EØSU anser effektiv gennemførelse og sikring af sameksistens for at være centralt for hele spørgsmålet om anvendelse af gmo'er. I den forbindelse er der en lang række spørgsmål, der stadig er uafklarede, og navnlig vedr. langtidsvirkningerne er der fortsat behov for mere viden på alle niveauer.

5.8.3 Et evt. dyrkningsforbud i henhold til kommissionsforslaget kan ganske vist forhindre problemet med tilfældig sammenblanding eller krydsbestøvning i de berørte områder, men det bør under ingen omstændigheder føre til, at der stikkes en kæp i hjulet på bestræbelserne for at udvikle regler for sameksistens mellem forskellige dyrkningsmetoder på lang sigt. Som udvalget anbefalede i 2004⁽¹⁵⁾, vil det kun være med minimumsharmonisering på EU-plan af standarderne for sameksistens og erstatningsansvar (eller alternativt et lovkrav i artikel 26a om, at medlemsstaterne skal vedtage sådanne regler på nationalt eller regionalt niveau), at det frie valg og lige vilkår i landbrugssektoren kan sikres, og de socioøkonomiske virkninger af dyrkning af gmo'er kontrolleres. Dette vil især være tilfældet i grænseregioner.

5.8.4 Hvis det skulle vise sig, at der i højere grad udvikles regler for sameksistens på nationalt og regionalt plan, er udveksling af viden og god praksis blot endnu mere påkrævet. Det arbejde, der udføres af Det Europæiske Kontor for Sameksistens (ECOB), skal tage hensyn hertil, og interessenter på alle niveauer skal inddrages i overensstemmelse hermed.

5.8.5 Dertil kommer, at der stadig er en række uafklarede spørgsmål vedr. grænseværdien for gmo'er i frø og ved import af gmo'er, som er forbudt i EU (dette gælder hovedsagelig foderstoffer). Spørgsmålene skal enten afklares af Kommissionen selv, og/eller der skal arbejdes hurtigt med gennemførelsen af de af Kommissionen fremsatte forslag.

5.9 Grænseoverskridende problemer og erstatningsansvar

5.9.1 Det er fortsat uklart, hvilke erstatningsansvarsregler der gælder ved tilfældig sammenblanding, navnlig ved kontaminering over landegrænser. Der er i øjeblikket ikke nogen forpligtelse mellem nabostater til at oplyse hinanden om, hvor der dyrkes gmo'er. Oplysningerne udveksles i mange tilfælde kun i kraft af personlige kontakter.

5.9.2 Et forslag kunne være, at medlemsstater, der dyrker gmo'er i grænseområder, tilpligtes at offentliggøre oplysninger på internettet om dyrkningen på nabolandenes sprog. Vha. denne foranstaltning ville det måske blive nemmere i tilfælde af sammenblanding af afgrøder med gmo'er og deraf følgende økonomiske tab at gøre erstatningskrav gældende, også på tværs af landegrænser.

5.9.3 Det supplement til Cartagena-protokollen, som blev vedtaget den 12. oktober 2010, er et fremskridt, der betyder, at der fastsættes fælles ansvarsregler og bestemmelser om erstatning i tilfælde af skader på den biologiske mangfoldighed ved grænseoverskridende transport. Der bør ufortøvet skrides til gennemførelse af de heri fastsatte regler.

⁽¹⁴⁾ Udtalelse fra Rådets Juridiske Tjeneste, 5.11.2010, 2010/0208(COD), 15696/10.

⁽¹⁵⁾ EUT C 157 af 28.6.2005, s. 155.

5.9.4 EØSU foreslår derudover at undersøge, hvorvidt det personlige ansvar kan reduceres, og uafklarede spørgsmål mellem medlemsstaterne kan afklares i kraft af forpligtende europæiske minimumsstandarder for sameksistens og erstatningsansvar (eller alternativt et lovkraft i artikel 26a om, at medlemsstaterne skal vedtage sådanne regler på nationalt eller regionalt niveau), der bør

være bindende i hvert fald for medlemsstaternes grænseregioner. Udvalget bemærker, at det haster med sådanne erstatningsansvarsregler, da forsikringsbranchen, som det er nu, fortsat ikke yder forsikringsdækning for gmo-relaterede skader, og de gældende regler om erstatningsansvar for miljøskader i direktiv 2004/35/EF ikke i tilstrækkeligt omfang dækker denne type skade.

Bruxelles, den 9. december 2010

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

BILAG

Følgende tekst blev forkastet til fordel for et ændringsforslag vedtaget på plenarforsamlingen, selvom over en fjerdedel af de afgivne stemmer gik på at fastholde den slettede tekst:

Punkt 5.8.5

Løsningen på at bevare lave niveauer for ikke-godkendte GMO'er skal være af teknisk art, idet der bør fastsættes minimumsgrænser for både føder og fødevarer.

Afstemningsresultat For: 83 Imod: 79 Hverken for eller imod: 29.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra »Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — En digital dagsorden for Europa«

KOM(2010) 245 endelig

(2011/C 54/17)

Ordfører: **Thomas McDONOGH**

Kommissionen besluttede den 19. maj 2010 under henvisning til artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om

Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget. En digital dagsorden for Europa

KOM(2010) 245 endelig.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Transport, Energi, Infrastruktur og Informati-
onssamfundet, der vedtog sin udtalelse den 16. november 2010.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 467. plenarforsamling den 8.-9. december 2010, mødet den 8. december 2010, følgende udtalelse med 83 stemmer for og 1 stemme hverken for eller imod:

1. Konklusioner

1.1 Udvalget glæder sig over meddelelsen fra Kommissionen om en digital dagsorden for Europa. Udvalget deler Kommissionens bekymring over finanskrisens ødelæggende virkning på de økonomiske og sociale fremskridt i Europa. Udvalget er enig i, at det store potentiale i informations- og kommunikationsteknologien (ikt) kan udnyttes, og at den digitale økonomi derigennem kan bruges til at få sat gang i den vækst, der er så hårdt brug for, og til at øge europæernes levestandard. Endvidere er udvalget enig med Kommissionen i, at de forskellige politikinitiativer inden for ikt og den digitale dagsorden skal samles og forvaltes i en sammenhængende handlingsplan.

1.2 Selvom meddelelsen sine steder er velskrevet og klart redegør for de politikinitiativer, der skal iværksættes, er den andre steder - for eksempel afsnittet om ikt-støttede fordele for samfundet og afsnittet om internationale aspekter af den digitale dagsorden - stadig uklar med hensyn til handlingsplanen. Udvalget forventer, at alle aspekter af den digitale dagsorden på et senere tidspunkt vil blive uddybet, og at der vil blive gennemført en udtømmende høring om de specifikke initiativer, hvori udvalget på behørig vis vil deltage.

1.3 Udvalget noterer sig de problemer, Kommissionen har indkredset som værende hindringer for udviklingen af en dynamisk digital økonomi i Europa - særlig problemerne med kommerciel, kulturel og retlig opsplittning i et EU med 27 medlemsstater, og den vedvarende underinvestering i netværk, uddannelse inden for ikt og forskning og innovation.

1.4 I EU har man imidlertid længe været opmærksom på disse problemer, men trods flere års politisk fokusering og handlingsplaner er der ikke gjort så store fremskridt som forventet. Det er i dag, i 2010, ikke acceptabelt, at 30 % af husholdningerne i EU endnu ikke har adgang til internettet ⁽¹⁾, og at Europa midt i en økonomisk krise ikke i tilstrækkeligt omfang kan sætte sin lid til, at vækst i den digitale økonomi vil bidrage til en hurtig økonomisk genopretning.

1.5 Europa er en af de regioner i verden med mest udbredte netværksforbindelser, men trods det udgør kompleksiteten af, manglen på adgang til og den ringe brugervenlighed af mange ikt-baserede produkter og tjenester en stor hindring for integrationen af mange mennesker, navnlig de ældre og fysisk handicappede. Europa må fokusere på, hvordan man med bedre design af ikt-produkter og -tjenester kan opfylde behovene i et aldrende samfund og hos handicappede, samtidig med at der skal tages hensyn til målsætningerne i den relevante FN-konvention.

1.6 Det er frustrerende for udvalget igen og igen forgæves at opfordre til, at internetopkobling bliver gjort til en forsyningspligt. Hvis EU mener det alvorligt med den digitale dagsorden og princippet om e-inddragelse, skal der handles hurtigt i dette spørgsmål. Udvalget erkender, at der er et problem med finansieringen af denne foranstaltning, og vi anbefaler, at leverandører af infrastruktur får adgang til EU-støtte på grundlag af gennemsigtige, objektive og forholdsmæssige kriterier.

⁽¹⁾ Pressemeldelse fra Eurostat STAT/09/176.

1.7 For hver dag, der går, bliver EU mindre konkurrencedygtig end USA, Japan og Sydkorea inden for avanceret ikt-infrastruktur, udgifter til forskning og udvikling på ikt-området og borgernes deltagelse i den digitale økonomi. Dette fald i international konkurrenceevne må vendes ved hjælp af aggressive politikinitiativer, der gennemføres effektivt.

1.8 Udvalget mener, at de utilfredsstillende fremskridt hen imod opfyldelse af EU's mål for ikt og den digitale økonomi primært skyldes utilstrækkelig gennemførelse af politikinitiativer i EU og nationalt: Vi vidste, hvad der skulle gøres, men vi gjorde det ikke. Udvalget opfordrer medlemsstaterne til omgående at gennemføre direktiver og henstillinger vedrørende den digitale dagsorden.

1.9 Udvalget mener ikke, at markedet alene kan regulere sig selv hensigtsmæssigt i offentlighedens interesse. Derfor er der behov for et solidt regelsæt til fremme af et flertal af borgernes interesser, som det er hensigten med 2020-strategien.

1.10 Meddelelsen kommer på det rette tidspunkt, hvor der er hårdt brug for lederskab og en styringsstrategi med henblik på at gennemføre den digitale dagsorden for Europa som led i Europa 2020-strategien⁽²⁾. Udvalget lykønsker Kommissionen med bestemmelserne i meddelelsen om styring og forvaltning, som skal sikre en passende og rettidig gennemførelse af denne vigtige dagsorden. Men Kommissionen må nu udarbejde et detaljeret strategidokument for gennemførelsen af den digitale dagsorden for at rette fokus mod effektiv gennemførelse.

1.11 Udvalget støtter meddelelsens handlingsplan med syv indsatsområder og lykønsker Kommissionen med arbejdet. Planen, som er på højt niveau, skal uddybes nærmere, før den kan blive genstand for egentlige overvejelser, men trods det mener udvalget, at den er omfattende nok og i det store og hele korrekt.

1.12 Udvalget er imidlertid overrasket over, at Galileo-programmet, som er en vigtig investering i Europas ikt-fremtid, ikke er omfattet af meddelelsen. Udvalget opfordrer Kommissionen til at sørge for, at Galileo udtrykkeligt inkluderes i handlingsplanen for den digitale dagsorden, og henviser Kommissionen til EØSU's udtalelser om programmet⁽³⁾.

1.13 Udvalget ser frem til, når tid er, at blive hørt om de specifikke meddelelser fra Kommissionen om de enkelte aspekter af den digitale dagsorden.

(2) Europa 2020 – En strategi for intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst, KOM(2010) 2020 endelig.

(3) EUT C 256 af 27.10.2007, s. 73; EUT C 324 af 30.12.2006, s. 41; EUT C 324 af 30.12.2006, s. 37; EUT C 318 af 23.12.2006, s. 210; EUT C 221 af 8.9.2005, s. 28; EUT C 302 af 7.12.2004, s. 35; EFT C 48 af 21.2.2002, s. 42.

Med henblik på udformningen af disse meddelelser gør udvalget Kommissionen opmærksom på en række tidligere udtalelser fra EØSU⁽⁴⁾ om behovet for et sikkert, dynamisk informationsfund, en stærk europæisk ikt-industri og en produktiv digital økonomi med høj vækst.

2. Henstillinger

2.1 Hurtig internetforbindelse overalt skal være omfattet af definitionen af forsyningspligt⁽⁵⁾, og egnede finansieringsmekanismer skal være til rådighed.

2.2 Der bør bevilges flere midler til udvikling af ikt-færdigheder og viden- og oplysningsprogrammer til borgerne og SMV'er. Der bør oprettes informations- og støttefunktioner i medlemsstaterne med henblik på at hjælpe SMV'er og borgerne med at forstå og deltage i den digitale økonomi.

2.3 I lyset af satsningen på e-integration i den digitale dagsorden bør Rådet støtte initiativer i hele EU, der er rettet mod at give børn i skolealderen, ældre og socialt dårligt stillede borgere en indføring i brugen af bredbåndsteknologi (f.eks. webbaseret undervisning, videokonferencer, offentlige onlinetjenester osv.). Alle undervisningsprogrammer bør tage udgangspunkt i bedste praksis.

2.4 Ikt-forskningsprogrammet under det syvende forskningsrammeprogram bør særligt fokusere på udvikling af en ny generation af produkter og tjenester, der kan opfylde de særlige behov hos ældre, handicappede og folk med læsebesvær.

2.5 Fremme og støtte til åbne standarder for ikt-produkter og -tjenester i Europa bør være et eksplicit element i den digitale dagsorden. Åbne standarder baner vej for konkurrence og giver SMV'er muligheder for at vokse og konkurrere internationalt.

(4) »Digitaliseringsdividenden som kilde til sociale goder og økonomisk vækst«, endnu ikke offentliggjort i EUT; EUT C 255 af 22.9.2010, s. 116; EUT C 77 af 31.3.2009, s. 60; »Forbedring af modellerne for inddragende offentlig-private partnerskaber gennem udbredelse af e-tjenester for alle i EU-27«, endnu ikke offentliggjort i EUT; EUT C 255 af 22.9.2010, s. 98; EUT C 128 af 18.5.2010, s. 69; EUT C 317 af 23.12.2009, s. 84; EUT C 218 af 11.9.2009, s. 36; EUT C 175 af 28.7.2009, s. 8; EUT C 175 af 28.7.2009, s. 92; EUT C 175 af 28.7.2009, s. 87; EUT C 77 af 31.3.2009, s. 63; EUT C 224 af 30.8.2008, s. 61; EUT C 224 af 30.8.2008, s. 50; EUT C 97 af 28.4.2007, s. 27; EUT C 97 af 28.4.2007, s. 21; EUT C 325 af 30.12.2006, s. 78; EUT C 318 af 23.12.2006, s. 222; EUT C 110 af 9.5.2006, s. 83; EFT C 123 af 25.4.2001, s. 36.

(5) KOM(2005) 203 endelig og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2002/22/EF om forsyningspligt og brugerrettigheder i forbindelse med elektroniske kommunikationsnet og -tjenester.

2.6 Ud over at øge strømmen af midler til innovation og F&U på ikt-området skal Kommissionen sørge for, at der er et passende niveau af ansvarlighed, og at man får valuta for de penge, der investeres. Investeringerne bør forvaltes på en passende måde. Investeringerne bør bevilges på grundlag af de forventede økonomiske og/eller samfundsmæssige afkast, og de bør underkastes en streng forvaltning for at sikre, at de giver de forventede fordele.

2.7 Forvaltningen af investeringer i F&U skal sikre en god samordning mellem programmer og projekter for at maksimere udbyttet og undgå spild på grund af overlappning.

2.8 Bæredygtighed må prioriteres højt inden for F&U ved at investere i teknologier, der bryder sammenhængen mellem økonomisk vækst og skade på miljøet.

2.9 Man kunne prioritere finansiering af innovative teknologier og på den måde bygge videre på, at Europa er førende på verdensplan inden for trådløs og mobil kommunikation og tilvejebringe hurtige internetforbindelser overalt, evt. ved at benytte de frekvenser, der bliver ledige, i takt med at radio- og tv-selskaber og andre får mindre behov for båndbredde (det såkaldte »white space«) (6).

2.10 Udvalget opfordrer Kommissionen til udtrykkeligt at lade Galileoprogrammet være omfattet af målsætningerne for den digitale dagsorden og de hertil afsatte ressourcer. Der bør også stilles finansiering til rådighed til fremme af teknologi og applikationer, som kan benytte de meget nøjagtige globale navigationssignaler fra Galileos tjenester (7).

2.11 EU bør fortsætte med at finansiere forskning og udvikling i tilknytning til tingenes internet (8), som konkret vil blive udmøntet i teknologiske fremskridt inden for trådløs teknologi, internet og Galileo.

2.12 Investeringerne i forskning og udvikling i tilknytning til beskyttelse af kritisk informationsinfrastruktur (CIIP) bør øges væsentligt (9).

(6) Se udtalelse »Digitaliseringsdividenden som kilde til sociale goder og økonomisk vækst« (endnu ikke offentliggjort i EUT) og http://www.economist.com/blogs/babbage/2010/09/white-space_wireless.

(7) Galileo tilbyder følgende navigationstjenester: åben adgang, kommerciel, Safety-of-Life, offentlig reguleret og eftersøgning og redning.

(8) Se EUT C 255 af 22.9.2010, s. 116, og EUT C 77 af 31.3.2009, s. 60.

(9) Se EUT C 255 af 22.9.2010, s. 98.

2.13 Den Europæiske Union bør overlade det til en passende tilsynsmyndighed, med medlemmer af det Europæiske Agentur for Grundlæggende Rettigheder, at implementere en effektiv beskyttelse af kritisk informationsstruktur i hele EU (10).

2.14 En stærk, velorganiseret og velkoordineret informations-sikkerhedsindustri bør fremmes i EU, så man kommer på højde med kompetenceniveauet i den særdeles velfinansierede industri i USA (11).

2.15 Kommissionen skal være opmærksom på at beskytte borgernes interesser, når den samarbejder med internationale ikt-selskaber om gennemførelsen af den digitale dagsorden.

2.16 Som et generelt politikprincip bør der findes en balance mellem offentlighedens interesse – almenvellet – og private og erhvervsmæssige interesser.

2.17 Kommissionen bør træffe enhver mulig foranstaltning for at sikre, at medlemsstaterne konsekvent håndhæver rammebestemmelserne for elektronisk kommunikation (12), og at gennemførelsen er ensartet, afbalanceret og universel i alle 27 medlemsstater.

2.18 For at garantere korrekt overholdelse af bestemmelserne bør tilsynsmyndighederne på kommunikationsområdet i medlemsstaterne og på EU-niveau have øgede beføjelser efter samme principper som Det Europæiske Luftfartssikkerhedsagenturs beføjelser (13).

2.19 I lyset af at mobil ikt bliver stadig vigtigere, bør Europa så hurtigt som muligt udvikle en mere markedsbaseret tilgang til frekvensforvaltning med en styrkelse af markedsaktørerne, mere udbredt handel med frekvenser og færre nationale, bureaukratiske regler for tildeling af båndbredde (14).

(10) Ibid.

(11) Den akkumulerede markedsværdi af det amerikanske internetsikkerhedsmarked anslås til 55 mia. USD (2010-2015) med en samlet årlig vækst på 6,2 % i de næste 6 år - <http://www.marketresearchmedia.com/2009/05/25/us-federal-cybersecurity-market-forecast-2010-2015/>.

(12) Direktiv 2002/21/EF om fælles rammebestemmelser; direktiv 2002/19/EF om adgang og samtrafik; og direktiv 2002/77/EF om konkurrence på markederne for elektroniske kommunikationsnet og -tjenester.

(13) <http://easa.europa.eu/>.

(14) Se udtalelse »Digitaliseringsdividenden som kilde til sociale goder og økonomisk vækst« (endnu ikke offentliggjort i EUT); EUT C 97 af 28.4.2007, s. 27, og EUT C 224 af 30.8.2008, s. 50.

2.20 Kommissionen bør tilskynde medlemsstaterne til at forsvare deres nationale interesser i forbindelse med udviklingen og anvendelsen af linjebaseret transmission og koblingsnet til opfyldelse af nationale politiske mål, bl.a. udjævning af bredbåndskløften. Dette kan gennemføres ved at samarbejde med telekommunikationsvirksomheder i offentlig-private partnerskaber ⁽¹⁵⁾.

2.21 Overalt i EU bør der i områder med stor befolkningstæthed opstilles incitament for leverandørerne af infrastruktur til at anlægge fiber-til-hjemmet (FTH).

2.22 Tilgængeligheden af nyttigt onlineindhold og -tjenester er en vigtig drivkraft for onlineaktivitet. Regeringer, offentlige myndigheder, forsyningselskaber og andre virksomheder bør fremskynde deres webudvikling og omlægningen til elektronisk kundekontakt.

2.23 Der må findes frem til innovative måder, hvorpå virksomhederne hurtigere kan tilbyde deres kunder kvalitetstjenester. I den sammenhæng bør der være særlig fokus på at udvikle brugen af online videoindhold.

2.24 Investeringerne bør målrettes mod at finde innovative løsninger på de udfordringer, der skyldes den sproglige mangfoldighed i EU. USA og andre store økonomier med ét fælles sprog har en fordel, når det gælder udvikling af ét sammenhængende online-marked for varer og tjenesteydelser. Sproglig mangfoldighed er en særlig udfordring for 2020-visionen.

2.25 Man bør overveje at indføre en europæisk elektronisk identitet (e-ID) til hver enkelt borger, hvilket ville gøre det lettere at levere e-tjenester og handle online.

2.26 Kommissionen bør gennemføre en certificerings- og mærkningsordning for e-forhandlere i hele EU, der sikrer, at forbrugere er beskyttet overalt, når de køber varer og tjenester på internettet uden hensyntagen til landegrænser. En sådan ordning ville øge forbrugernes tillid til e-handel.

2.27 Borgerne må have sikkerhed for, at deres personoplysninger og penge er sikre, når de handler på tværs af grænserne. Privatlivets fred skal garanteres, og personoplysninger skal opbevares på en sikker måde.

2.28 Kommissionen må indføre en licensordning for callcentre med henblik på at sikre, at EU-borgernes personoplysninger og penge er sikre, når de handler via callcentre, særligt callcentre beliggende uden for EU.

2.29 Man bør overveje at indføre en form for beskyttelse af forbrugere, som begår en fejl, når de bekræfter deres indkøb over internettet. Som det er nu, er det for nemt for forbrugere at begå dyre fejl, når de bekræfter en flyreservation eller andre køb. Måske burde der være en »slet« knap ved alle transaktioner af denne art.

2.30 E-handel, der involverer børn, skal prioriteres særlig højt. Her er passende regler og adfærdskodekser nødvendige.

2.31 EU bør finansiere en styrkelse af Europol's muligheder for at bekæmpe internetkriminalitet. EU skal konsekvent retsforfølge internetkriminalitet med skrappe ensartede sanktioner for lovovertrædere i hele EU.

2.32 Kommissionen bør udarbejde et dokument om gennemførelse af strategien som en uddybning af meddelelsens afsnit om »Gennemførelse og styring«. EØSU mener ikke, at målsætningerne med den digitale dagsorden kan opnås uden en detaljeret og samordnet plan for gennemførelsen.

2.33 Kommissionen bør udnytte ikt-styringsværktøjerne fuldt ud til at fremme gennemførelsen af den digitale dagsorden.

2.34 EØSU vil nedsætte en permanent gruppe, der løbende skal beskæftige sig med den meget vigtige udvikling og gennemførelse af den digitale dagsorden.

3. Baggrund

3.1 Den digitale dagsorden for Europa er et af Europa 2020-strategiens syv flagskibsinitiativer og beskriver den centrale mulighedsskabende rolle, som brugen af informations- og kommunikationsteknologi (ikt) er nødt til at spille, hvis det skal lykkes Europa at nå sine mål for 2020. Dette vigtige politikinitiativ blev mødt med fuld opbakning fra EU's ministre for informations- og kommunikationsteknologi på det uformelle ministermøde i Granada, Spanien, i april 2010 ⁽¹⁶⁾.

3.2 *Behovet for en digital dagsorden for Europa*

3.2.1 Formålet med den digitale dagsorden er at udstikke en kurs, der sikrer, at vi får mest muligt ud af det sociale og økonomiske ikt-potentiale.

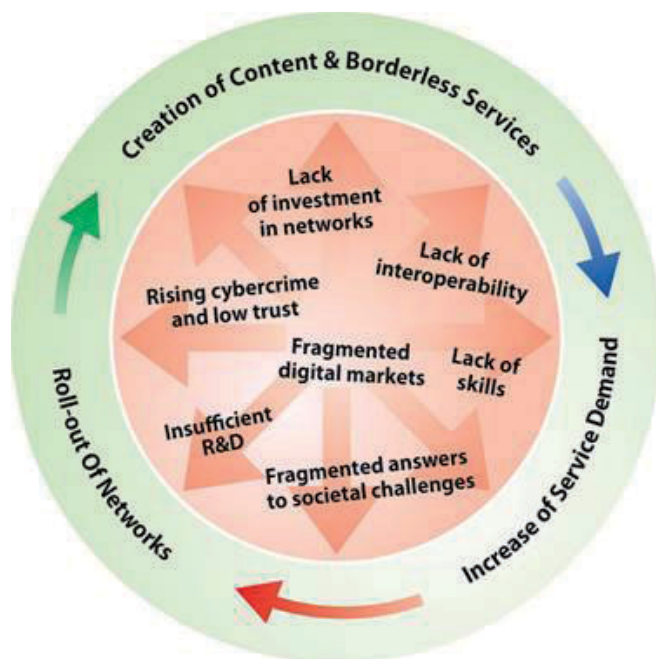
3.2.2 Informations- og kommunikationsteknologiens store potentiale kan udnyttes i et velfungerende positivt kredsløb, som illustreret af den ydre ring i **figur 1** nedenfor.

⁽¹⁵⁾ Se »Forbedring af modellerne for inddragende offentlig-private partnerskaber gennem udbredelse af e-tjenester for alle i EU-27« (endnu ikke offentliggjort i EUT).

⁽¹⁶⁾ http://www.eu2010.es/export/sites/presidencia/comun/descargas/Ministerios/en_declaracion_granada.pdf.

Figur 1

Den digitale økonomis gode cirkel

3.2.3 Selvom der ikke er tvivl om, at informations- og kommunikationsteknologien rummer potentialet til at forandre, er der store udfordringer at tackle, før teknologien kan udnyttes. Kommissionen har indkredset de syv alvorligste hindringer. Disse er opført i den inderste ring i **figur 1**.

3.2.4 På grund af disse hindringer halter Europa bagefter sine handelspartnere. 30 % af europæerne har endnu aldrig brugt internettet, lyslederbaserede højhastighedsnet har kun en dækningsgrad på 1 % i Europa, mens dækningsgraden i Japan er 12 % og i Sydkorea 15 %, og EU's udgifter til forskning og udvikling inden for ikt udgør kun 40 % af udgifterne i USA.

3.3 Den digitale dagsorden indeholder en række forslag til foranstaltninger, som skal iværksættes hurtigst muligt for at tackle de syv områder, der især volder problemer, når det gælder udnyttelsen af ikt's potentiale til at forandre og få Europa tilbage på rette spor mod intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst.

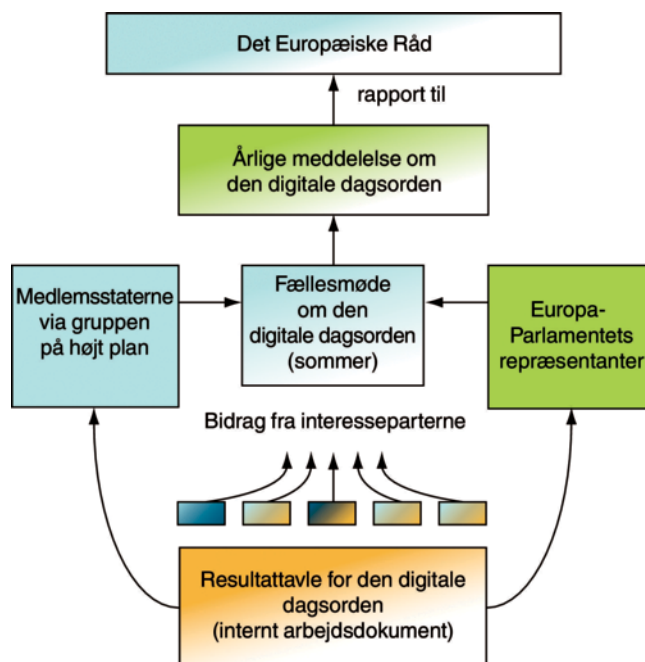
3.4 Politikinitiativet indeholder 100 tiltag og 13 centrale præstationsmål, som skal udvikles i løbet af de næste 10 år, herunder mere end 30 lovgivningsforslag. Dagsordenen er inddelt i syv indsatsområder og anerkender, at den internationale dimension er vigtig for opfyldelse af målene.

3.5 Gennemførelse og styring

Nedenstående diagram viser den foreslåede styringsstruktur for at forvalte gennemførelsen af den digitale dagsorden:

Figur 2

Styringsstrukturen for EU's digitale dagsorden

4. Bemærkninger

4.1 Trægheden i den digitale økonomi, som er forårsaget af fragmentering og underinvestering, er blevet forværret af den mangelfulde gennemførelse af politikinitiativer. Det er vigtigt, at Kommissionen udnytter den digitale dagsorden som et flagskib til at fremme godt lederskab og god forvaltningsskik med henblik på at give Europa den digitale økonomi med høj vækst, det har brug for.

4.2 I takt med at der investeres stadig mere og mere intenst i ikt, og den digitale økonomi styrkes, er det vigtigt, at EU's udgiftsplaner ledsages af bedre og strammere forvaltning og ansvarlighed.

4.3 Det er helt afgørende, at EU's udgifter til forskning og udvikling inden for ikt er effektive og virker efter hensigten, da vi må maksimere udbyttet af de betydelige investeringer, der skal foretages. Det er vigtigt, at F&U-programmer og -projekter er tydeligt afgrænsede, og at der ikke spildes kræfter på at gentage dem på nationalt, internationalt eller teknologisektorniveau.

4.4 Europa er for afhængig af kæmpestore internationale ikt-selskaber, når det gælder software og tjenester. På verdensplan er kun ét europæisk selskab - Nokia - blandt de ti største ikt-virksomheder, og kun ét europæisk selskab - SAP - er blandt de ti største inden for software.

4.5 Åbne standarder har spillet en vigtig rolle for udviklingen af internettet og dets succes. Europa bør udtrykkeligt fremme åbne standarder for at bane vej for konkurrence og sænke hindringerne for adgang til markedet for nystartede virksomheder, herunder iværksættere i den private sektor og inden for socialøkonomien. Stærk opbakning til åbne standarder inden for rammerne af handlingsplanen for interoperabilitet og standarder ville også gavne udviklingen af europæiske ikt-virksomheder, der kan konkurrere internationalt.

4.5.1 EU må i Europa skabe økonomiske vilkår, der fremmer udviklingen af innovative og stærke ikt-virksomheder, der på sigt kan konkurrere på verdensplan.

4.5.2 Et godt »hjemmemarked« er afgørende for, at dynamiske SMV'er kan udvikle sig til fremtidens internationale kæmper. Problemerne med opsplittede digitale markeder og manglende interoperabilitet må løses for at fremhjelpe det latente potentiale i Europas ikt-virksomheder.

4.6 De massive investeringer i ikt i USA afføder en hjerneflugt fra Europa. Det samlede it-marked i USA forventes at have en akkumuleret værdi på 530 mia. USD i perioden 2011-2015 og årlige udgifter på 115 mia. USD i 2015. Europa er nødt til at fokusere målrettet på investeringer i ikt, hvis det skal gøre sig håb om at holde trit med udviklingen i den digitale tidsalder.

4.7 Med nyheden om at Stuxnet-virussen angriber vigtige industrielle styringssystemer (¹⁷), er spørgsmålet om internetsikkerhed og beskyttelse af kritisk informationsinfrastruktur rykket højt op på regeringernes dagsorden.

4.7.1 Europa er allerede i dag stærkt afhængig af ikt til skabelse af velstand og vores livskvalitet. Det er vigtigt, at vores stadig større afhængighed af ikt modsvares af stadig mere avancerede sikkerhedsforanstaltninger, der kan beskytte den kritiske informationsinfrastruktur (el, vand, transport, sikkerhedssystemer osv.) og borgerne mod internetkriminalitet.

4.7.2 Udvalget henviser Kommissionen til sin udtalelse om beskyttelse af kritisk informationsinfrastruktur (¹⁸). Først og fremmest er det udvalgets overbevisning, at Europa har brug for stærkt lederskab med en myndighed, der har beføjelserne til at sikre, at EU er tilstrækkeligt beskyttet mod angreb.

4.8 Kommissionens grønbog om demografiske ændringer retter lyset mod den demografiske udvikling i Europa, hvor befolkningen med stor hast bliver ældre, og der bliver stadig færre unge. Der er en række udfordringer forbundet hermed, men også muligheder i form af teknologiske innovationer, der kan forbedre livskvaliteten for de ældre og svagere grupper, afbøde de økonomiske problemer forbundet med en aldrende befolkning og skabe nye økonomiske og erhvervsmæssige muligheder i Europa. Ny ikt for ældre forventes at spille en vigtig rolle i at løse nogle af de fremtidige problemer. Europa må derfor lægge planer for, hvordan

teknologi kan opfylde behovene i et aldrende samfund, da ikt kan medvirke til at forbedre de ældres livskvalitet, og til at de kan bevare et godt helbred og forblive uafhængige længere og aktive på arbejdsmarkedet og i deres lokalsamfund. Der kunne udbydes en lang række tjenester inden for kommunikation, shopping, sikkerhed og sundhed for blot at nævne nogle få.

4.9 Da de europæiske borgere og de internationale ikt-virksomheder ikke altid har samme interesser, må der findes en balance mellem borgernes interesser og erhvervslivets interesser.

4.10 Den sproglige mangfoldighed er en særlig udfordring for EU i bestræbelserne på at skabe et dynamisk indre marked for onlinevarer og -tjenester. Der er behov for flere investeringer for at skabe innovative løsninger på denne udfordring.

4.11 Tilgængeligheden af indhold og tjenester af høj kvalitet på internettet er helt afgørende for, at brugerne benytter internettet. Regeringernes og de offentlige myndigheders iværksættelse af tjenester i hele EU er meget fragmentarisk, og der skal gøres mere for at hjælpe dem, der halter bagefter, og sætte skub i deres programmer. Navnlig kunne der gøres meget mere på området for e-indkøb af offentlige varer og tjenester.

4.12 Det er en meget kompleks proces at fremme en grænseoverskridende e-handelsøkonomi i EU. For at få flere end blot de »første brugere« med, skal det være ligetil og sikkert at handle på nettet. I dag skaber den retlige, sproglige, kulturelle og teknologiske opsplittning mellem de 27 EU-medlemsstater væsentlige hindringer for at udvikle en åben e-handelsøkonomi, der omfatter hele EU. Disse problemer skal løses et ad gangen, men indførelsen af et e-ID for alle borgere og en fælles europæisk certificering af e-forhandlere ville være et stort skridt i retning af at afhjælpe problemerne.

4.13 Et godt eksempel på certificering af e-forhandlere findes i Nederlandene. Brancheforeningen af onlinesælgere har oprettet et certificeringsinstitut med et uafhængigt tilsynsråd. Alle foreningens medlemmer skal følge en adfærdskodeks og anvende en standard-kundecontrakt, som er aftalt med den hollandske forbrugerorganisation - Consumentenbond. Med certificerede e-forhandlere har kunderne i tilfælde af tvister adgang til en struktureret klageprocedure. Der er et udbredt kendskab til certificeringen, idet 83 % af onlineforbrugerne genkender certificeringsmærket. Udvalget forventer, at Kommissionen tager skridt til at gennemføre en EU-certificeringsordning for e-forhandlere.

4.14 Personer, der anvender internettet for første gang, er særligt sårbare over for internetkriminalitet og skrupelløse forhandlere. Sårbare brugere skal, hvad enten det er voksne eller børn, have den beskyttelse, der skal til, for at de føler, det er sikkert at bevæge sig rundt i onlineverdenen (¹⁹).

(¹⁷) <http://www.nytimes.com/2010/09/27/technology/27virus.html> og <http://www.ft.com/cms/s/0/e9d3a662-c740-11df-aeb1-00144feab49a.html?ftcamp=rss>.

(¹⁸) EUT C 255 af 22.9.2010, s. 98.

(¹⁹) EØSU har afgivet flere udtalelser om dette emne i de seneste 15 år. De to seneste er: EUT C 128 af 18.5.2010, s. 69 (»Virksomheden sociale netværkssteder«) og EUT C 224 af 30.8.2008, s. 61 (»Beskyttelse af børn, der bruger internet«).

4.15 Kommissionen kunne indføje et særligt afsnit om handicappede i sin årlige statusrapport med henblik på at identificere og måle, hvilke fremskridt der er gjort på området inden for rammerne af den digitale dagsorden for Europa.

4.16 I en europæisk onlineøkonomi uden grænser er det vigtigt, at Europol er rustet til at overvåge den kommercielle og sociale aktivitet, således at den er sikker for alle.

Bruxelles, den 8. december 2010

Staffan NILSSON
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

ABONNEMENTSPRISER 2011 (ekskl. moms, inkl. normale forsendelsesomkostninger)

EU-Tidende, L- + C-udgaven, kun papirudgave	22 officielle EU-sprog	1 100 EUR pr. år
EU-Tidende, L- + C-udgaven, papirudgave + årlig dvd	22 officielle EU-sprog	1 200 EUR pr. år
EU-Tidende, L-udgaven, kun papirudgave	22 officielle EU-sprog	770 EUR pr. år
EU-Tidende, L- + C-udgaven, månedlig kumulativ dvd	22 officielle EU-sprog	400 EUR pr. år
Supplement til EUT (S-udgaven), udbud og offentlige kontrakter, dvd, 1 udgave pr. uge	Flersproget: 23 officielle EU-sprog	300 EUR pr. år
EU-Tidende, C-udgaven — udvælgelsesprøver	Sprog iht. udvælgelsesprøve(r)	50 EUR pr. år

Den Europæiske Unions Tidende, der udkommer på EU's officielle sprog, fås i abonnement i 22 sprogudgaver. EU-Tidende omfatter L-udgaven (retsforskrifter) og C-udgaven (meddelelser og oplysninger).

Der abonneres særskilt på hver sprogudgave.

I henhold til Rådets forordning (EF) nr. 920/2005, offentliggjort i EU-Tidende L 156 af 18. juni 2005, er Den Europæiske Unions institutioner midlertidigt fritaget for forpligtelsen til at udarbejde og offentliggøre alle retsakter på irsk. Irske udgaver af EU-Tidende vil derfor blive markedsført særskilt.

Abonnementet på supplementet til EU-Tidende (S-udgaven (udbud og offentlige kontrakter)) omfatter alle udgaver på de 23 officielle sprog på én dvd.

Abonnenter på *Den Europæiske Unions Tidende* kan uden ekstra omkostninger rekvirere eksemplarer af diverse bilag til EU-Tidende (C ... A-udgaver). Abonnenterne gøres opmærksom på udgivelsen af bilagene ved hjælp af »meddelelser til læserne« i *Den Europæiske Unions Tidende*.

Salg og abonnemeter

Betalingsabonnemeter på diverse tidsskrifter, som f.eks. *Den Europæiske Unions Tidende*, kan købes gennem vore salgsagenter. Listen over salgsagenterne findes på internettet:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_da.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) giver direkte og gratis adgang til EU-retten. Via dette netsted kan man konsultere *Den Europæiske Unions Tidende*, og netstedet indeholder endvidere traktaterne, retsforskrifter, retspraksis og forberedende retsakter.

Yderligere oplysninger om Den Europæiske Union findes på: <http://europa.eu>

